NE YAPMALI

DEVRİMCİ-MARKSİST AYLIK DERGİ

Vatan Partisi, Bir Adım İleri... /S. OKAN
Dev-Yol ve Direniş Komitesi/İ. ÖZCAN
Rızgari'nin Faşizm Anlayışı/M. AZAD

Tito ve Yugoslav Devrimi/MANDEL
Peru Troçkistlerinin Mücadelesi Sürüyor/J. P. BEAUVAIS
Fransa'da Türkiyeli İşçiler Direniyor/L. HAMDANE

NE YAPMALI

Devrimci Marksist Aylık Dergi

Nisan 1980 Sayı: 4

İÇİNDEKİLER

Sahibi: Erol ÇETİNTAŞ / Posta Peki: 120073
Yazı İşleri Sorumlusu: Zafer AYDIN
Yönetim Yeri: Alemdar mahallesi Bestekâr Osman Sok. 7/1
Divanyolu Cağaloğlu — İSTANBUL
Kapak Baskı: Işık Matbaacılık
Dizgi - Baskı: Murat Matbaacılık Koll. Şti. Cağaloğlu - İST.
Tel.: 27 45 71
Baskı - Tarihi: 16.4.1980

Ne Yapmalı'dan Okurlara

Ne Yapmalı *önceki sayısında belirtiği üzere bu sayıda* Sosyalist *Gazetesi'nin ve* Rızgari'*nin Troçki'den kaynaklanarak yürüttükleri tartışmalara bir açılım getirmeye çalışmaktadır. Hemen şunu belirtmekte yarar var; kendi deyişiyle 'en eski sosyalistler' arasında yer alan ve sayısız eserin yazarı ve kendine has bir siyasal anlayışın temsilcisi olan Dr. Hikmet Kıvılcımlı'nın ve ardıllarının kapsamlı bir eleştirisi doğal olarak bir dergi yazısının boyutlarını aşar.* Ne *ki bir yazının çerçevesi de ele alınan hareketin kendine göre en önemli, en ayırdedici yanlarının tartışılmasından çok eleştiriyi yapanların kendi anlayışlarına göre sözkonusu hareketin ayırdedici özelliği üzerine kurulur. Bu açıdan Dr. Hikmet Kıvılcımlı ve ardılları için örneğin 'Tarih Tezi' marksizme katkı olarak görülebilir. Ama program bir bayrak olduğuna göre, bizce Vatan Partisi'nin eleştirisinde ele alınması gereken ilk husus 1954 VP programıdır. Ancak bir program tartışması ya da programa yönelik bir tartışmayı esas eksen olarak gördüğümüzde farklı siyasal hareketler arasındaki ayrılık ve birlik noktalarını kavramak mümkündür. Ve yalnızca tek tek program maddeleri üzerine değil, esas olarak program anlayışı üzerinde ısrarla durmakta yarar vardır. Tek tek maddeler bir devrimci hareketin de reformistlerin de programında bulunabilir ama hangi anlayış temelinde ve politikalar bütünlüğünde bu maddelerin ele alındığı, tek tek maddelerin içeriğinden çok daha önemlidir.*

Keza bu sayıdaki Rızgari'*ye değgin yazı kendini esas olarak faşizm sorunuyla sınırlamaktadır. Rızgari'nin son sayısına kadar bir hareket olarak kendini diğerlerinden ayırdeden nok-*

talar esas olarak 'ulusal sorun'la sınırlı kalmakta idi. Konuya değgin temel görüşler Sürekli Devrim *dergisinin birinci sayısında belirtildiği için, yeniden dönüşe gerek görülmedi. Ayrıca yazıda da belirtildiği gibi* Rızgari 9. *sayısında faşizm ve enternasyonalizm üzerine geçmişinden oldukça farklı bir tutum takındığına göre bu alandaki pozisyonlarını da gözden geçirmek durumundadır. Aksi halde bu tutum değişikliğinin pratik hiçbir yararı olmayacaktır.*

DY dolana dolana uzun bir aradan sonra Faşizm üzerine görüşlerini pratikteki tıkanıklıklarından da kalkınarak, gözden geçirmek zorunda kalmıştır.

Ne ki konunun hayatiyeti, acilliği ve kapsamı dolayısı ile bu gözden geçirme (revize etme) faşizmin kendisi ile sınırlı kalamamış DY'un bir hareket olarak temel sorunlarının ve açmazlarının yeniden gözler önüne sürülmesine yol açmıştır. Çünkü devrim gibi, karşı-devrim'in her türü de çeşitli siyasal akımların tarihsel olarak neleri temsil ettiğini ya da temsil yeteneğini, ne kadar devrimci ya da tutucu olduğunu açığa vurmanın en kesin yolu olmakta ise devrime ya da karşı-devrime ilişkin sorunlar da yine bu siyasal akımların gerçek niteliğini ve konumunu ortaya koymaktadır.

Bilindiği gibi Direniş Komiteleri Dev-Yol hareketinin örgütlenmesi bağlamında ele alınmış ve buna göre şekillendirilmeye çalışılmıştır. Ama bu noktada DEV-YOL'un hareketini örgütlemesi ile faşizme karşı kitlelerin örgütlenmesi arasında açık seçik bir ayrım yapılamadığı gibi direniş komiteleri esas olarak DEV-YOL'un örgütlenmesinde bir araç olarak görülmüştür. Böylece leninist örgüt teorisinin en ilksel adımları tersine çevrilerek hareketin kendi içbirliğinin sağlanması yerine federatif bir anlayış gündeme getirilmiştir.

Hareketin kendi örgütlenmesi ile kitlelerin örgütlenmesi arasındaki bağ ve ayrılık açıkça ortaya konulmadığı için, Direniş Komiteleri'nin DY'un birimleri mi olduğu yoksa anti faşist mücadelenin birimleri mi olduğu sorusu daima cevapsız kalmıştır. Cevapsız kalmıştır çünkü DY ne kitle örgütlenmesi ne de kendi hareketinin örgütlenmesi için başka bir öneri getirememiştir ve dolayısı ile iki alandaki çalışma tek bir önerinin kapsamında çözülmeye niyetinince Direniş Komiteleri DY cuları bir miktar toplamış ama ne DY bir Leninist örgüt

kurmuş ne de kitlelerin örgütlenmesinde ciddi bir adım atılmıştır. Direniş komiteleri böylece aspirin gibi her derde deva addedilmiştir.

DY 30. sayısında geçmiş tartışmalarında benzeri görülmemiş —henüz yeterli olmasa bile— bir açıkyüreklilikle bu konuda hatalı eğilimleri mahkûm etmektedir. Tabii bu arada hataların yaygın olmadığını da ima ederek. «bizim görüşümüzde olmayan, komünist —devrimci olmayan halk kesimleri de (cephede) bulunacaktır.» derken DY köklü bir dönüş yapmaktadır. Şöyle ki bu tavrı ile kendi dışında açıkça devrimci olan ve hatta devrimci olmayan anti faşist 'halk kesimleri'ni kabul etmektedir. İyi ama bu ne acelecilik? Toz duman arasında 'bizim görüşümüzden olmayan halk kesimleri' gibisine oldukça ilginç sosyolojik ya da sınıfsal bir kategori ile karşı karşıya bulunuyoruz. DY'un görüşündeki halk kesimi nedir? Proletarya mı, küçük burjuvazinin bilmem hangi tabakası mı? Köylüler mi, yoksa 'tekelci olmayan burjuvazi mi'? Bildiğimiz kadarı ile hiçbir sınıf ya da hiçbir tabaka bu kadar kesin bir biçimde bir görüşe bağlı değildir. Çeşitli siyasal akımların içinde sosyolojik olarak çok farklı kökenli bireyler bulunmaktadır ama yaygın olarak bu halleriyle sol arenade bulunan siyasal akımların sosyolojik yapıları küçük burjuvadır. Yoksa DY kendini halkın bir kesimi ya da bir halk kesimi olarak görüp örneğin ittifaklar yürütmeyi öngöreceği bir siyaseti halkın bir başka kesimi ya da bir başka halk kesimi olarak mı görmektedir?

Şimdi biz DY'un demek istemediği de olsa demesi gerektiğini belirtelim. Anti-faşist mücadele şu anda hiçbir siyasal akımın tekelinde değildir. Çeşitli devrimci akımlar faşizme karşı kendi anlayışları doğrultusunda mücadele vermektedirler. Kimse de bu noktada kimseye sen anti-faşist mücadele veremezsin çünkü sen benim görüşümden değilsin diye komik bir ültimatom veremez. Demek ki çeşitli halk kesimleri aslında çeşitli siyasetlerdir esas olarak.

O zaman çeşitli siyasal akımların cephesinden sözetmek gerekir ki başka bir yoldan giderek aynı noktaya da varabiliriz. Cephe birbirinden farklı birden fazla birimlerin belli bir amaç ya da hedefler demeti için kurdukları, belli bir taktiğin aracıdır.

Toparlayalım; DY demelidir ki biz DY olarak kendi dışımızda anti-faşist olan siyasal akımlara sesleniyor ve diyoruz. Eğer DY sorunu bu açıklıkla ortaya koymazsa bir adım karşı aktif mücadele temelinde sizle ortak çalışmayı öneriyoruz. Eğer DY sorunu bu açıklıklı ortaya koymazsa bir adım atmış sayılmaz eski halinden. En fazlasından kendi siyasal yönetimi altındaki Birleşik Direniş Cephesi'ne çeşitli görüşteki bireylerin tek tek ve dağınık düzen katılımını kabul etmektedir. Bu da ilginç bir cephe anlayışıdır. Kendi siyasal varlıklarını hiçe sayıp ya da yokederek çeşitli siyasal akımlar tekil bireyler olarak bu cephelere katılacaklar. Bu biraz gülünç olmuyor mu? Farklı-hatalı görüşlere karşı hoşgörülü olmaktan sözederken DY bunu açığa kavuşturmadıkça, devrimden sonra bile (?) farklı siyasal görüşlerin bireysel ifadesine izin verecektir ama bunların örgütlenme özgürlüğü zaten şu anda DY'un cephe önerisi kabul edildiği anda yokolmuş olacaktır. Gerçekten çok fazla fedakâr olmak gerekecek hem en doğru devrimci çizginin kendisi olduğunu savunacaksın hem anti-faşist mücadelenin hatırı için kendini feshedeceksin hem DY'un ekmeğine yağ süreceksin, yani DY'un boşluğunu, DY'a karşı olup, siyasi olarak intihar ederek bir DY'cu olarak dolrucaksın.

Evet bu yolda ancak bazı müflis küçük burjuva entellektüeller daha doğrusu aklı evveller kazanılabilir ama devrimci örgütlerle bir cephe kurmak için sorunlar ve çözüm yollarını somutlaması gerek. Bunun için de kendi iç sorunları öncelikle (örgüt ve program) ikide birde hele bir cephe çağrısı içinde öne sürmekten sakınarak daha açık ve kesin olmasını bilmelidir. Evet artık kendisinin de itiraf ettiği gibi DY'un bir programı yoktur ama bu kadarla sınırlı mı örgüt anlayışı (bir başka cephe, THKP-C ya da parti cephenin aynılığı) terkedilmişse de yerine konulan ne olmuştur belli değil ya da daha sırası değil.

Ama programsız ya da daha doğrusu eklektik bir program anlayışı DY ve benzeri hareketlerin en büyük açmazıdır. Çünkü program ve devrim anlayışı arasında, çalışma alanları sınıfların konumlarının değerlendirilmesi ile program arasında varolan doğrudan bağlantının kavranması onlar için imkansızdır.

DY birçok konuda olduğu gibi bu konuda da tarihi ken-

disiyle başlatmak ya da tarihi kendi istediği yerde makaslamak ve kendine göre biçme hastalığından kurtulamamaktadır. Marksizmin devrimci geleneği içinde DY kendini nasıl bir macerada görmektedir, buggüne kadar belirsiz olan bugünden sonra da belirsiz kalmaya mahkûm olan bir sorudur bu? DY'un bu soruya cevap vermesi halinde cevap ne olursa olsun kendisini bugüne kadar başka siyasal akımlardan ayırdeden en önemli ayırdedici öge ortadan kalkmış olacaktır:

Bu sayıdaki «DEV-YOL ve Direniş Komiteleri» yazısı DEV-YOL'un 30. sayısından itibaren yeniden gözden geçirmeğe zorlandığı Direniş Komiteleri anlayışını irdelemeye yönelik, DEV-YOL'un örgütlenmede bir adım olarak gördüğü önerinin nasıl kendini kıskıvrak kıstırdığına bir örnek.

Dördüncü Enternasyonal'in İran seksiyonu Sosyalist İşçi Partisi Yayın Organı Ne Yapmalı*'da yayınlanan seçim platformunun bu bölümü* Ne Yapmalı*'nın altını sürekli olarak çizdiği Birleşik Cephe taktiklerinin özgül bir örneğini içermektedir. Hemen belirtmek gerekir ki ortak özelliklerden ötürü bizim önerdiğimiz cephe anlayışı ile buradaki arasında çok yakın bir ilişki vardır. Bu tür taktiklerin nasıl bir anlayış üzerine temelleneceği üzerine ikinci sayıda durulmuştur. Peru'daki çeşitli cephe girişimlerinin bugün vardığı yer üzerine de bir açıklama getiren bu sayıdaki Peru üzerine yazıdan da anlaşılacağı gibi 'cephe'ler ancak hedeflenen mücadeleye göre bir anlam taşımaktadırlar. Yoksa kurulan bir cephenin ömür billah sürmesi tanımı gereği cephenin niteliğine uygun düşmez. Peru'da Kurucu Meclis seçimlerinden Başkanlık seçimine kadar yaşanan FOCEP, ARI ve son olarak PRT'nin varlığında somutlaştırılan PRT/POMR/PST birliği Peru'lu Troçkistler tarafından değerlendirilirken bir önceki cephe girişimlerinin hatalı olduğu kanısı ile mahkûm edilmemekte, cepheye katılan unsurlardan Maocu ve merkezcilerin cephenin ilkelerini çiğnemesi sonucu ve Peru'daki mücadelenin başka bazı gruplaların tutumlarını değiştirmeleri sonucu farklı cephelerin kurulmasını gerektirdiği belirtilmekte.*

Böylece İran ve Peru üzerine yazılar ikinci sayıda ele alınan konuların farklı ülkelerin mücadele deneyimleriyle zenginleştirilmesini sağlamaktadır. Gelecek sayıda Peru seçimleri vesilesi ile tartışmayı daha da ayrıntılı bir hale getirmek mümkün olacaktır.

Vatan Partisi, Bir Adım İleri...

Selim OKAN

Tarihi Hesaplaşmanın Kaçınılmazlığı

Türkiye sosyalist hareketinin içinde bulunduğu durum, ideolojik mücadelenin halen en acil bir biçimde önde gelen bir görev olarak saptanması gerektiğini ortaya koyuyor. Devrimci hareket halen görünürde ne kadar eleştiriye tabi tutulursa tutulsun geçmişin tasallutundan kurtulabilmiş değildir. Eskiyen kabukları yırtıp atmak için harcanan her çaba büyük bir dirençle karşılaşmakta çoğunlukla yeniden boyun eğiş hakim olmaktadır. Ya da içinde bulunulan yanlıştan kurtulma gerçekleştiğinde başka bir yanlışın peşi kovalanmakta devrimci kadrolar kısır döngüyü kıramamaktadırlar.

Sınıf mücadelesinin dayattığı görevler karşısında devrimci hareketin yol gösterici bir yetenekten mahrum oluşu dönemin belirleyici olgusudur. Devrimci hareket olarak adlandırdığımız şüphesiz bir bütün olarak ele alınamaz. Bugün ağırlıklı olarak Türkiye'de varolan devrimci grup ve partiler görünürde değişik kamplaşmalar içersindedirler. SSCB' nin reformizminin etkisinde olan TİP, TSİP, TKP gibi, bunun yanında, Tirancı çizgi, Maoculuk, merkezci akımlar vardır. Ancak bütün bu grupların ortak özelliği ise Stalinizmin teorik temellerine dayanarak hareket etmeleri veyahut merkezci hareketlerde olduğu gibi bir ölçüde Stalinizmden kopuş özelliği gösterebilmeleridir.

Olguya yaklaşırken ilk yapılacak iş sorunu doğru bir şekilde tesbit edebilmektir. Tam bu noktada Türkiye sosyalist hareketinin Stalinist ideolojinin etkinliği altında olduğunu görerek varolan keşmekeşe sağlam bir biçimde yaklaşabilme olanağı çıkar. Özellikle oluşum evrelerinde çok daha belirgin olan sol grupların diplomatik bir tarzda siyasi mücadele içersinde yer alışlarının ideolojik kökenlerini ortaya çıkarabiliriz. Uluslararası işçi hareketinin içinde olduğu duruma bakmaya zahmet etmeyen veya sadece kederli laflarla yetinen devrimci grupların, hiç olmazsa diplomatik olarak ortaya çıkan sol hareketlerin kendilerini bu şekliyle varoluşlarının, devrimci mücadelenin 'sosyalist devletler' ve blokların durumuna göre bölünmüşlüğünün ortaya çıkmasının nedenlerini düşünmesi gerekmez mi? Bu nedenin cevabı devrimci marksistler için çok açıktır, böyle bir olgunun ortaya çıkış nedeni Stalinizmin ulusal sosyalizm anlayışının biçimlenmesinden başka bir şey değildir. Stalinistler için ise bu olgu sadece olmamalı diye izah edilebilir ve arızi bir durumdur.

Devrimci teorinin önemi, sadece 'devrimci teori olmadan devrimci hareket olmaz' şiarını bildiğimizden belirmiyor ve onu tekrarlamak da hiç yetmiyor. Ulusal ve uluslararası işçi sınıfı hareketinin mücadele deneyimleri dikkatle değerlendirilmedikçe, başka tür biçimlerde çoğunlukla 'tarihsel tekerrürle' karşılaşmak olası oluyor. Bu olgu sadece bizim ülkemizdeki sosyal harekete özgün bir nitelik değildir. Stalinizmin her şeyde olduğu gibi tarihi kendi istediği şekilde belirleme eyleminin varmış olduğu sonuçtur. Bilimin asli karakteri nesnel olabilmesiyle kıyaslanır. Bu gerçek kimilerinin sandığı gibi 'tarafsızlıkla' karıştırılmamalıdır. Teorinin önemi somut gerçeğin bütün bağıntılarıyla birlikte ele alınarak sentezleştirilmesidir; anlık siyasal çıkarlara ilgili olarak gerçekten yapılacak her türlü kopuş veya ayıklama eylemi bütünün parçalanarak elenmesi, teorinin yanlışlığını birlikte getirir. Devrimci teori sınıf mücadelesine yol göstermek görevi ile yükümlüdür. İşçi sınıfının tarihteki rolünü, doğru teoriyle teçhizatlanarak yapmadığı takdirde ulaşacağı başarılar dahi farklı tarihsel anlarda varılmış evrelerin eksikleri ve hataları anlaşılamadığı takdirde özü

itibarıyla aynen tekrarlanması mümkün olacaktır. Teori bütün bunlardan kurtulabilme imkanını sunmaktadır, tabii ki tek başına her derde deva olarak görülmemek şartıyla. Marx'ın Kapital'in önsözünde belirttiği de budur.

«Bir ulus diğer uluslardan birçok şey öğrenebilir ve öğrenmelidir. Bir toplum kendi hareketinin doğal yasasını keşfetmek işinde doğru yola girmiş olsa bile —ki bu eserin en sonundaki amacı, modern toplumun ekonomik hareket yasasını ortaya çıkarmaktadır— bu toplum gelişmesinin birbiri peşi sıra gelen doğal ve normal aşamalarını ne sıçramalarla geçebilir ve nede yasalarla yok edebilir. Ama doğum sancılarının süresini kısaltabilir, şiddetini azaltabilir» (1) (**Marx, Kapital** Birinci cilt sy. 35 Odak Yay.)

İşçi sınıfının mücadelesi için teorinin gerekliliğinden bahsetmek yeterli değildir. Bu konudaki çabaların ne olduğu önemlidir. Bu bağlamda çabalar ikili olarak toplumun kendi doğal özgünlüğünü ortaya çıkarırken, diğer ulusların ve daha açık olarak uluslararası işçi sınıfı hareketinin deneyimlerini sınıf mücadelesine yol gösterecek şekilde nesnel olarak değerlendirilmesi gerekir. Bu görevlerden kaçınmak veyahut gerçekten çarpıtmalara girişmek ya da buna ortak olarak, çarpıtmalara göğüs germemek sınıf mücadelesinin yaşanmış hatalarına bir daha düşmesi için yolları açmak demektir.

Stalinizmin uluslararası işçi hareketini götürdüğü nokta, kendi hatalarını ört bas ederek ve tarihsel çıkmazlarını gerçekleri yadsıyarak ve bunu başarmak için de devrimci eleştiriyi zor gücüyle susturmadır.

Uluslararası işçi hareketinin bugün içinde bulunduğu o-

---

(1) Toplum gelişmelerindeki aşamaların gerekliliği sorunu, kapitalizmin serbest rekabetçi dönemi için söz konusu edilirken, kapitalizmin dünya ekonomisi haline dönüştüğü emperyalizm çağında artık aşamalardan herdaim bahsedilemez, tükeniş halindeki burjuvazinin bütün ülkelerde devrimci karakterini kaybettiği gerçektir. Yeni karakteri göremiyen İkinci Enternasyonal oportünizmine karşın 1905 Rus devrimiyle birlikte pratikte burjuva demokratik görevlerin gerçekleşmesi imkanını işçi sınıfı yüklenmiş sosyalist görevlerle kaynaşmıştır.

lumsuz durum bütün bunlar görülmeden anlaşılamaz. Stalinist liderliklerin, işçi sınıfının iktidarı alma olanağını ele geçirdiği her durumda yaptıkları hataları ve yenilgiye neden olan taktiklerinin yanlışlığını ortaya çıkarmak yerine çeşitli özürler üretmeleri yenilginin «nesnel» nedenlerini bulmaktaki üstün çabaları, eleştiri ve özeleştirinin kendisini bastırarak yaşanandan ders çıkarmayı bir kenara itmeleri, sınıf mücadelesindeki önderliklerinin gerçekten ihanete varan tutumlarını gizlemek çabasından başka hiçbir şey değildir. Stalinist pratiğin eleştiriye karşı cevap vermek yerine asıl olarak 'susturmak' metodunu seçtiği unutulmamalıdır. Stalin'in Rus devrimini başarıya ulaştıran Bolşevik partisi önderlerini Moskova mahkemelerinde tümünü fiiliyatta 'Alman ajanı' olarak yok etmesini ne kadar sefil bir eylem bulursak bulalım, dönemin karakterini belirleyen bir olgu olması ibret vericidir. Stalinizm'in uluslararası işçi hareketine ne tür bir yaklaşım ve eylem içersinde tahrif ve tahrip edici bir rol oynadığı açığa çıkar.

Türkiye sosyalist hareketinin geçmiş deneyimlerden ders çıkarabilme konusunda ne kadar atalet içinde olduğu her somut siyasal anda ortaya çıkmaktadır. Türkiye solunun uluslararası işçi hareketinin deneyimlerinden yararlanması, zafere ulaşan ülkelerdeki proleter hareketin ortak özelliklerini değerlendirmek bir yana, bir ülkedeki muzaffere devrimi tesbit ederek aynen devrim modeli adapte etmekle kendini sınırlamaktadır. Küba devriminin ülkemizdeki merkezci hareketlerin genel devrim stratejisi olarak tesbiti, yine Çin devriminin halk savaşı modellerini üreten bazı gruplara temel teşkil etmesi gibi.

Şunu hemen ilave etmek gerekir, Türkiye solu her zaman başarıya ulaşmış olan işçi devrimlerinin üzerine eğilerek sonuca varmak istemi içersinde oldu. Sorun salt zaferlerden ders çıkarmak değildir, çok daha önemli olan proletaryanın uğranılan yenilgilerden de ders çıkarabilmesidir. Ancak Stalinst ideolojinin çeşitli varyasyonlarını temsil eden Türkiye solu için yakın tarihteki yenilgiye uğrayan devrimleri dahi incelemek, dayandığı temellerin sarsılmasına neden olacağı için, kaçındığı bir görev oldu.

Proleter devrimlerin evrensel özellikleri yerine, belli ülkelerdeki muzaffer devrimlerin, özgün siyasal koşullarına uyum-

lanan taktiklerini evrenselleştirme eğilimi, Türkiye soluna egemen oldu. Türkiye'deki siyasal yapının, sınıf mücadelesinin özgün nitelikleri ancak genelleştirilmiş devrim modellerine uyarlanabildiği ölçüde gerçek olarak görülebildi. Unutulmamalı ki «ulusal sorun»un gündeme gelebilmesi çok yakın bir devreye tekabül eder.

Devrimci teori mücadelenin hedeflerine ulaşmak için gereklidir. Ancak bazen de devrimci hareketin uğradığı yenilgi teoriyi başka bir anlamda gündeme getirir, fiilen darbeyle karşı karşıya kalan ve demoralizasyona uğrayan kadroların düştüğü durumda olduğu gibi. 12 Mart 1971 muhtırası şu veya bu ölçüde ordudan başka beklentiler içersinde olan sol hareket için şok etkisi yarattı, neye uğradığını şaşırmış kadrolar 'teoriye' ihtiyaç duydu. Ama nasıl bir yaklaşımdı bu ulusal tarihe eğilme, belki de devletin neden böyle yaptığını anlayabilmek için bir çabayla sınırlı ama uluslararası işçi hareketinin deneyimlerinden ders çıkarabilmek için hiçbir çabaya girişilmedi. Teori varolan durumu anlamak için değil sadece, sınıf mücadelesine yol göstermek varolan durumu değiştirmek için gereklidir, yoksa bu amacı taşımadığı takdirde bir bilgilenme çalışmasından öteye gitmez ve hiç de olumlu yanı yoktur. Böyle bir anlayış tarihçiliğe dönüşmeğe gider ve bu trajik bir biçimde bariz olarak gerçekleşti de.

Sosyalist hareket için kitlelere önderlik etme yolunda ulusal özellikleri ve uluslararası işçi hareketinin evrensel niteliğini değerlendirebilmek bütünsel bir görevdir. Bugün emperyalist dünya ekonomisinin hakim olduğu çağımızda bu konuda eğer ulusal devrimi dünya devriminin bir parçası olarak görüyorsak bütünsel perspektifler oluşturabilmek şarttır. Bu yaklaşımlarda var olabilecek boşluklar sınıf mücadelesinin pragmatizmle malul olmasını getirir. Böyle bir durumda işçi sınıfının dünya partisinin gereği karşı çıkılmaz bir olgudur. Enternasyonalizm fiilen başka bir biçimde gerçekleşemez, bütün Stalinist akımların ulusal kalmalarındaki gerçekliğini nedenleri geçiştirilemez.

Devrimci marksistler ise ulusal devrimlerin dünya devriminin bir parçası olduğu ilkesini şaşmazca savunarak pratikte de Dünya partisini kurup varlığını sürdürerek, dünya burjuvazisine ve stalinist ve reformist çarpıtmalara karşı müca-

dele etmektedirler. Bu gerçeğin gözden kaçırılması ve bunun atlanarak bir sonuca varılması mümkün değildir.

Hele bugün çeşitli 'sosyalist' ülkelerin birbirleriyle savaşa giriştikleri bir dönemde yaşadığımız dikkate alınırsa, proleter enternasyonalizminin vardığı yerlerin temellerini araştırmak bir kat daha görev olmaktadır.

Tarihi Yeniden İrdelemenin zorunluluğu

Elbette Türkiye sosyalist hareketinin içinde olduğu teorik ataletin ve kısmi çıkarlara dayanan oportünizmin ilelebet varlığını sürdüreceğini düşünmek kaderci bir anlayış olur. Çünkü Türkiye'de sınıf mücadelesinin günbegün dayattığı sorunlar, siyasal görevleri resmi stalinist dogmalarla çözümleyebilmenin imkansızlığını da beraberinde getirmektedir. Böyle bir anda devrimci hareket içinde yer alan grupların önünde iki yol vardır : ya reformist, Stalinist politikaların şu veya bu görünümüyle batağına saplanmak ya da işçi sınıfının kendi özörgütlenmeleri ile iktidarı ele geçirmesini sağlıyacak olan devrimci politikalara yönelerek devrimci marksist görüşleri benimsemeye varabilmek. Bugün resmi stalinist görüşleri savunarak açıkça reformizme kayarak sınıf mücadelesini çıkmaz yollara götüren siyasi gruplar pozisyonlarını belirlemişlerdir. Reformist, Stalinist grupların bütün stratejisi burjuvazinin reformist kesimine yamanmaktan başka bir şey değildir.

Bunların yanında bazı merkezci gruplar da zımnen devrimci marksist görüşlerin belli taktiklerini benimsemiş görünmektedirler. Sözü edilmeden savunulan devrimci marksist politikalar bu merkezci grupların mücadelede olumlu adımlar atmalarını sağlarken, bu noktaya programatik bir yaklaşımdan değil de pragmatik bir yaklaşımla varmaları, kitle mücadelesine önderlik edebilmenin gereklerine yeterince kavuşamadıklarını göstermektedir.

Bizim şu an için en olumlu yaklaşım olarak niteliyeceğimiz ise VP'nin Üçüncü Kongreden sonra geliştirdiği tutumdur. Bu demek değildir ki tartışılacak hiçbir şey yoktur. Türkiye'de devrimci marksizm siyasi mücadele alanına çıktığı andan itibaren sınıf mücadelesine ilişkin görüşlerini açıkça ortaya

koymuş ve bütün burjuva, stalinist, reformist, merkezci görüşlerle arasındaki sınır çizgilerini belirlemeye çaba göstererek proletaryanın burjuvaziden politik bağımsızlaşması mücadelesini temel görev edinmiştir.

Vatan Partisi'nin Sosyalist dergisinin 83. sayısından itibaren geliştirdiği tavırların olumluluğu, açıkça adını koyarak devrimci marksizmi tartışmaya girişmesidir. Kimi merkezci grupların yaptığı gibi teoriyi geçmişinden koparak, teorinin gerçek savunucularının adından bahsetmiyerek böylece temel bir perspektifin ürünü olan çeşitli somut siyasî taktikleri kendi başına benimseyerek bütünden koparmalarının olumsuzluğu çok daha feci yanlışlara sürüklemektedir. Bir örnek olarak DEV-YOL'un faşizm tahlilinde vardığı yer direniş komiteleri önerisi nerden çıkmıştır, bu öz kitle organları perspektifi birdenbire DEV-YOL liderliğine vahiyle mi inmiştir, faşizm tahliliyle birlikte yepyeni bir olgu mu? Hayır dünya proletaryası faşist karşı devrimi yaşadı. Devrimci marksizm, Almanya'da İspanya'da faşizmin gelişimi karşısında stalinist liderliklerin hatalarını daima göstermiş, Troçki durmaksızın doğru politikalar önermiştir. Almanya'da faşist harekete karşı eylemde birlik temelinde SAVUNMA KOMİTELERİ kurulması talebini Troçki durmaksızın diretti, buna karşın Türkiye solu tarafından savunulagelen Dimitrov'un faşizm anlayışında komiteler üzerine başlı başına bir yaklaşım bulamayız. DEV-YOL liderliği halk iktidar organı, cephe organı olarak tanımladığı direniş komitelerinin, uluslararası işçi hareketinin deneyimlerinin ortaya çıkardığının farkındadır, ama bunu açıkça ortaya koymamakta, «sürekli faşizm» teorisinin oluşturduğu ayak bağıyla birlikte eklektik öneriler geliştirmektedir. Somut gerçeklere uzanmıyan oportünist anlayışın bir ürünü olan bu tutum, kapalı kapılar ardında politika yapmaktan başka bir şey değildir.

Bu kısa örneğin açıklanması gereği devrimci marksist politikaların başka biçimlerde de gündeme getirildiğinin ortaya konulması amacıylaydı. Şimdiye değin bu biçimde ortaya çıkmasının en önemli nedeni de Troçkizme karşı «YERLEŞİK KANAATLER ORDUSUNUN» (1) saldırılarına göğüs gerebilmeye cesaret edememek.

---

(1) **Sosyalist** sy. 83, «Durum ve Görevlerimiz,» yazısı.

Vatan Partisi'nin bu konuda açık yüreklilikle attığı adım gerçekten kutlanacak bir niteliktedir. Böyle bir adımın karşılaşacağı zorlukları da en iyi Türkiye'de ve dünyanın birçok ülkesinde bunları yaşamış olan devrimci marksistler bilir. Ancak sorun her ne olursa olsun devrimci hareketin içinde bulunduğu önyargılı ortamın donmuşluğuna terkedebilecek gibi değildir. Türkiye'nin içinde bulunduğu siyasi ortamda devrimci önderliğin oluşumunu gerçekleştirmek için bütün siyasi grupların politikalarının sınır çizgilerinin açıkça ortaya çıkabilmesi için en ufak fırsatları değerlendirecek güçlü çabalara fazlasıyla ihtiyaç vardır.

VP'nin Gerçekleri Üzerine

Vatan Partisi için faşizm konusunda ve uluslararası işçi hareketinin durumu, işçi devletleri üzerine devrimci marksist tahlillerin benimsenmesi sürecinin III. parti kongresine öngelen kısa evrede belirdiğini görebiliyoruz. Bundan önceki 'sol blok' önerisiyle vücuda gelen burjuvaziyle uzlaşma taktiği olan stalinist halk cephesi taktiklerine uzanan eleştiriler VP'nin kendi içinde ayrım çizgilerini oluşturmaya varmıştır.

83. sayıdaki adı geçen yazıda asli olarak VP'nin içinde bulunduğu durum ve oluşan hatalar olağanüstü teorik geriliğin parti kadrolarına hakim olmasıyla açıklanmaktadır. Bu teorik gerilik örgüt ve taktik prensiplerinde hatalar yapmaya olanak sağlamaktadır, değerlendirmeye göre. Bütün bunlara karşın Vatan Partisi 1954 programı tümüyle doğru olarak nitelendirilmektedir.

Teorik geriliğin kabul edilmesinin mütevazi bir tavırla ele alınmasının ardından bunun programatik sorunlarda değil de, örgüt ve taktik sorunlarında hatalara yol açtığının belirlenmesi çelişkili bir duruma yaratmaktadır. VP programına bütünüyle sahip çıkmak kaygusu VP'nin şimdiki politik çizgisinin bütünüyle eleştirebilme olanaklarını engelliyerek kendi önüne sınırlar koymuştur. Örgüt ve taktik prensiplerinde oluşan hataları program anlayışından soyutlayarak ele alma çabası eklektizmi beraberinde getirmektedir.

Aslında böyle bir ayrım koyarak belirlenen yazının başlangıcındaki açıklama da bu tesbiti yapmaktadır: «Teorik ge-

rilik, ele alınan olguların yüzeysel bir değerlendirmesine yol açmakta dolayısıyla da her kavramı, her teorisi birbirini tamamlayan organik bir bütün oluşturan bilimsel sosyalist öğretiden sapma sonucunu vermektedir.» (agy) Demek ki bir bütünlükten bakmanın dışında başka bir şey yoktur. Açıkçası bu durum tesbit edildikten sonra varılan yer düşündürücüdür.

Sorun VP programı ve H. Kıvılcımlı'nın siyasi görüşlerinin temel alınarak ondaki eksikliğin giderilmesi olarak konduğu takdirde gerçekten eleştirici bir çaba içinde olduğu söylenemez.

Teorideki her gerilik siyasal anı anlamımıza, mücadeleyi biçimlendirmemize en büyük engeldir. Eğer 54 VP programı, uluslararası işçi hareketi üzerine, ulusal sorun üzerine bir açıklık getirmemişse, bugün gündeme gelen faşizm için hiçbir anlayış bulamıyorsak —sadece resmi teorinin kabullenildiğini belirten değerlendirmelerden başka— programın bu haliyle değerinden bir şey kaybetmediğini söylemek, bırakalım yanlışlığını, bir siyasi programı donmuş bir kalıp olarak değerlendirmekten başka birşey değildir.

Ayrıca bir parti programı tek başına hiç bir şey değildir bu programın siyasi mücadele içersinde ne rol oynadığı ve faaliyetlerin niteliği hareketin asli karakterini belirler.

Emperyalizm Çağı ve Program Anlayışının Kazandığı Boyut

Birinci ve İkinci Enternasyonal partilerinin progrgamları kapitalizmin gelişme ve büyüme dönemlerine tekabül eden ve ona göre biçimlenen bir anlayışa uygun öze sahiptiler. Döneme ilişkin somut politika işçi sınıfının iktidarı almasına elverişli objektif temellerin oluşmadığı tahliline dayanmaktaydı. Marx'ın 1871 Paris Komününe ilişkin tavrı bunu pratik olarak kanıtlar.

Bütün bunlardan ötürüdür ki kapitalizmin gelişim evrelerine dair II. Enternasyonal partilerinin programları iktidarı hedeflemek değil gelecekte kurulacak sosyalizmin şartlarını oluşturacak şekilde kapitalizm içinde işçi sınıfının demokratik

mevziler kazanmasını sağlıyacak taleplerin formüle edilmesiydi.

Proletaryanın iktidarı alıp sürdürebilmesinin ekonomik temellerinin gelişmemesi nedeniyle, bütünsel olarak dünya kapitalizminin gelişme seviyesinin bu maddi şartları yaratmadığının tesbitiyle Marx ve Engels'te oluşan asgari ve azami program ayrımı anlayışı, kapitalizmin emperyalist aşamasına ulaşmasıyla, proletaryanın iktidarı alabilmesinin bütün objektif şartlarının oluşması gerçekleştiğinden aşılmış, asgari ve azami program ayrılığı ortadan kalkmıştır. Ancak marksizmi bir doğma olarak ele alanlar için aynı şey söylenemez. Marx'ı savunmak adına İkinci Enternasyonal'in Rus proletaryasının iktidarı almasına karşı çıktığı unutulmamalıdır. Lenin program anlayışında bu yeni duruma göre oluşan anlayışa ayak uyduramayıp yerinde sayanları tasvir ederken olayı gayet netleştirmektedir.

> «Sosyalist Devrimcilerle menşeviklerimiz sosyalizm sorununu ezbere ve yanlış öğrendikleri bir öğreti açısından düşünüyorlar. Sosyalizmi uzak, bilinmeyen, karanlık bir gelecek gibi sunuyorlar.
> Oysa bugün sosyalizm tüm çağdaş kapitalizm yollarının ucundadır.» (**Lenin, Yaklaşan Felaket** Sy. 87-88 Ser Yayınevi 1976)

Dünya ekonomisi bir kere emperyalizm karakterini aldıktan sonra buna karşı tek gerçek alternatif sosyalizm alternatifi ve proletaryanın önderliğidir. İlk sosyalist devrimin Rusya gibi geri bir ülkede olması reformizmin rahatlığına kendini kaptırmış dogmatikleri şaşkına çevirdi, onlar çok önceleri yaşamının son zamanlarında Engels'in dünya devriminin odak merkezinin Rusya'ya doğru kaydığı tesbitini yapmasına rağmen bunu anlıyamadılar.

Yaşanan çağın bu karakteri asgari-azami program anlayışı yerine geçiş talepleri programı anlayışını devrimci partilerin önüne koymuştur. İlk olarak bu gerçeği somut durumun analizine uygun olarak sürekli devrim teorisiyle net bir çimde formüle eden Troçki'dir... Sürekli devrim anlayışı emperyalizm çağında toplumun önündeki demokratik görevlerle sosyalist görevlerin içiçe geçtiği tesbitinden kaynaklanır ve bu görevleri başaracak olan da tüm ezilenlerini önderliği-

ni yapacak olan proletaryadır. Aynı şekilde Lenin de geçmiş formülasyonları bir yana iterek 'Nisan Tezleri'nde bu anlayışı savunur.

Emperyalizm çağında devrimci partilerin programının geçiş talepleri biçiminde oluşmasına neden, proletaryanın ve tüm ezilenlerin elde etmeye çalıştıkları tüm taleplerin doğrudan kapitalizme darbe vuran bir niteliğe dönüşmek durumunda olmasından dolayı olmaktadır.

«Sosyalizm, modern kapitalizm üzerine ileriye doğru atılan bir adım olan her hazırlıkta doğrudan ortaya çıkıyor» (**Lenin**, agy, Sy. 88)

Bu bağlamda devrimci bir partinin programı kitlelerin bütün mücadelelerini, bütün demokratik ve acil taleplerini doğrudan kapitalizme darbe vuracak, sosyalizm alternatifini toplumun gündemine getirecek bir muhteva kazanmalıdır. Devrimci program kitlelerin mücadelelerine yol göstericilik yaparak proletaryanın ve ezilenlerin iktidarı almaları amacını güder. Devrimci partinin programı burjuva partilerinde olduğu gibi seçimden seçime ortaya atılarak iktidara geldiğinde nelerin yapılacağını izah eden bir niteliğe sahip değildir. Devrimci program bir mücadele programıdır. Aksi bir anlayış kitleleri seçimden seçime oy vererek siyasetten uzaklaştırmaya çalışan burjuvazinin istemine koltuk değneği olmayı getirir.

Geçiş talepleri programı için mücadele etmek elbette kitlelerin acil demokratik talepleri için mücadele etmeyi bir kenara itmez ama devrimci önderliğin görevi kitlelerin her mücadelesini doğrudan kapitalizme darbe vuracak geçiş taleplerine dönüştürmeğe çalışmak olmalıdır. Geçiş talebinden ne anlaşılması gerektiği önemlidir, geçiş talepleri yığınların mücadele hedefi olduğunda, bu talepler burjuvazinin iktidarını doğrudan sarsacak, burjuvazinin kabullenemiyeceği bir muhteva taşır, mücadele hedefleri kapitalist düzen tarafından gerçekleştirilemiyen kitlelerin, böylesi bir durumda, doğrudan düzenin kendisini sorgulaması ve sorunun çözümünün kendi iktidarlarında olduğunun bilincine kavuşmalarını mümkün hale getirecektir.

Lenin'in *Yaklaşan Felaket* broşürü Bolşevik partisinin

eylem programıdır. Menşevik-sosyalist devrimci hükümete önerilen tedbirler geçiş talepleri niteliğindedir.

«1. Bütün bankaların, işlemleri devlet tarafından kontrol edilecek tek bir banka halinde birleşmesi veya bankaların ulusallaştırılması.
2. Kapitalist sendikaların, yani en önemli tekelci kapitalist grupların (şeker, petrol, kömür, maden vs. sendikalarının) ulusallaştırılması.
3. Ticari gizliliğin kaldırılması.
4. Zorla kartelleştirme, yani bütün sanayici, tüccar ve genel olarak patronların kartel veya sendika şeklinde bir araya gelme zorunluluğu,
5. Toplumun tüketici ortaklıklar şeklinde örgütlenmesini zorunlu kılmak veya teşvik etmek ve bunları kontrol altında tutmak.» (**Lenin**, agy, Sy. 23 - 24)

Bolşevik partisinin bir dönemdeki mücadele programı olan bu talepler doğrultusunda adım atıldığında doğrudan sosyalizm hedefi de gündeme gelmiş olacaktır. Varolan şartların belirleyeceği bu talepler elbette şekli olarak aynı olmayabilir ancak sorun oluşturulacak taleplerin özünün ne olacağıdır.

Bir zaman aralığı içersinde kitlelerin mücadele hedefi belli noktalarda yoğunlaşabilir ve mücadele şiarları da bu noktalarda şekillenir. Böylesi bir dönemde mücadele talepleri devrimci parti tarafından doğrudan kapitalist düzenin temellerini sarsalayacak geçiş niteliğinin kazandırılması gerekir. Bu işsizliğe karşı mücadele olur, pahalılığa karşı olur veya başka bir talep olur.

Geçiş taleplerinin gerçekleşip gerçekleşmeme sorununa Troçki tarafından getirilen yeterince açıklayıcıdır.

«Eğer kapitalizm kendi yarattığı felaketler sonucunda kaçınılmaz olarak doğan talepleri karşılıyamıyorsa, yıkılsın. Bu durumda 'gerçekleşebilme' veya 'gerçekleşememe' ancak mücadelenin belirleyeceği bir güç ilişkileri sorunudur. Bu mücadele sayesinde mücadelenin kısa vadeli pratik başarıları ne olursa olsun, işçiler, kapitalist esareti yıkmanın gereğini en iyi şekilde kavrayacaktır.. (Geçiş Programı. **Sürekli Devrim dergisi Bildirge**, sy. 28)

Kitlelere önderlik edecek devrimci parti sosyalist devrimin başarılmasına ve iktidarın alınmasına yol açacak geçiş

karakterine sahip devrimci bir programla donanmış olmalıdır.

Vatan Partisi Programının Niteliği Üzerine

Emperyalizm çağında işçi hareketinin hedeflerini asgari ve azami olarak ayırarak ilk önce asgari hedeflere ulaşma politikası işçi sınıfını burjuvazinin tekerine koşmaktan başka bir şey değildir. Daha sonra Stalin liderliğinin Çin devriminde Çankayşek liderliğini desteklerken oluşturduğu formülasyon da aşgari / azami program anlayışının ifadesi olan aşamalı devrim oportünizminin uygulanmasıdır.

Vatan Partisi programı geçiş talepleri anlayışını kazanmamış olan 1902 RSDİP program taslak anlayışlarından dahi geri bir nitelik taşımaktadır.

Örneğin RSDİP program taslaklarında partinin açık olarak proletarya diktatörlüğünü hedeflediğini gösterir:

> «Bu sosyal devrimi başarmak için proletarya kendisini durumun hakimi yapacak olan ve onu, büyük amacına giden yolda karşısına çıkacak bütün engelleri devirmeye muvaffak kılacak olan politik iktidarı kazanmalıdır.
>
> Bu anlamda proletaryanın diktatörlüğü, sosyal devrimin esas politik şartıdır.» (**Lenin, RSDİP Program taslakları,** sy. 24, Kıvılcım Yay.)

Lenin RSDİP programını asgari hedefler üzerine inşa ederken bile asli amacının kendisini de açıklamaktadır. Bu konuda VP programında bir anlayışa rastlamak mümkün değildir. Eğer legal şartlardan bahsedilecekse, başka bir tür tartışma da hemen arkasından gelir. Lenin uzun dönem Legal basın yoluyla Marksizmin Rusya'da nasıl yozlaştırıldığını belirlerken buna karşı mücadelenin gerekirliğini saptar. Bu bağlamda Legal partinin varlığı aynı olumsuzluklara yol açarsa Lenin'in ortaya koymuş olduğu sorunla karşılaşılmaz mı?

Vatan Partisi programındaki gedikler bununla bitmiyor. belki de böyle uzun uzadıya detaylı ele almak gerekli mi diye sorulabilir ama yine de devam edelim, çünkü açılması gereken, tartışılması kaçınılmaz temel bir anlayışla karşı karşıyayız. Enternasyonalizm anlayışında bağlı olmayan farklı

tutumları ortaya çıkarıyor; hiçde ülke orjinalitelerine bağlı olmayan bir noktada.

VP programında gerçekci dış siyaset başlığı altında 26. madde:

> Hiçbir soyut fikre, ölü düstura (formüle) kuruntu duyguya kapılmayacağız. Kim ağır sanayi hamlemizi desteklemek üzere en az faizle en uygun yardımı yaparsa (yabancı sermaye maddemize bakıla) onunla dost olacağız. Cihana O.İ.T'nin (Milletlerarası İş Teşkilatının) ana tüzük girişini hatırlatacağız.

«Fukaralık nerede bulunursa bulunsun, herkesin refahı için tehlikelidir.» Sosyalist ülkenin tarafsız, bağımsız siyasetini ileri süren bu anlayışın içinde enternasyonalizmi aramak boşuna bir çaba olur. Hele fukaralığın herkese tehlike olacağı alıntısı, burjuvaziye bir nasihatsa. Aslında Dr'un siyasi anlayışında da enternasyonalizm konusunda bir eksiklik olduğunu söylemek, onun millici bakış açısını eleştirmekten kaçınmaktır. Karl Marx'ın 'İşçi sınıfının vatanı yoktur' değerlendirmesinin bu anlayışla uzaktan yakından bir ilişkisi yoktur. Demek ki bir eksiklikten değil yanlış bir görüşten bahsetmek gerekmektedir.

RSDİP program taslaklarında enternasyonalizm anlayışı açık olarak belirlenmektedir.

> «XI. Fakat, uluslararası ticaretin ve dünya pazarı için üretimin gelişmesi uygar dünyanın bütün ulusları arasında öylesine yakın bağlar kurmuştur ki günümüz işçi sınıfı hareketi bir uluslararası hareket haline gelmeliydi ve çokarası sosyalist demokrasinin bir parçası olarak, kendisini proletaryanın dünya ordusunun bir müfrezesi olarak kabul eder.» (Age sy. 25)

Proletaryanın dış siyaset anlayışını, dış yardım-yabancı sermaye sorunuyla sınırlı ele alarak, enternasyonalizmi bir yana itmenin pratikte bugün nelere mal olduğunu görmekteyiz, ki açıkça söyleyelim burada ölü dusturdan kast edilen proletaryanın temel ilkeleriyse sorunun önemi bir kat daha artar. Milliyetçi önyargılarla ölü düstur 'proleter enternasyonalizmi' terk ediliyorsa artık proleter siyasetin varlığını söz konusu edemeyiz.

Her ülkenin proletaryasının kendini dünya proletaryası-

nın bir parçası olduğunu kabul etmesi ve kendi ülkesindeki mücadeleyi dünya devriminin bir parçası olarak değerlendirmesi açık bir gerekliliktir. Tam bu noktada bir devrimci partinin uluslararası işçi hareketine bakış açısının, işçi devletlerinin durumu üzerine değerlendirmesinin net bir perspektifle oluşturulması şarttır. Bunu 1954'te hazırlanan VP programında göremeyiz. O dönem artık Komintern'in kapatıldığı Sovyet işçi devletinin yozlaşmasının belirginlik kazandığı bir dönemdi. Aslında burada 'tek ülkede sosyalizm' anlayışının politik yansımasını görüyoruz. Stalin'in milliyetçi sosyalizm sapması VP programını tamamıyla ulusal sınırların dar çerçevesi içine sıkıştırmıştır. Zaten Dr. da zaman zaman Kruşçevci destalinizasyon etkisi ile Stalin'in tek adam diktatörlüğünü eleştirdiği halde, Stalinist ideolojinin doğruluğunu savunur. Tek ülkede sosyalizm teorisinin savunucusudur. Demek ki Dr'un bu sonuca değinmediği söylenemezse o bir tavır almıştır ve açıkça Stalinist akımın girdabı içersindedir.

İlk elde VP programının tek tek maddelerini ele alarak varolan yanlış anlayışları ortaya serdiğimizde ezilen ulus sorunuyla ilgili olarak VP programında açık bir tutuma rastlanmaz.

Halbuki RSDİP program taslağında ezilen ulus sorunuyla ilgili olarak açık talep geliştirilmiştir.

> «7) Devletin parçalarını meydana getiren bütün uluslara kendi kaderlerini tayin hakkının verilmesi» (**Lenin**, age sy. 26)

Yorumlamaya gerek olmayan açıklıkta ulusal sorun karşısındaki tavır belirlemesi RSDİP programında varlığını ortaya koyar.

Vatan Partisi programında şöyle bir ibare var, onu ele alalım:

> «21 — ANAYASAMIZIN kamu hukuku maddeleri ile İNSAN HAKLARI EVRENSEL BEYANNAMESİ hükümleri kısıntısız olarak, kitaptan hayata geçirilecek. Türkiye ve dünya halklarının karşılıklı güven işbirliği ve bağımsızca karar alışlarıyla: kardeşçe ilişkileri gerek demokrasinin, gerçek sosyalizmin kuruluşunun vazgeçilmez şartı olacak.»

Herhalde bundan anayasamızın hiç eksilmeyen milli bütünlük şartını anlamamız gücendirici değildir. Ancak bu si-

yasi hareketi savunanların buradan yorum yaparak ulusların kendi kaderini tayin hakkını çıkarsamaları fazla yetenek istese dahi istenilen sonuca varamaz. Ki buna Dr'un *'İhtiyat kuvvet: şark'* kitabındaki değerlendirmeyi eklesek durum farklı olmaz. Dr'un dediğiyle uzun yıllar başkaları tarafından bir kenara itilmiş bir değerlendirme değildir sadece, Dr tarafından da siyasi pratiğinde bir kenara itilmiş bir anlayış söz konusudur. Bu bağlamda da ulusal sorun üzerine Dr'un geçmişte bir dönem için yaptığı değerlendirmelere uygun bir siyasi pratik yaşadığını söylemek mümkün değildir.

Asgari program niteliğini taşıdığını unutmadan bir kez daha RSDİP program taslağına ordu sorunuyla ilgili olarak müracaat edelim.

Vatan Partisi programında ise bu anlayışla ilgili hiçbir yaklaşım yoktur. Bunun ülke orijinalitesi ile ilgili 'vurucu güçler' teorisi saptamasından ileri geldiği söylenebilir. Ancak bilimsel sosyalist düşüncenin kurucuları devlet sorunu üzerine geliştirdikleri tahlillerde düzenli ordu yerine halkın silahlandırılması gereğinin temel bir prensip olduğunu açıkça belirlemişlerdir. Ordu konusuyla ilgili olarak VP programında talep şöyle açıklanır:

> «Demokratik Ordu
> 24 — Modern orduda her tek erin şuuru zaferi yarattığına göre: Bilfiil çalışanlar askere gidince, geride kalanların en az geçim endeksi ile münasip yardım yapılacak. Terhis edilince makul tazminat ödenecek. Hizmet ocağı sosyal ve teknik okul haline getirilecek.
> Ordumuzun, hiçbir yabancı kumanda zincirine bağlanmasına fırsat verilmeyecek. Subay ve assubay ayrımı kaldırılacak.»

Demokratik ordu başlığı altında dahi demokratik bir takım taleplerin varlığı yoktur. Marxçı devlet kuramının aksine sürekli ordunun daha da güçlendirilip düzenlemesi istemi bir gerçek olarak açıkça belirtilmektedir. Böyle bir anlayışın Marksist görüşle ilintili olduğunu düşünmek yersiz bir çaba olur.

Vatan Partisi programı mekanik bir anlayışla ele alınmış ve burjuva düzen sınırlarının kendisine adapte olmuş bir nitelik taşımaktadır. Bu program kitlelerin taleplerini formüle

ederek onları mücadeleye seferber etmek ihtiyacından ve böyle bir anlayıştan çıkmıyor. En temel sorunlar karşısında programda yer alan anlayışların Marksist tahlilden uzak reformist bir yaklaşım içersinde olduğu apaçık ortadadır. Programda yer alan halk teşkilâtlanmaları talebi kesin olarak menşevik bir anlayışın ürünüdür. İşçi temsilcileri meclisi olarak toplanması önerilen kongre, bir danışma meclisi olarak ele alınmaktadır. Proleter devrim organlarını yaratma çabası altında, kitle özorganlarını burjuva devletin danışman kurulları şeklinde formüle etmek, 1917 Ekim Devrimi'ne öngelen süreçte Bolşeviklerin 'bütün iktidar Sovyetlere' talebine karşı, Menşeviklerin işçi asker Sovyetlerini burjuva duma'nın danışma organları haline dönüştürme anlayışıyla uyuşmaktadır. Bu tür yaklaşımlara bugün CHP programında dahi yer yer rastlamak mümkündür.

Asıl sorun da VP programının, kitlelere mücadelelerinde yol gösterebilmek, yığınları iktidar mücadelesine seferber etmek, kapitalist düzeni temelinden sarsacak kitlesel talepler üretme anlayışıyla değil, parti iktidara geldiğinde neler yapılacağını açıklama amacıyla hazırlanmış olmasıdır. Dr. da bunu açıkça belirtiyor:

> «Vatan Partisi tüzüğü, programı, gerekçesi, yayınları ve seçim kampanyaları şu amacı güder: Halk bu gece iktidara gelse, ertesi sabah, hiç tereddüt etmeksizin halkın yapabileceği herşeyi açıkça ... belirtmek. Onun için, Proletarya partisinin gerek tüzüğü, gerekse programı için Vatan Partisi literatürünü salık veriyoruz.» (**Anarşi yok Büyük derleniş**, Sy. 21)

İşte tam bu noktada mücadelenin yaşanan andaki sorunlarından uzaklaşmayı tesbit ediyoruz. Kısa bir ifadeyle insanlık önüne geldiği sorunlara cevap arar, bunun ötesinde bir davranış, gerçek politik mücadeleci tavır değildir. Elbetteki önümüzdeki geleceğin sorunlarına ilkesel olarak yaklaşmamız gereklidir, ancak şu da bilinir ki Marx-Engels hiçbir şekilde uğruna mücadele ettikleri sınıfsız toplumun nasıl bir yapıda olacağına dair detaylı uğraşlarda bulunmamışlardır. Devrimci teori sınıfın mücadelesinde önündeki sorunları belirleyerek doğru bir tavır geliştirmesi için gereklidir. Önümüzde şu anda var olan somut sorunları atlayarak geleceğin

şemasını teknik yönleriyle çizme çabası mücadeleye yön kazandırmak yeteneğinden mahrumdur.

Rusya'da proletarya iktidarı aldıktan sonra bütün Rusya'nın 'elektirifikasyonu' şiarıyla seferber olduğu bir gerçektir, ama proleter devrim başarıya ulaşmadan önce Bolşevik parti programında 'elektirifikasyon' gerekliliği üzerine bir madde göremeyiz. Nedeni açıktır, reformist akımların çoğunluğunun anladığı gibi sosyalizm sanayileşme, gelişme modeli değildir. Bu sorun apriori olarak gündemdedir.

Buna karşın VP programının başından itibaren sosyalizm bir ekonomik gelişme modeli olarak bütün millete sunulmaktadır. Ve elektirifikasyon önerisini bu program içinde taşımaktadır. Bütün bunlar VP programının burjuva düzen sınırları içersinde iyileştirmeler öneren, kitleleri mücadeleye seferber etmek amacını gütmeyen reformist bir niteliğe sahip olduğunu göstermektedir.

Parti tartışmalarının yapıldığı 1970'lerde Dr'un devrimci gruplara VP programını, tüzüğünü öne sürerken oluşturduğu gerekçeler de oldukça ilginç ve «gerçekçidir»:

> «Sosyalist çelik çekirdek hangi biçimi alacak? Proletarya partisi biçimini. Parti nasıl bir tüzük ve programı örnekliyecek? Emekçi Partisi hüküm giymiş diyelim. Ağır cezada beraat edip 'muhkem kaziye' ile 2 yıl boyu işkenceden sağ çıkmış bir Vatan Partisi var.» (**Anarşi yok Büyük derleniş** sy. 20)

Dönemin Türk hakim sınıflarınca beslenen rüzgarla eğilen VP programının 'küçük Amerika' akımıyla yarışması bir popülarizasyon amacıyla açıklanabilir. Ama mahkemelerden sağ çıkabilmesi devrimci bir program olarak önerilmesine gerekçe olamaz.

DEV - YOL ve Direniş Komitesi

İbrahim ÖZCAN

I

Merkezciliği devrimci Marksizmle Stalinizm arasında, çeşitli düzeylerde dalgalanan hareketler olarak yorumladığımızda, merkezci hareketlerin konumlanışını, arasında dalgalandıkları siyasal kutupların güç ilişkilerinde ve içinde bulundukları siyasal ortamın somut koşullarının getirdiği zorlamalarda bulacakları da açıktır.

Bir çok ülkeyle kıyaslandığında oldukça gelişkin bir görünüm gösteren Türkiye'deki merkezci hareketler de bu genel değerlendirmeyi fazlasıyla haklı çıkaracak yetenektedir. Türkiye'de devrimci marksist gelenek bir yana daha düne kadar bir devrimci marksist hareketin bile olmaması, solda bir çekim merkezi bulunmamasından ötürü merkezci hareketlerin Stalinizmle içiçe kalmasına ve varolan bir dizi bağlarını ancak kısmi zorlamalarla aşmalarına olanak tanımıştır.

İçinde bulunduğumuz dönemde merkezci hareketlerin Stalinizmden uzaklaşmalarının bir belirtisi olabilecek, **sözde** tüm devrimci gruplara yönelik «direniş komiteleri», «savunma komiteleri» çağrıları, elbette ki gittikçe gelişen faşist harekete karşı koyma çabalarından doğan pratik ürünlerin bir soyutlaması olarak ortaya çıkmakta.

Bu çağrılar, devrimci marksist hareketin siyaset arenasına çıkışı ile eşzamanlı oldular, denebilir. Devrimci marksistler bu sürecin başından beri eldengeldiğince bu anlayışlara müdahale etmeye ve bu anlayışların eklektiklikten kurtularak programatik bir içerik kazanması gerektiğinin altını çizdiler. (Bkz. **Sürekli Devrim**, Sayı 2-3, THKP-C, Devrimci-Yol eleştirisi). «Cephe» çağrılarının ne tür bir içerik kazanması gerektiğini, Komintern'in 1922'de formüle ettiği 'birlik cephe' taktiklerini irdeleyerek içinde bulunulan somut-siyasal koşullarda sınıfın birliğinin sağlanması yolunda bir taktik olarak Devrimci Birleşik Cephe anlayışını geliştirdi. (Bkz. **Sürekli Devrim** sayı 5, **Ne Yapmalı** s. 1 'Okurlara' ve sayı 2, 'Birleşik Cephe Taktikleri Üzerine'.)

Devrimci marksist hareket bu çabalarının onun pratik etkinliği ile nesnel olarak sınırlı olduğunu bir an bile unutmadan, böyle bir cephe için gerekli önderliğin inşasının temel taşlarını her fırsatta belirtmekten geri durmadı.

II

Merkezci hareketler içinde en önemlilerinden biri ve en yaygını hiç şüphesiz konumuzu teşkil eden Dev-Yol hareketi. Dev-Yol hareketini incelerken üzerinde durmadan geçemeyeceğimiz bir Mahir Çayan / kesintisizler geleneği var. Bize göre Dev-Yol bu gelenekten ne kadar adım adım uzaklaşıyor olsa da, bilindiği gibi bu geleneği hâlâ savunduğu ve geliştirdiği iddiasında. **Kesintisizler,** tohum halinde de olsa, Stalnizmden belli kopuşlar içermesine rağmen, Kesintisizlerin bu harekete bıraktığı mirası irdelemek, açığa kavuşturmak, bu doğrultuda önemli engelleri ortadan kaldıracak ve giderek Halkın Kurtuluşuna halk savaşı öğretmek gibi abes yaklaşımları yerli yerine oturtacaktır.

Dev-Yol hareketinin bugünkü durumunu belirleyen en önemli tesbiti hiç şüphesiz **Direniş Komiteleri**'dir. Bu birimleri «iktidar organlarının çekirdekleri» olarak niteleyip, «Sovyetler» ile ilişkilerini kurarak, bunların kitlesel, «faşizme karşı olan» her siyasete açık olduklarını belirterek

bu hareket kendi açısından önemli bir gelişme kaydetti. (*)

İşte bu noktada başlıyor zaten Dev-Yol'un Mahir Çayan / Kesintisizler mirası ile hesaplaşma zorunluluğu. Hâlâ öncü savaşı beklentileri ile dolu kadrolarla; hâlâ çeşitli alanlarda bu nedenden Direniş Komitelerini, yazdıkları, çizdikleri gibi hayata geçirmeye yanaşmayan kadrolarla; bu doğrultuda yapılacak ittifakların anlayışlarını bile yerleştiremeden atılacak adımlar kof olmak zorundadır elbette. İşte bunun için, burada sınırlı da olsa, Direniş Komiteleri biçimindeki mücadele ve örgütlenme anlayışı ile Mahir Çayan'daki mücadele ve çalışma tarzı anlayışlarının ilişkisine ve eleştirisine girmek gerekir. Mahir Çayan hatalı sınıflar mevzilenmesi anlayışı, dünya tahlili, uluslararası komünist hareketin tarihi üzerine yaptığı bir sürü tahlile ilişkin olarak eleştirilebilirdi; fakat Direniş Komitelerinin tartışma ortamında üstüne üstlük DY'un DK'nin bu anlayışın ürünü olduğunu da söylemesine rağmen tartışmanın sınırları bu konu ile çerçevelenmek durumundadır.(**) **Kesintisizler** kendi içinde tüm eklektikliği ile birlikte nisbeten sistemli ve birbirine bağlı teorik çıkarsamaların ürünüdür. Bu çıkarsamalardan birinin tahlillerin arasından kaydırılması tutarsızlıklara, çelişkilere yol açar. Mahir Çayan'da devrim modeli, mücadele biçimi, örgütlenme anlayışı gibi bütün tahliller birbiriyle sıkı bir ilişki içindedir, dendiğine göre irdelemeye girişirken bizde böyle ele almak zorundayız.

III

Marksizm bize «maddi hayatın üretim biçiminin» insanların her türlü toplumsal, siyasal, kültürel tavrını be-

---

(*) Belirtmekte yarar var; DY'un 30. sayısındaki bu açılım hâlâ sözde kalmakta, gerekli politik içeriğini kazanmamaktadır. Zaten bu anlayış gerekli politik içeriğini kazandığında klasik DY'un direniş komiteleri anlayışı, «savunma komiteleri», yani «Troçkist» anlayışla çakışma tehlikesi ile karşı karşıya kalacaktır.

(**) **Sürekli Devrim** dergisinin 2. ve 3. sayılarında bu bağlamda daha geniş olarak durulmuştur.

lirleyeceğini öğretir. Yalnız bunda dikkat edilecek bir nokta vardır. Toplumda üstyapı ile altyapı ilişkileri karşılıklı ve birbirini etkileyerek sürer. Bir toplumun belli bir andaki durumu hakkında karar verebilmek için toplumun o günkü üretim biçiminin belirleyici özelliklerini değerlendirmek yetmez. Sorun devrimci taktikler sorunu ise bizim doğru bir sonuca ulaşabilmemiz için, içinde bulunduğumuz toplumun tarihsel gelişimini ekonomik, kültürel, siyasal bütün hareketlerini bir bütün olarak değerlendirmemiz gereği vardır. **Kitlelerin** tarihsel süreç içindeki hareketlerini incelemeyen, belirli bir toplumda kitlelerin nasıl hareketlenebileceğini anlayabilmekten ve onların nabzını elinde tutmaktan çok uzaktır.

«Ama şaşırtıcı olan şey ulusal özelliğin tarihsel gelişiminin en genel ürününden denebilirse özet sonucundan başka birşey olmadığını görememesidir (Stalin'in). Bunun için bu eşitsizliği doğru anlamak bütün boyutları içinde ele almak ve bunun yanısıra da kapitalizm öncesi geçmişe uygulamak gerekmektedir. Üretici güçlerin daha hızlı ya da daha yavaş bir gelişimi. Tarihsel dönemlerin genişleyen ya da daralan karakteri örneğin orta çağ Lonca Sistemi, aydınlanma çağının mutlakiyeti Parlamentarizm, ekonominin çeşitli dallarının, çeşitli toplumsal kurumlarının, çeşitli kültür alanlarının eşitsiz gelişmeleri. İşte ulusal özelliklerin tipinde bunlar yatmaktadır. Bir ulusal toplum tipinin özgüllüğü onun oluşumundaki eşitsizliğin kristalleşmesinden başka birşey değildir.» (1)

Öyle ise ilk olarak, Marksizmin bu kapsamlı ve karmaşık eşitsiz ve bileşik gelişim yasasının bir sürü ögeyi içermesi bize neyi öğretmektedir? Ülkelerin var olan üretim biçimlerinden kalkılarak MÇ'ın Bütün Yazılarda yaptığı gibi her ülke için ortak devrim modelleri çıkartılamaz. Örneğin Vietnam, Küba, Çin, Rusya gibi modeller belirlenip bir ülkenin devriminin izleyeceği yol önceden ara evrelerine ve «temel» mücadele biçimlerine kadar belirlenemez, oysa MÇ'ın yaptığı budur. (Bkz. **Toplu Yazılar,** sayfa 402) Peki dünya muzaffer devrimlerinden çıkaracağımız hiç mi ders yoktur? Bu devrimlerin hiç mi ortak paydası

---

(1) **Sürekli Devrim** L. Troçki Köz Yayınları s. 34.

yoktur? Vardır elbette. Bu da yukarda açıklamaya çalıştığımız eşitsiz ve bileşik gelişimden alır kaynağını; kitleler tarihsel süreç içinde elde ettikleri her türlü kazanımı bağırlarında taşırlar. Lenin bu konuda şöyle der:

«İktisadi grevin siyasi greve dönüşmesi ve siyasi grevin çarlığa karşı ayaklanma halini alması yönetici proletarya ile yönetilen köylülük arasındaki ilişkilerin pratikte deneyden geçirilmesi. Mücadelenin kendiliğinden gelişmesi sırasında **«Sovyet örgüt biçiminin doğuşu.»** (abc) (2)

Rus devrimindeki «Sovyetler» gibi Çin devrimindeki «köylü birlikleri» de bu türden bir örgüt biçimidir. Bu tür örgüt biçimlerinin, kitleleri veri konumlarından alarak iktidarı ele geçirmeye ve yeni toplumu kurmaya yöneltecek öz-örgütlerin ortaya çıkışı ile birlikte Lenin ve Troçki bu olguları yorumlamış, Devrimci Marksizmin teorik kazanımları içine yerleştirmişlerdir. III. Enternasyonal 1922 kararları bunun en önemli örneklerindendir. İşte eğer bir «devrim modelinden» söz edilecekse, bütün kapitalist boyunduruk altındaki ülkeler için gerçekten uluslararası «devrim modeli» budur sadece. Ve Lenin bunu defalarca vurgulamıştır:

«Tarih Sovyetlerin 1905'de Rusya'da doğmasını, Sovyetlerin rolünü ve kapsamını anlayamadıkları için 1917 Şubat-Ekim döneminde Menşevikler tarafından Sovyetlerin yozlaştırılmasını ve şimdi de bütün ülkelerin proletaryasına büyük bir hızla yayılan Sovyetler iktidarı fikrinin bütün dünyada doğmasını, buna karşılık tıpkı bizim Menşevikler gibi Sovyetlerin rolünü ve kapsamını anlayamayan II. Enternasyonalin o muteber kahramanlarının her yerde iflas bayrağını çekmelerini bize göstermekle iyi bir oyun oynamıştır. Tecrübe kanıtlamıştır ki proleter devrimin bazı başta gelen temel sorunlarında bütün ülkelerin Rusya'nın geçtiği yoldan geçmeleri kaçınılmaz bir şeydir.» (3)

Dev-Yol şüphesiz bunları bildiğinden MÇ ile sürekli «somut durumların somut tahlilini» karşı karşıya getirir de kendisi hesaplaşmaya yanaşmaz. MÇ'ın bu «devrim

(2) **Sol Komünizm Bir Çocukluk Hastalığı**, Lenin Sol Y. s. 16.
(3) **Age** Lenin Sol Y. s. 20.

modeli» anlayışı kendini mücadele biçimleri üzerinde hiçte somut durumlara yer vermeyecek şekilde gösterir.

Bu mekanik anlayışlar dizisi özünde devrimcilerin elini kolunu bağlayacak bir mücadele anlayışına varır.

> «**Silahlı propagandanın temel mücadele** (abc) biçimi olması ve de halkın devrimci öncülerinin savaşı Marksizm-Leninizmin evrensel tezlerinin **bu somut tarihsel durumun** (abç) pratiğine uygulanması sonucu ortaya çıkmış olan bütün emperyalist hegemonya altındaki ülkelerin proleter devrimlerinin Bolşevik çizgisidir.» (4)

Görüldüğü gibi MÇ silahlı propagandanın temel mücadele biçimi olduğunu ısrarla belirtiyor. Oysa Lenin şöyle diyor bu konuda:

> «Sosyal-Demokrasi kendi elini kolunu bağlamaz, eylemlerini daha önceden tasarlanmış herhangi bir planla ya da siyasal mücadele yöntemiyle sınırlandırmaz, **partinin** elinde bulunan güçlere denk düştüğü sürece bütün mücadele araçlarını benimser.
>
> Akla uygun olmak koşuluyla, bütün mücadele araçlarını bütün mücadele plan ve yöntemlerini ilke olarak kabul etmek ile **belirli bir/siyasal/anda** sıkı sıkıya uygulanan bir plan gereğince hareket yönünü belirleme istemini birbirine karıştırmak, eğer taktikten sözediyorsak hastalıkları tedavi etmenin çeşitli yöntemlerinin tıp tarafından tanınması ile belli bir hastalığa belli bir tedavi yönteminin uygulanması gereğini birbirine **karıştırmayla aynı şeydir.»** (5)

Lenin burada belirli bir mücadele biçiminin **«bir siyasal anda»** temel alınabileceğini belirtiyor. Niye Lenin MÇ gibi sosyo-ekonomik (emperyalist hegemonya) kavramları işin içine karıştırmıyor? Oysa biliriz ki «siyasal an»lar çeşitli karmaşık etkilere bağlı olarak değişir (bir hükümet değişikliği, bir bölgesel ayaklanma vb.) Bizim temel alacağımız mücadele biçimi de varolan değişime göre şekillenir. İşte Marksizmin en temel ilkesi «somut durumların somut tahlili». İşte Marksizmin hareketli özü. MÇ'ın mücadele biçimleri üzerindeki yanlışları kendini ta-

---

(4) **Toplu Yazılar** M. Çayan s. 358.
(5) **Ne Yapmalı** — Lenin Sol Yay. s. 62.

rihi Pedagoji ve sınıf bilincinin iletilmesi sorununda da can alıcı bir şekilde ortaya koyar.

«Silahlı propaganda belli bir devrimci stratejiden hareketle emekçi kitlelere elle tutulur, gözle görülür maddi ve somut eylemlerden hareketle soyuta gider. Maddi olaylar etrafında siyasi gerçekleri açıklayarak **kitleleri bilinçlendirir**, onlara politik hedef gösterir.» (6)

MÇ silahlı propagandayı siyasi gerçekleri açıklama kampanyasının temel aracı olarak görmekte, **temel mücadele biçimi** olarak belirtmektedir. Lenin de Rusya'da dönemin siyasal koşulları içinde ISKRA'yı siyasi gerçekleri açıklama kampanyasının temel aracı olarak görmekte ama ISKRA için şunları söylemektedir:

«Ancak bütün Rusya'yı kapsayan biricik düzenli girişim olarak **eylemin en çeşitli biçimlerinin sonuçlarını özetleyen** ve böylelikle bütün yolların Roma'ya gittiği gibi bir devrime giden bütün geçitler boyunca insanları yorulmadan ileriye doğru yürümeye teşvik eden bir ortak gazetenin yardımıyla gerçek bağlar kurmaya başlıyabileceğimiz yolundaki iddiamda diretiyorum.» (7)

Görüldüğü gibi Lenin'de ISKRA «eylemin en çeşitli biçimlerinin sonuçlarını özetleyen» bir araç, yoksa temel mücadele biçimi falan değil. Hem Silahlı Propaganda siyasi gerçekleri açıklamanın temel aracıdır diyeceksin, hem temel mücadele biçimidir diyeceksin; bu niyetiniz ne kadar iyi olursa olsun kitleleri dizginlemeye hizmet eder. Lenin'in belirttiği gibi ISKRA siyasi gerçekleri açıklar ve bağlar kurar, bunu nasıl yapar? Hayatın her alanındaki çeşitli eylemlerin sonuçlarını özetleyerek. Yoksa kitlelerin devrimci bilince ulaşmasını sağlayan hayatın her alanındaki örgütlü (öz-örgüt) eylemleridir, ISKRA değil. ISKRA bir katalizördür, **«siyasi an»**larda temel alınan bir mücadele biçimi değil. Lenin yine şunu belirtmektedir:

«Politik ajitasyonun gerekli yayılması için temel koşul kapsamlı politik açığa vuruşun **örgütlenmesidir.** Bu açığa vu-

---

(6) **Toplu Yazılar** — M. Çayan s. 364.
(7) **Ne Yapmalı** — Lenin s. 204.

ruşlar dışında hiçbir şekilde kitleler politik bilinç ve devrimci eylem bakımından **eğitilmezler.»** (8)

«Geniş kitleler sadece eylem aracılığı ile öğrenebilirler. Onlara devrimci bilinci propaganda yoluyla «vermeyi» umut etmek Sisupusa yakışacak bir gayrettir ve aynı derecede kısırdır.» (9)

Örgütlenme meselesini de DK'ın ortaya çıktıktan sonra iki farklı konumda ele almak durumundayız. Bir tanesi DK türünden «iktidar organlarının çekirdekleri» «öz-örgütler» bir tanesi de hâlâ «inşa süreci» devam eden Parti. Şöyle diyor Dev-Yol:

«DK'ne doğru önderlik sorununu DK çalışmalarını bizim çalışmamız olarak ele almamalıyız. Doğru önderlik ona doğru hedefleri göstererek doğru taktikleri önererek ve o birimdeki siyasi çalışmayı yükselterek mümkündür.» (10)

Böyle bir kabul elbette sekterlikten uzaklaşmaya yönelik önemli bir kabuldür. Oysa MÇ'da bu kabul edilemiyecek bir olaydır. Çünkü onda «dar devrimciler örgütünün» her alanda mutlak hakimiyet kurma çalışması vardır. MÇ'-da **devrimci** kitle örgütlerine rastlanamaz bile. Onların devrimcilikleri ancak partinin dolaysız uzantıları olmakla mümkündür. Aslında MÇ «Sovyetler» «öz-örgütler» kavramlarını anlayamamaktadır. Onun için bu örgütler Parti ile aynı şeydirler.

«Çin'de devrimci mücadelenin en üst aşamalarında bile proletaryanın **öz-örgütünde** yoksul köylülerin oranı % 65'in altına düşmemiştir. Çin'deki proletaryanın **öz-örgütünün** bu terkibi gerçekten Leninist örgüt ilkesinin ihlali midir? Kesinlikle hayır. Bu Leninist Parti anlayışının Leninizm doğrultusunda geliştirilmesidir.» (11)

Öz-örgütlerden Dev-Yol bunu anlıyorsa eğer, o Sovyetler ki öz-örgütlerin en gelişmiş biçimidir, niye işçi, asker, köylü vekilleri Sovyetlerinden bahsedilir de, MÇ gibi

---

(8) **Leninist Örgüt Teorisi**'nden aktaran — E. Mandel Köz Yay. s. 26.

(9) **Age** Mandel s. 69.

(10) **Dev-Yol** s. 33.

(11) **Yeni Oportünizmin Niteliği Üzerine** — M. Çayan

bunların proletaryanın partisi içinde erimesinden bahsedilmez. Oysa Dev-Yol DK önerileri ile geldiği noktaları programatik sonuçlarına vardırmak zorundadır. Sorunun ikinci yönüne gelirsek Dev-Yol'un «Partileşme sürecinin» kerameti yine kesintisizlerde yatmaktadır. Zaten Dev-Yol'-da Direniş Komiteleri formülasyonlarını geliştirdiği ilk sayılarında Direniş Komitelerinin partinin oluşması doğrultusunda birer araç olarak belirterek kendince Direniş Komiteleri ve «Partileşme Süreci» sorunlarını çok iyi birleştirmişti. Kitlelerin bağımsız örgütlenmesinden hiç bir şey anlamayıp bunu kendi örgütlenmesi sanan Dev-Yol'da «Sovyet» tipi örgütten hiçbirşey anlamadığını açıkça ortaya koymaktadır. Fakat şaşılacak şey şu ki aynı Dev-Yol 30. ve 33. sayıda Direniş Komiteleri üzerine «Faşizme karşı aktif mücadele veren» herkesin katılabileceği örgütlenmeler olduğunu, bunların «Sovyet» tipi örgütler olduğunu belirtiyor. Acaba tarihte bizim atladığımız önemli bir olay, yani Bolşevik Partisinin Sovyetlerden çıkarak oluştuğu olayı mı var. Dev-Yol silahlı propaganda gibi dar bir eylem temeli üzerinde sağlıklı bir örgütlenmenin olamıyacağını kavramış olacaktır ki kesintisizlerin gerektirdiği siyasal pratiklere karşı bu partileşme sürecini çıkarmaktadır. Ama yine geçmişle net bir hesaplaşma içine girmekten kaçınmaktadır.

IV

MÇ'ın belki de Stalinizm ile en çok bağlarını koparma çabasında bulunduğu nokta, devrimcilerin her dönemde düzenin alternatiflerini yaratma çabasında ve iktidar alternatifi olabilme doğrultusunda çalışmalar yapabileceklerini kanıtlamaya çalışmak olmuştur. Fakat bu sorunun da olaya Stalinist gözlükten bakma zorunluluğu onu karışık formülasyonlara itmiştir. Stalin devrimcilerin çalışma tarzlarını mekanik ve reformist bir şekilde evrim devrim aşamaları gibi evrim aşamasında ayrı devrim aşamasında ayrı ve içinden çıkılmaz çalışma kalıpları içinde sıkıştırmaktadır:

«İlerici unsurlar günlük faaliyetlerini kendiliklerinden sü-

rükledikleri ve eski düzeni küçük nicel değişmelere uğrattığı zaman hareket evrimcidir. Aynı unsurlar birleştikleri bir tek görüşle davrandıkları ve eski düzeni yoketmek ve yaşamı nitel olarak değiştirmek, yeni bir düzen kurmak amacıyla düşman kampını süpürüp geçtikleri zaman hareket devrimcidir.» (12)

MÇ böyle bir reformist anlayışla bir devrimci mücadelenin yükseltilemeyeceğini el yordamıyla kavradığı için evrim devrim içiçe geçmiştir, milli kriz sürekli mevcuttur (olgunlaşmamış da olsa) tahlillerine varmıştır. Oysa emperyalizm çağında devrim dünyanın her bir parçasında günceldir. Stalin'in evrimden anladığı artık çok geride rekabetçi kapitalizm döneminde kalmıştır. Ve bunun içindir ki devrimcilerin amaçlarının düzeni Stalin'in anlattığı gibi küçük nicel değişmelere uğratmak olduğu bir evrim döneminden sözedilemez. Emperyalizm çağında böyle bir Programın bir ismi vardır o da Reformizm'dir. Lenin «Karikatür»de reformist Azami Program-Asgari Program anlayışıyla şöyle hesaplaşmakta, «Geçiş» mantığını şöyle formüle etmektedir:

«Kautskizmin hatası doğru demokratik talepleri geleceğe, sosyal devrime göre değil geçmişe barışçı kapitalizme göre tasarlamasında yatar.» (13)

İşte kitleleri bugünden alarak geleceğin toplumuna götürecek olan Program böyle bir mantığın üzerinde yeşerir. Kitlelerin tarihsel kazanımlarını gözler, bu kazanımları kitlelerin en iyi geliştirebileceği, devrimci bir tarzda dönüştürebileceği öz-örgütleri önerir ve bu doğrultuda mücadele eder. Öz-örgütler böyle bir devrim, mücadele, çalışma tarzı anlayışının kısacası böyle bir Programın ürünüdürler. Bu Program treninin sadece bir vagonunu yakalamak, ya onla hesaplaşacak cesareti ya da apartopar geri düşmeyi göze almayı gerektirir. Böylece bir anlayış da geçmişle korkmadan hesaplaşmayı ve hesaplaşılan bu geçmiş üzerine basmayı gerektirir. Dev-Yol bu cesareti gösterebilecek midir?

---

(12) **Anarşizm mi? Sosyalizm mi?** s. 16.
(13) **Marksizmin Bir Karikatürü** — Lenin Koral Y.

Troçki'nin Faşizm Teorisine Merkezci bir yaklaşım: Rızgari

M. AZAD

Politikaların Bütünlüğü

Ne kadar doğru olursa olsun, siyasal bir düşünce, bir öneri, bir taktik, eğer kendini maddileştirecek, yani görüşlerini kitlesel bir hale getirecek araçlardan yoksunsa, kısa vadede kendine yaraşır bir ürün elde edemez. Bunun en trajik örneklerinden biri Nazizm tehlikesi karşısında Troçki'nin Alman felketine ilişkin, hatta faşizm zaferinin SSCB ile Almanya arasında savaş demek olacağı şeklindeki öngörüsünün o günkü pratikte Alman ve dünya işçi sınıfı için bir anlam ifade etmemesi olmuştur. Ancak onyıllar sonra Troçki'nin çözümlemelerinin gücü dosta düşmana kendini kabul ettirebilmiştir.

Bugün kimi aklıevveller dışında kimse komintern'in üçüncü dönem politikasını açıkça (1928,6. kongre) benimsememektedir. Yine de faşizm konusunda genel geçer, kendisine sosyalist diyen herkesin kabul ettiği bir anlayışın varolduğu söylenemez. Üçüncü dönemin sekter politikasından sonra yapılan 1935 özeleştirisi, bugün çeşitli versiyonlar şeklinde etkinliğini hâlâ sürdüren yaygın bir görüştür. Yani bu kez faşizme karşı mücadele burjuva demokrasisinin savunulması ile sınırlandırılmakta

ve çarpık 'halk cephesi' anlayışının ürünleri ile bağlantılı olarak 'demokratik' formülasyonlarla bezenmektedir. Böylece faşizmin kapitalizmin bir virüsü olmadığına dair burjuva ideologlarının görüşleri marksizmin içine sokulmaya çalışılmaktadır.

Troçki'nin faşizme karşı mücadele anlayışı yukarıda sözü edilen her iki tür sapıtmaya karşı tek bütünsel anlayıştır. Çünkü Troçki'nin faşizme karşı anlayışını onun diğer alanlardaki anlayışından, aslında bir ve tek anlayıştan ayırdetmek mümkün değildir: *dünya devrimi*. Eğer Leninist örgüt anlayışından sürekli devrime, oradan SSCB'nin tahliline ve Enternasyonal'in gerekliliğine, çağın değerlendirilmesine vb. varan bir bağlamda Troçki'nin yazılarını ele almazsanız onun devrimci özünü bir yana itip Troçki'yi basit bir tarihçi düzeyine indirmiş olursunuz.

Bugün Türkiye'de açık ya da gizli olarak Troçki'nin yaklaşımına duyulan ilgi büyük miktarda yukarıda söylediğimiz tehlikeleri içermektedir. Gerçi hiçbir siyasal akım bir diğeri karşısında ideolojik boşluğunu, yenilgisini açıkça kabul etmez. Bu halde zaten o artık kendisi olmaktan çıkar. Ama teorik çıkmazlarını hafifletmek için suskunlukla geçiştirdikleri ve varlığını yoksaydıkları siyasetlerin cephaneliğinden aldıkları silahları, kendi öz araçları haline dönüştürmeğe çalışırlar. Böylece onyıllar öncesinin kazanımları ya iğdiş edilerek yeni bulgular gibi ya da hareketin kendi politikasına adapte edilerek bu politikanın doğal gelişiminin bir ürünü olarak sunulur.

Yine de bu ilginin ne tür bir ihtiyaçtan kaynaklandığı politikaların bütünlüğü açısından irdelenmelidir.

Altının tekrar çizilmesi gereken husus ise faşizmin bir gözlem sorunu değil, yani onun küçük burjuva tabanına dayandığı, kaynağının kapitalizm olduğu, hatta faşizmin kökünü kazımak için kapitalizmin yıkılması gerektiği vb. değil, sorunun bir politikalar, kapitalizme karşı bir mücadele anlayışı, bir devrim anlayışı sorunu oluşudur. Aksi bir tutum, biraz karikatürize edersek, Troçki'nin 'teşhis ve anlatımı' doğrudur

ama mücadele anlayışı yanlıştır gibisine abes noktalara kadar varır.

Rızgari Faşizmi Nasıl Tartışıyor?

Yukarıda söylenenlerin ışığında *Rızgari*'nin faşizmi ele alışına artık göz atabiliriz:

Rızgari faşizm tartışmasının ceryan ettiği ilk alan olan III. Enternasyonal'i sorgulamakta, tarihsel olarak bölümlemekte, geçmişinde görülmedik bir biçimde ilk kez 'geçmiş' konusunda tavır almaktadır:

> «**Lenin sonrası** III. Enternosyonal'in ve onun resmi çizgisi içinde seyreden siyasi güçlerin sürekli zaafları ve yetersiz faşizm teorileri, faşizm kavramı üzerinde yaratılan karmaşanın ve anti-faşizmin çarpıklıklarının başlıca kaynağıdır. Bu nedenle, yetersiz faşizm teorileriyle ve yanlış taktikleriyle bu siyasal güçlerin, faşizmin yükselişinde ve iktidar alışında hatırı sayılır payları olduğunu vurgulamak gerekir.» (Sayı 9/22)

Geleneksel olarak devrimci marksistler dışında —son zamanlarda bizde rastlanmaya başlayan kimi merkezci, ya da devrimci marksizmle hesaplaşmanın eşiğine gelen *'Sosyalist'* gazetesi örneklerini bir yana bırakırsak— hiçbir siyasetin Komintern politikalarını böylesine mahkûm ettiği söylenemez.

> «... İlk 4 kongre ise gerek genel uygulaması ve gerekse saptadığı tezleri ile halen marksistler için devrimci rehberliklerini diri ve canlı onları korumaktadır.» (Sayı 9/23)

Komintern'in böylesine bölümlenmesi devrimci marksizmin belirgin özelliklerinden biridir. Lenin ve Troçki'nin yönlendiriciliği altındaki Komintern'in ve Lenin'den sonraki Komintern'in kongrelerinin değerlendirilmesi Troçki tarafından değişik zamanlarda yapılmıştır. *Komünist Enternasyonal'in İlk Beş Yılı*, yani ilk dörde kongresine ayrılmış olan kitabını hemen anımsayalım. *Lenin'den Sonra Üçüncü Enternasyonal* kitabında da Troçki, Almanya'da nazizmin iktidara geçmesinden yıllar önce Stalinizmin uluslararası politikasının niteliğini ve gelişme dinamiğini açıkça sergilemiştir.

Rızgari, Komintern değerlendirmesini Marksizmin sürekliliği açısından değil, kendini diğerlerinden ayırdetmekle sınırlı bir anlayışla yaptığından bir nitelemenin ötesine geçememektedir. Üstelik «faşizme» ayrılmış bir sayıda sorunu ele alış tarzı da, Komintern'in yozlaşmasının sanki faşizmle sınırlı olduğu kanısını uyandırmaktadır. Oysa özellikle İngiliz işçi aristokrasisi ile birlikte, genel grevdeki İngiliz işçilerinin burjuvaziye peşkeş çekilmesine yolaçan olaylar 1926 ve Çin devriminin burjuva demokratik devrim anlayışı uğruna ezilmesine yolaçan olaylar 1925 - 27 tarihini taşımaktadır. Yani faşizme gelinceye dek (1933 felaketi) sırada Anglo-Rus Komitesi trajedisi (1926) ve İkinci Çin devriminin boğazlanması (1925-27) vardır.

Çok daha önemlisi, Komintern'in bir başına eleştirilmesinin pek fazla bir anlam taşımadığıdır. Komintern'in bunalımı Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin bunalımından ayrı düşünülemez. Çünkü önderlik düzeyinde politikalar her iki örgütte de aynı kadro tarafından çizilmekte idi. İlk dört kongre nasıl Lenin ve Troçki'nin damgasını taşımakta ise, örneğin 6. Kongre de —sosyal demokratların sosyal faşist olarak vaftiz edildiği kongre— Buharin ve Stalin gibilerinin damgasını taşımaktadır. Ve Komintern bu yıllarda, merkezden yürütülen operasyonlarla ulusal partilerin yönetim kademelerine de müdahale ederek onları kendine göre biçimlendirmekte idi. Öyle ki, Komintern'in yozlaşma nedenlerini ararken onun önderliğine ve önderliğin anlayışlarına da bakmak gerekir.

Bu kısa tarihi bütünlüğü içinde ele almadan *Rızgari* sürekli olarak bazı irdelemelerden kaçınmaktadır; bunlar içinde en belirgini, kendilerinden yarım yüzyıl önce ne Rızgarici (!) ne de basit birer tarihçi olan Sol Muhalefet üyelerinin Komintern'in ilk dört kongre kararlarının özünü savunuarak yürüttükleri mücadelelerdir. Ve bu mücadeleler dünya çapında yeni bir siyasal örgütlenmenin temelleri olarak ortaya çıkmışlardır. *Rızgari* de Enternasyonalin yozlaşmasından, dünya devrimi önünde bir engel olmasından sözetmektedir. Ama tarihsel hesaplaşmadan kaçınarak ve de içtiği suyun kaynağını

görmezden gelerek, elli yıl sonra kendi bulguları imişcesine, hem de onunla arasında hiçbir tarihi süreklilik zahmetine katlanmadan sunmaktadır.

Diyelim ki *Rızgari*'nin faşizm anlayışı tamamen doğrudur. Bu ne anlama gelir? Troçkist anlayışın bir kesitinin yüzde yüz doğru olmasından öte hiçbir anlama gelmez. Peki bu anlayış kabul edildiğinde neden Troçkist değil de *Rızgari*'ci olunacaktır? Eğer *Rızgari* böylesine anahtar sorunlarda çok daha sağlam temellere dayanan bir teorik bütünlük kuruyorsa Troçkizmi aşmış demektir. Bunlar açıklanmadığı takdirde Troçkistlerden başka herkes *Rızgari*'yi haksız yere Troçkistlikle itham edecektir. Ama burada en büyük haksızlık kendi dışlarında melez bir anlayışla eleştirilecek olan devrimci marksizmin temel anlayışlarına yönelik olacaktır.

Denebilir ki Troçki'nin diğer alanlardaki anlayışlarını benimsemeden yalnızca birini, burada olduğu gibi faşizm tahlilini —faşizme karşı mücadele anlayışından da tecrit ederek— kabul etmenin ne gibi sakıncaları vardır? *Rızgari'nin* «kendi alanından» hareketle bir benzeştirme yaparsak, bir ulusun varlığın kabul etmekle onun siyasal haklarını gasbetmek arasında ne fark varsa burada da daha derin bir farklılık vardır.

Sanırız bizim zorlamaya çalıştığımız noktaya yazının son satırlarında kitlelerin örgütlenmesinin «teorik anahtarı... ittifaklar siyasetinin doğru saptanması, taktiklerin, toplumsal devrim stratejisi ile uyarlı kılınması» denilerek yaklaşılmıştır. Şimdi buraya gelişin seyri üzerinde biraz duralım ve ilerde bu konuda *Rızgari*'yi geçmişiyle değerlendirmeye çalışalım.

Rızgari İçin Troçki'nin Faşizm Teorisi Ne İfade Ediyor?

Rızgari acele etmekte ve sorunları hızla geçiştirmektedir. Sahip çıktıklarını söyledikleri Komintern'in ilk dört kongre kararları esas olarak neyi ihtiva etmektedir ve *Rızgari* bugüne kadar bu kararların dayandığı anlayışları nerelerde savunmuştur? Örneğin, bilindiği gibi 3. kongrede esas olarak Troçki'nin sunmuş olduğu Birleşik Cephe tezlerini savunmaktalar mı? Ya

da bizzat Komintern'in kuruluş amaçlarına bağlı bir anlayışı sürdürmekte midirler? Kendi tabirleri ile bugün bir enternasyonal yoksa o takdirde yeni bir enternasyonalin inşası için, örneğin *Rızgari* Enternasyonal'i için bir çaba sarfetmek durumunda mıdırlar? Bu durumda kendilerine yakın, aynı uluslararası çatı altında bulunabilecekleri hangi uluslararası hareketleri görmekteler? Daha düne kadar ayrı örgütlenme, birlikte örgütlenme tartışmasını, zerre kadar, enternasyonal bir örgütlenmenin gerekleri açısından değil de basit ulusal farklılıklar açısından getirmeleri ne anlama gelmektedir? Soruları giderek çoğaltmak mümkün.

Oysa *Rızgari* açık açık kendi varlığının tarihsel haklılığını savunmak için her merkezci hareket gibi uluslararası çizgilerden veba gibi kaçmaktadır. ÇKP/SBKP/Tiran ve de Troçkistler Rızgari'nin yürütmeyi öngördüğü anti-sömürgeci ulusal demokratik mücadeleye sekte vuranlardır. O takdirde beşinci çizgi *Rızgari* ile billurlaşacaktır ve Rızgari uluslararası anlamı olan ilk çalışmasını aradan geçen yıllardan sonra faşizm üzerine yazıları ile sunmaktadır. Beğenirseniz *Rızgarici* olursunuz yani Troçki'nin faşizm anlayışını uygun görürseniz.

İşte bu açık açık *kaçamaktır*. Yeri geldikçe, uygun görüldükçe bazı şeyler santim santim okuyucuya sunulacaktır. Bir sayı önce itham ettiğin Troçkistlerin faşizm anlayışına sahip çıkıp büyük bir açıkgözlülükle mahkûmu onurlandıracaksın.(!)

Rızgari'nin yazısında alıntılar dışında, dikkatli gözlerin rahatlıkla görebileceği mealen aktarmalar da vardır. Ama yaklaşımın Troçkiyle fazla bezenmesinden belki de üslup açısından sakınıldığı söylenirse de, anlayış olarak, Troçki'nin yanısıra Gramsci'nin bu konuda usta olarak zikredilmesi okuyucuyu biraz yatıştırmak için olsa gerektir. Bilindiği kadarı ile ve verilen kaynaklara da bakılırsa Gramsci her ne kadar Marksizmin ustalarından biri ise de, faşizm üzerine bütünsel denecek bir teoriye sahip değildir.

Denebilir ki bütün bu söylenenler polemik düzeyini aşmamaktadır. Ve eğer varsa söylenecekler doğrudan alıntılar üzerinde yürütülmelidir. İşte biz de tastamam bunun açıkla-

masını yapmaya çalışıyoruz. Satır satır alındığında eleştirecek fazla birşey bulamayabilirsiniz. Bu önemli. Yani o kadar Troçki (?) ki *Rızgari*'yi değerlendirmektense kitabın kendisi üzerine çalışmak çok daha yararlı olacaktır. Ama bir iki nokta üzerinde durmakta yine de yarar var. Örneğin yine bilindiği gibi Daniel Guerin'in yaklaşımında genel hatları ile Troçki'ye aykırı bir yan yoktur ve buradan yapılan alıntıların da esas olarak Troçki'den kaynaklandığını söyleyebiliriz. Bu durumda Rızgari faşizmin yokedilmesi için anti-kapitalist bir mücadeleyi öngörüyor ve kabul ediyorsa bugüne kadar savunduğu formülasyonun bu bağlamda nasıl değerlendirilebileceğini sormak gerek. Yoksa tahlilde anlaşıp devrim konusunda yeni bir katkıda mı bulunmaktadır? Kendi devrim anlayışını tarihsel olarak hangi zemine oturtmaktadır? Sürekli Devrim'le uyuşmazlığı hangi noktalardadır?

Evet faşizm gibi anahtar bir sorunun içine dalındığında ardı çorap söküğü gibi gelecektir kaçınılmaz olarak.

Bir diğer nokta, *Rızgari* 9. sayısına kadar şunca yıldır faşizm üzerine bugün belirttiği görüşlere sahip değildi ise kendi gelişimini nasıl açıklamaktadır? Eğer «dünya düzeliminde ÇKP/SBKP çizgilerine fanatik ve pragmatik bağımlılığı yöntem edinen gruplar, faşizm analizlerinin özünde, nesnel gerici barajlar kurmaktadırlar (9/21)» deniyorsa kendisi bugüne kadarki seyir içinde bu grupların ne kadar dışında idi? Bilindiği kadarı ile faşizm üzerine tarihi olarak şekillenmiş yüz bin görüş yok. Bilinen Komintern varyasyonları ve Troçkist yaklaşımdır. Bugüne kadar ikisinden de olmayabilirsiniz ama varolduğunuza göre bu sınıflamada kendinize de bir yer ayırmanız ya da sınıflama dışı bir yer tutmuş olmanız gerekmez mi? Şimdi *Rızgari*'nin de kabul etmesinde büyük sakınca gördüğümüz şu vahiyi zikretmek durumundayız:

> «... Kürdistan'ın siyasal tarihinin özellikle 1925 - 46 dönemi III. Enternasyonal'in anti-faşizmi ile son derece yakın ve hayati bağlar içinde durmaktadır ... büyük acılar çekerek, büyük sarsıntılar geçirerek (III. Enternasyonal pragmatizmini) **en berrak biçimde** (abç) kavrayacak olanlar elbette ki Kürdistan'lı Marksistlerdir.» (Sayı 9/23)

Tam tersi demeyeceğiz ama en berrak biçimde olmadığı gibi oldukça geç kavranmıştır faşizm üzerine hezeyanların negere mal olduğu. Üstelik hiçbir ulusun marksistine öncelik tanımak durumunda değiliz. Kavrayışı müsait olan herkes aynı berraklıkla sorunu kavrayabilir. Ayrıca kavramanın basit bir acı çekme ya da sarsıntının ürünü olmadığını anlamak için faşizmin, nazizmin, falanjizmin cenderesinden geçmiş tüm ulusların marksistlerine kısa bir bakış atfetmek yeterli olacaktır. Hiç de alçakgönüllü olmayan bu satırlar olsa olsa *Rızgari*'nin geç kalışını gerekçelendirmek için yapılan talihsiz açıklamalardır. Evet arkadaşlar ne Türkçe ne Fransızca ne İspanyolca ne Japonca ve ne de Kürtçe bunu «en berrak biçimde» ilk kavrayan sizler olmadığınız gibi Kürdistanlı marksistlerden önce «en berrak biçimde» kimlerin kavradıklarına kanaat getirmek için eksik kaynakçanıza bakabilirsiniz. Ayrıca bu satırların enternasyonalizmle bağlantısı üzerine de derin derin düşünebilirsiniz. Amerika'nın keşfi devri çoktan bitti şimdi oralara gidenlere turist diyorlar kâşif değil.

Korkarız yarın, bugün öğrenmeyi ve irdelemeyi arzuladığınız «sosyalist inşa» (9/119) konusunda yine Troçkist yazını kaynak alıp yeni bir sayı oluşturacak ve bunun da ancak en berrak biçimde ancak sizler tarafından kavranabileceğini söyleyeceksiniz! Oysa bunu anlamadan faşizmin gelişme dinamiğini de bütünselliği içinde kavrayamazsınız. Hani satırlar önce III. Enternasyonal'in nazizmin iktidar oluşundaki payından sözetmiştiniz ya, işte tam bu noktada yozlaşma gündeme gelmiştir. Yarın Komintern'in yozlaşmasının ardından dünya sosyalist hareketinin yeni bir enternasyonale gerekesinim duyduğunu da söyleyebilirsiniz ve de yarınlarda bu gidişle santim santim nal toplamaya devam edersiniz.

Rızgari'nin Troçki'den bu bağlamda aldıkları canlı değildir. Geçmişin içinde sıkışıp kalmış ve yalnızca bazı kalıplar ya da sosyolojik kıstaslar geriye kalmıştır. Bu da yoksaymanın, inkarcılığın bir başka türüdür. Rızgari için Troçki'nin faşizm teorisi dünyayı anlamak için birşeyler yarıyor ama değiştirmek için değil.

Rızgari birçok merkezci hareket gibi, kaynaklarının çeşitliliğinden ötürü bir ve aynı sayıda ya da değişik sayılarda birbirini dıştalayacak, olumsuzlayacak kertede yaklaşımları bir arada büyük bir maharetle savunabilmektedir. Yukarıdaki genel girişten sonra şimdi dediklerimizi derginin bütünlüğü içinde irdelemeye çalışalım. Böylece kimi zaman gelişme gibi gözüken değişmelerin politik bütünsellik açısından nereye doğru evrildiğini de kestirmek mümkün olacaktır.

Faşizm ve Enternasyonalizm

> «Biz, Büyük Ekim devriminden bu yana Sovyetlerde sosyalist inşanın sorunlarını ve sonuçlarını öğrenelim, irdeleyelim, değerlendirelim diyoruz. (9/119)

Evet Necip Erdem'in «erdemleri» sergilenirken Rızgari de kendi erdemini, 'marksizmi, marksizmin ustalarından' öğrenme üzerine inşa etmeyi öngörmektedir. Eğer öyleyse yapılması gereken Sosyalizmin ne olup ne olmadığına dair bir çalışmadır denebilir. Buna itirazımız yok. Ama *Rızgari* bu konuya ilk kez bu satırlarla yaklaşmamaktadır ve daha önceki sayılarda, yeterince incelemiş ve öğrenmiş olduğu kanısındadır ki, SSCB ve Çin konusunda çeşitli tahliller geliştirebilmiştir.

> «... TC içinde **her boydan sapmanın sahibi olan devrimci hareket içindeki siyasal güçler,** temelde iki büyük kamp oluşturmaktadırlar. Bu kamplar kendi içlerinde blok değildirler. Tam tersine nerede, niçin ayrıldıkları bir türlü açık seçik ortaya konulamamışsa da, birbirini boğazlayan bir dizi irili ufaklı grupçuklardan meydana gelmektedirler. Bu iki ana kamp, SBKP ve ÇKP'nin tezleri etrafında kenetlenen kamplardır. Bunların yanında AEP ve Troçkist çizgi de yaralamaya başlamıştır. (Sayı 8/48)

Sanırız açıklanmaya muhtaç olmayan bu satırlar herkesin ilk ağızda aklına gelecek grupların tümünü içermektedir. *Rızgari*'nin bunlara karşı olması doğal. Her siyasal hareket kendi tarihsel haklılığına inandığı için kendi dışındakileri tarihsel olarak mahkûm eder. Ama *Rızgari* zımnen kendi pozis-

yonunu (daha doğrusu bu kezki pozisyonunu ve bizce en samimisini) de eklemektedir.

«Bunların dışında, **genel olarak kamplaşmalara karşı,** (abç) özel olarak da SBKP ve ÇKP'ye karşı eleştirici ve yargılayıcı gruplar da vardır. Nitelikleri, eleştiri ve yargılama düzeyleri değişik olmakla beraber, bu güçler henüz devrimci hareketi yönlendirme gücüne sahip değildir.»

Kimlerdir bunlar? Genel olarak merkezciler ve örneğin Dev-Yol ve Dev-Yol'la enternasyonalizmin bir veçhesi «ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı» konusunda haklı olarak tam bir uyuşmazlık içinde olan *Rızgari.* Bir de ortada Moskovacı olmadan Moskovacılık yapan sağ merkezciler ve belki de Baas değerlendirmesinde kendisinin faşist dediğine sosyalist diyen Birikim dergisi.(*)

Yine de bu kadar mütevaziliğe gerek yok. Bu yaklaşım, ne oncu ne şuncu ne de ötekici olmayan ve sosyalizme ulusal sınırlar içinde bakma yaklaşımı (Rus ve Çin bürokrasisinin milliyetçiliğini paylaşmaktan farklı olmakla birlikte) hiç de güçsüz değildir ve tek başına Dev-Yol'un varlığı bile ne derecede etkin olduğunu gösterir. Acaba *Rızgari* kendi yaklaşımının güçsüzlüğünden dem vurup ortadaki hastalıkların sorumluluğunu —o günlerde hele henüz birkaç aydır yayın yapmış olan ilk devrimci Marksist dergi Sürekli Devrim'den kalkınarak Troçkizmi de günaha ortak edip— başkalarının sırtına yıkıp kendini temize mi çıkarmağa çalışmaktadır?

Öyleyse soralım. *Rızgari* necidir? Hiçbir şeyci ve de hem SBKP'ci hem ÇKP'ci!

«Günümüzde, mücadelemiz açısından dış dinamiklerin ne kadar önemli olduğunu hiçbir zaman unutmamalıyız. **Bu tür yüksek seviyedeki** tartışma ve çatışmalara taraf olmak, mutlak biçimde taraf olmak, mücadeleleri yenilgiye uğratacağı gibi, sosyalist mücadeleyi de parçalar. Anti-emperyalist, anti-sömürgeci güçlerin birliğini zayıflatır ve Enternasyonal dayanışmayı zedeler. Bu tür şablonculuğa

---

(*) **Rızgari** sayı 2 sayfa 28'de «Birikim dergisi yine aynı yolu (Ürün'ün yolu) izlemekte, Kürt katliamlarına giren tek partili askeri Baas diktatörlüğünü ilerici, sosyalist diye sunmaktadır.» /Birikim sayı 2 sayfa3/

karşı mücadele ederek saflarımızı sıklaştıralım. Marksizmi-Leninizmi her yerde egemen kılalım.

...Sömürge ulusun marksistlerini mücadelenin bugünkü aşamasında bu tür sorunlarla karşı karşıya bırakmak ve mutlak olarak taraf olmalarını istemek, emperylist-sömürgeciler karşısında yenilginin baştan kabul edilmesini getirir.

Sosyalist ülkelerin ve güçlerin bu tür çelişmelerin üstesinden olumlu bir biçimde geleceğine inanmalıyız.» (Sayı: 4/11 - 12)

Bu satırlar en hafif deyimiyle ne sanıldığı gibi enternasyonalizmdir ne de marksist bir yaklaşımı içermektedir. Hatta bazı çıkarsamalarla Rızgari'nin bile kolay kabul edemeyeceği yerlere varılabilir. Yüksek seviyedeki tartışmaları Çin ve Sovyet bürokrasisine havale edip Marksizm - Leninizmi her yerde nasıl egemen kılmak mümkündür? Hele bunu dış dinamiğin önemine dayandırmak o çok altını çizdikleri pragmatizmin tipik bir ürünü olmasın? Bu hesaba göre biz devrimci marksistler yenilgiyi baştan kabul etmişizdir. Çünkü başından beri işçi bürokrasilerinin kendi aralarındaki bir uyuşmadan medet beklememekte ve bu ülkelerde politik bir devrimle proletaryanın sorunu çözümleyeceğini söylemekteyiz.

Ama aynı sayıda *Rızgari* ÇKP ve SBKP'nin köklerinin şanlı bir geçmişe dayandığını söylerken «gerek iç ve gerekse uluslararası siyasi, diplomatik ilişkilerinde derinden derine yürüyen sapmaların sahibi durumundadırlar» (Sayı: 4/92) diyebilmektedir ve hatta aynı sayfada «SBKP yönetimindeki bürokratizmin proletarya diktatörlüğünden adım adım uzaklaşmanın başlıca nedenlerinden biri» olduğu ve üretim biçimi olarak kapitalizmin tasfiye edildiği bu ülkelerdeki proletaryaya karşı güvensizliğe mahal olmadığı söylenmektedir.

Özetle *Rızgari*'ye göre SSCB ve Çin'de kapitalizm tasfiye edildiği için bu ülkelerin proletaryasına karşı güvensizlik beyan edilemez. Söylenmesi gereken, bu ülkelerin bürokratik yozlaşmaya uğramış oldukları ya da başından çarpık geliştikleridir. Bürokratizm proletarya diktatörlüğünden adım adım

uzaklaşmaya yol açıyorsa buna karşı mücadele etmek gerekir. Böylece bir mücadele için de ülkelerin tanımlanması, sınıf mücadelesinin tezahürünün irdelenmesi gerekir. Bürokratizm yalnız ulusal sınırlar içinde değil SSCB'nin ve Çin'in dış politikasında da sözkonusu olduğuna göre bürokratizme karşı verilecek mücadele ulusal olduğu kadar uluslararasıdır da. ÇKP ve SBKP'yi sapmaların sahibi görüyorsanız 'bu tür yüksek seviyedeki' tartışmalara katılmadan yalnızca onların kendi aralarında 'bu tür çelişmelerin üstesinden olumlu bir biçimde geleceğine' inanmakla kendinizi sınırlamayamazsınız. Sınırlarsanız işte o zaman kendi canınıza ot tıkamış olursunuz. Üstelik mürşide karşı mücadele etmeden müridleri altedemezsiniz.

Özellikle ilk sayılarda dünya güçlerinin sınıflandırmasında baş yeri tutan 'sosyalist ülkelerin' ne menem ülkeler olduğu sayılar arttıkça gündeme gelmiştir ama eski yaklaşımlar da bir anda tasfiye edilmemiştir.

Bu gelişmede teorik bir seyir gözlenebileceği gibi *Rızgari*'nin «kendi» alanında Moskovik hareketlerin ilk sayıdan bu yana etkinliklerini arttırmalarının da rolü vardır. *Rızgari*'nin tavır almama yaklaşımı olaylarca zorlanmış ve doğal olarak farklılıkların daha sert biçimde altının çizilmesini gerektirmiştir. Böylece devrimci marksist cephanelikten bazı gereçler monte edilmiştir.

Eski ve Yeni Anlayışın Düşündürdükleri

Rızgari'nin önündeki temel sorunlardan biri —özellikle faşizm sayısından sonra— kendini uluslararası planda nereye yerleştireceği konusunda açık ve seçik bir tutum almaktır. Eğer ne şuncu ne buncu olacaksa örnek olarak Dev Yol'u alıp kendini zora sokacak teorik çalışmalara girmemeli ya da en azından bazı şeyleri yoksayıp geçiştirmelidir. Yok eğer tüm içtenliği ve açıkyürekliliği ile bu yolda devam edecekse ciddi bir özeleştiride bulunmak zorundadır. Yoksa kendi kendini inkar etmeyi meslek edinir.

Rızgari faşizme hasrettiği 9. sayısından bir yıl önce yayınlamış olduğu yedinci sayısında 'Özgürlük Yolu'nun eleştirisi vesilesi ile ilk kez bir rota değişikliği yapmıştır. Şöyle ki kendisi de daha önce «İttifaklar Siyaseti» başlıklı 5. sayısında, 9. sayıda zaaf, yetersiz ve yanlış nitelemeleri ve hatta yozlaşma ile itham ettiği III. Enternasyonal'in özellikle 1935 yılındaki 7. kongresindeki yaklaşımları doğrulamaktadır. (Sayı 5/14) Hatta «...proleter devrimciler faşizm ile çelişen tüm sınıf ve katmanların muhalefetini örgütlemekle yükümlüdürler. Aynı eylem faşist burjuvazinin baskı altına aldığı diğer burjuva kesimleri için de doğrudur», (Sayı 5/21) diyebilmekte ve ardından ittifaklar sorununa değinmektedir.

Kimse bir mücadele anlayışına uygun ittifaklar siyaseti gözetilmesi gerektiğini reddetmez. Gerçekten de örneğin İspanya İç savaşında burjuva demokrasisini ayakta tutmayı öngörüyorsanız Stalinistler gibi burjuvaziyle birlikte hükümet olup devrimin canına ot tıkayabilirsiniz. Anlayışınızın doğal ürünü budur.*

Şimdi *Rızgari* kökten bu anlayışı mahkum etmektedir. O takdirde faşizme karşı mücadele anlayışınızda değişikliğin sizin siyasal mücadele anlayışınızı ne tür bir değişikliğe uğrattığını, en azından ittifaklar politikasını eskiden nasıl görüyorken şimdi nasıl gördüğünüz sorusu gündeme gelir. Ve eğer bu

---

(*) Sayı 7/21'de tarih ve mekan belirtilmeden yazılanlar «burjuvazinin bir kanadını, ya da bu yöntemin bir diğerini, gene ulusal ve uluslararası ilişki ve çelişkiler gereği önüne koyan bir diğer kanadını desteklemek, burjuvazinin iki kanadından birinin siyasal hegemonyası için proletaryayı seferber etmek Marksistlerin işi değildir. Bu görev, proletarya «adına» konuşan ve proleterya «adına» siyasallaşmış küçük burjuvazinin özlem-talep ve esas olarak toplumsal niteliğini ortaya koyan her boydan oportünistlerin ve genel olarak reformistlerin işidir.» Rızgari'nin kendisi için de anlamlı olmalıdır. Bilindiği gibi özellikle İspanyol Halk Cephesi Dimitrov'un anlayışının açık ve kesin olarak tarihsel niteliğini gösterir. Ve kendilerinin (Sayı: 5/11) de söyledikleri «Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde güçlü birleşik cepheler oluştu» cümlesi ile alıntı çakışmaktadır.

soruya cevap verilmediği takdirde sizin taktikleriniz, politikalarınız belli bir anlayışa dayanmamakta, tam bir tanrı vergisi karakter taşımaktadır. Faşizme karşı mücadele teslimiyetçi olarak da yürütülürse, devrimci politikalarla da yürütülürse taktikleriniz hep geçerli ve şaşmazdır.

Ama biri kalkıp da sorar, 7. sayıda 'Özgürlük Yolu'nun faşizme karşı demokrasi anlayışını değerlendirirken «Bu şiar, proletaryanın değil, siyasallaşmış küçük burjuvazinin eylem perspektifidir?» (sayfa 19) dendiğine ve *Rızgari* de aynı yaklaşımı iki sayı önce belirttiğine göre kendisi nasıl küçük burjuva olmaktan kurtulup bir anda proleterliğe terfi etti diye.

Şimdi *Rızgari*'nin sayfalarında iki Dimitrov iki faşizm anlayışı, özcesi iki Komintern bulunmaktadır. *Rızgari* birini tercih etmek durumundadır. Ve bugüne kadar tüm yaklaşımlarını da tercih edilene göre yeniden biçimlendirmek durumundadır. Yoksa birbirini dışlayan anlayışlarla kendi kendini anlamlandırmakta zor durumlara düşecektir.

Bunun en belirgin örneklerinden birini iktidar formülasyonunda verebiliriz. *Rızgari* her iki halde de iktidar formülasyonunu değiştirmemiştir. Yani 'küçük burjuvazinin siyasallaşmış eylem perspektifini' savunurken de 'proletaryanın' eylem perspektifini savunurken de demokratik halk iktidarını kabul etmektedir. Oysa bu formülasyon esas olarak dört sınıf bloku tezine dayalıdır ve proletarya, köylülük, küçük burjuvazi ve de milli burjuvaziyi içerir. Eğer milli burjuvaziyi formülasyon dışı tutarsanız o takdirde bu formülasyonun sosyalist iktidardan ayrılığının ne olduğu sorunu açıkta kalır. Ya da resmi ideolojinin alışkanlığı burada ortaya çıkar.

Tabii sorun bununla sınırlı kalmaz. «Ulusal demokratik bilinç» (sayı 1/5)'in sınıf içeriği ya da «yurtsever milliyetçi güçler»in bu bağlamda yeniden değerlendirilip değerlendirilmemesi gerektiği gündeme gelir.

Nereye Kadar?

Kısacası sınıfların mevzilenmesi, dünya güçlerinin değerlendirilmesi —bu arada bürokratik olarak yozlaşmış ya

da deforme olmuş işçi devletlerini— taktiklerin belirlenmesi, politik anlayışların berraklığa kavuşması açısından *Rızgari* kaygan bir yola girmiştir. Ama bu yolda durmak mümkün değildir. Ya daha sola gidip devrimci marksizmle hesaplaşmaktan kaçınmak için kendilerini bir süre de olsa koruyacak yeni duvarlar örülecektir ya da açılan yoldan *Rızgari* tüm siyasal varlığını didik didik irdelemek durumunda kalacaktır. 'Ulusal sorun' üzerindeki hassas ve ciddi çalışma anlayışlarını sosyalizmin çok daha asli sorunlarında gösterip gösteremeyecekleri çok kısa zamanda açıklık kazanacaktır. Çünkü bulundukları yer devrimci marksizmle en azından bir noktada teğettir ve bu noktada asılı kalmak kimsenin harcı değildir.

Bir siyasal hareketin kendine dayanak olarak gördüğü anlayışları ya da anlayışlardan birini kökünden değiştirmesi için mutlaka o siyasal hareketi zorlayan nedenler olmalıdır. Böyle bir anlayış değişikliğini gerektiren nedenler, ihtiyaçlar yalnızca teorik bir gelişmeyle, ya da o alandaki eksik bilgilenmenin giderilmesiyle açıklanamaz. O takdirde eski anlayışın o siyasal hareketin yaşamında herhangi bir tıkanıklık, tahribat yaratmadığı da eklenmelidir. Anlayış değişikliği esas olarak geçmiş anlayışın yarattığı ya da yol açtığı hata ve kimi zaman ihanete varan hataların gözden geçirilmesi ve bir hesaplaşmaya tabi tutulması ihtiyacından kaynaklanır. Eğer faşizme karşı mücadele anlayışı sizi siyasal yaşamda hatalı tutumlara sürüklememişse bu anlayışı değiştirmeniz esas olarak hatadır. Hatta açıklanabilir yanı olmayan bir gariplik-tir.

Ama yeni bir anlayış geliştirmeyi öngörüyorsanız eski anlayışınızı ciddi bir özeleştiriye tabi tutmadan bir adım bile atamazsınız. Dayandığınız eski temelleri çok daha geniş bir düzeyde ele almadan, onları irdelemeden eski anlayışın ürettiği politikaları değiştirmeden yalnızca kimi tarihsel olaylarla sınırlı değerlendirmeler politikaların bütünlüğünde sırıtır. Merkezciliğin bir çözümsüzlüğü de buradadır.

Rızgari bu çözümsüzlüğün içine balıklama dalmıştır. Yazının sonundaki 'Bu konuda şimdilik söylenebilecekler bun-

lar' cümlesi en azından iki açıdan kendini sınırlamaktadır. İlki zaten söylemiş olanlar bu kadar değildir ve söylenenler de böyle söylenmemiştir. İkincisi 'söylenebilmiş' olanlar bir içsel tutarlık ve bütünlükten yoksundur ve bundan önce ya da bununla birlik söylenmesi gereken bir dizi asli sorun atlanmıştır.

Bilindiği gibi *Rızgari*'nin kaynak kitaplarının tümünü de Türkçe'de bulmak mümkündür ve kendinden önce de *Sürekli Devrim* faşizm üzerine tutumunu açıkça ortaya koymuştu. Demek ki *Rızgari*'den yeni olarak öğrenebilinecek birşey yok. O halde *Rızgari* neden böyle bir şeye ihtiyaç duymuştur. Tabii ki herşeyden önce kendisine bu konuda bir rota çizmek için kendince doğru olanı dile getirmiştir. Açık olmayan nokta, *Rızgari*'nin neden yeni bir rota çizmek, Dimitrov'un ya da klasikleşmiş Stalinist faşizm anlayışını terketmekle sınırlı kalmayıp mahkum ederken Troçki'nin yaklaşımını kalkış noktası olarak alması. Dergide bu konuda bir açıklığa rastlamak mümkün değil. Am ortaya çıkacak bir sorun kendiliğinden halledilmiştir. Neden Troçkist olmadıklarına dair sorulacak bir soru, Troçki ve Gramsci'nin faşizmi kavramak için yararlı olacak (sayı 9/24) teorik kaynaklar olarak ele alındığı ile cevaplandırılacaktır. Yani kavramak için, değiştirmek için değil. Fotoğrfla film, formel mantıkla diyalektik arasındaki ilişki ve aşma ancak bu kadar net konabilir.

Ne ki *Rızgari* böylece Troçkist olmaktan kurtulurken *«kavramakta»* yararlı kaynak diye gördüğü Troçki'yi, *«değiştirmekte»* nasıl gördüğü sorusunu açıkta bıraktığını sanarak çitlerini çekmiştir.

Bu değişim *Rızgari*'ye ne kazandırır? Eğer bu anlayış değişikliği yalnızca kavrayışta, değerlendirmede bir değişiklik olarak kalacaksa, teori ile pratik arasında tam bir tutarsızlıkla sakatlanmış olcaktır. Yok eğer bu kavrayış değişikliğinin diğer alanlardaki gerekleri de yerine getirilirse o zaman *Rızgari* kalmayacaktır.

Tito ve Yugoslav Devrimi

E. MANDEL

Tito, Stalin-öncesi komünist hareketin içinden çıkan ilk kuşak Stalinist liderlerin halen yaşayan bir temsilcisidir. Bu kuşak, devrimci hareketin, dünya sosyalist devrimine yönelik bir programa sahip ve bu yolda coşkuyla dolu olan Komünist Enternasyonal'den KP'lerin Kremlin diplomasisinin birer aracı haline geldiği dönüşüm sürecinin içinde yetişen kuşaktı. Tito bu kuşağın tüm ezici çelişkilerini kendinde barındıran ve yansıtan bir kişidir.

Tito, kendi anladığı haliyle bir komünizm amacına içten bağlıydı. O, kendi ülkesinde burjuvaziyi iktidardan düşürerek, siyasi iktidarı ele geçirmeyi amaçlamıştı. Ancak aynı zamanda da, uluslararası komünizmle özdeşleştirdiği Sovyetler Birliği'ndeki önderliğe karşı fanatik bir inanç besliyordu. Bu çözülmez çelişki onu iki-yanlı oynamaya ve işini gizliden yürütmeye itti.

Stalin, hizip mücadelelerinin içine batmış olan Yugoslav Komünist Partisinin önderliğini katlettiği zaman, Tito komünist partiyi yeniden-inşa etmek için Stalin'in ona sunduğu önderlik konumunu kabul etti. Tito bu ihsanın karşılığını, Sovyetler Birliği'ndeki en yakın dostlarının, Yugoslav Komünist Partisi'nin eski genel sekreteri Gorkic gibi Yugoslav komünizminin bazı tanınmış isimlerinin öldürülmesini zımnen onayladı.

Yugoslav Direniş Hareketi

Ancak, Tito ne kölece itaat eden bir şarlatan, ne de Kremlin'in emirlerini körükörüne yerine getiren bir kişi oldu. Alman ve İtalyan emperyalist orduları 1941'de Yugoslavya'yı işgal ettiği zaman, Tito burjuva devlet hanedânının ileri bir aşamaya varmış olan çöküşünden, küçükburjuvazinin içine düştüğü siyasi keşmekeşten ve ülkelerine barbarca bir zulmü sokmuş olanları başlarından atmak yolunda öncü işçilerin ve öğrencilerin içlerinde taşıdıkları azimden yararlandı. Destansı bir mücadeleye dönüşen geniş çaplı anti-emperyalist bir ayaklanmayı başlattı.

Dünyanın en güçlü ordusuna karşı birkaç bin komünistin silahlı direnişi olarak başlayan, yıllar süren bu mücadele daha sonra 300.000 partizanın katıldığı bir ayaklanmaya dönüştü. Tüm çalışan yığınlar bu mücadele içinde yeraldılar. Su katılmamış türden bürokratik manevralara ve milliyetçiliğin alevinin demogojik bir biçimde kullanılmasına rağmen, bu kurtuluş mücadelesinin sınıfsal içeriği gittikçe net bir hale geldi.

Bu anti-emperyalist ayaklanma, aynı zamanda, her kenti ve köyü uzlaşmaz iki kampa, ezilenler ve ezenler olarak ikiye ayıran bir içsavaştı da.

Nitekim, yalnızca Tito ve YKP, işgal altındaki Avrupa'da, tüm komünistlerin ve devrimci marksistlerin üstlenmesi gereken görevi yerine getirenler oluyorlardı: emperyalist işgalcilerce yerleştirilen baskı ve aşırı-sömürüye karşı yükselen bir kitlesel direniş hareketini, burjuva sınıf iktidarını, özel mülkiyeti ve devleti alaşağı eden gerçek bir sosyalist devrime dönüştürmek...

Bu olay Stalin'in gözünden kaçmadı. Stalin, Yugoslav partizan ordusu içinde proleter tugayların yaratılmasını sert bir biçimde eleştirdi. Eleştirilerinden bir diğeri de, İtalyan, Alman, Bulgar ve Macar savaş tutsaklarının ve firarilerinin partizan ordusuna geniş çaplı katılımıydı. Tito'yu

İngiliz ve Amerikan emperyalistleri ile yürütülen ittifakın temellerini «aşırı» politikalar güderek tehlikeye atmakla eleştirdi.

Stalin Yugoslav partizanlara yapılan maddi yardımı asgariye indirdi; Yugoslav önderliği içinde Kremlin'e en sadık olan muhalefeti güçlendirmeye çalıştı.

Stalin, Roosvelt ve Churchill'e yaranmak için, koalisyon hükümetinde burjuva bakanların da bulunması şeklindeki geçici siyasi uzlaşmayı kabul etmesi yolunda zorladı. Aynı zamanda, Tito'yu monarşi sorununa ilişkin olarak yapılması düşünülen referandumu kabul etmeye zorladı.

Bunlardan hiçbiri sonuç vermedi. İç-savaş derinlemesine gelişiyordu; kitlelerin mücadelesinin çapı ve partizanların yürüttüğü kararlı mücadele, burjuva düzeninin yeniden-kurulmasına izin vermeyecek denli dinamikti. Burjuva devletinden geriye ne kaldıysa o da 1945 Referandum'undan sonra silinip gitti. Kapitalist mülkiyet hızla ortadan kalktı. Yugoslavya'da sosyalist devrim zafere ulaştı. Ülkede, bürokratik olarak yozlaşmış bir işçi devleti kuruldu.

Stalin'e Karşı Başarıyla Yürütülen Muhalefet

Bu nedenden dolayı Sovyet bürokrasisi ile zıtlaşmak kaçınılmaz bir hale geldi. Doğası gereği Stalin'in mantığı bir yönde çalışıyordu; ideoloji ve kullandığı yöntemler açısından Stalinleştirilmiş de olsa Kremlin'in denetiminin dışına çıkmış bir Komünist Partisi bir bütün halindeki bürokratik kalede açılmış bir gedikti. Her türden kötülük bu gedikten içeri sızabilirdi. Yani, anlayacağınız kilisenin buyruklarına karşı çıkan bu partinin icabına bakılmalı ve bu parti yokedilmeliydi. Kominform(*) bu amaca yönelik olarak kuruldu. Ve aforoz işlemi 1948'de yerine getirildi.

Ancak devlet iktidarını kendi ellerinde tutan Tito ve

Yugoslav komünistleri başarıyla direnebilecek maddi temellere sahiptiler. Sadece sözde değil devlet iktidarı düzeyinde de Stalin'i avuçlarının içine başarıyla alabilen ilk muhalifler oldular.

Ekonomik ablukaya, ayaklanma hareketlerini ve hatta öldürme denemelerini kışkırtma yolundaki girişimlere, hatta, Yugoslav sınırına yığılan Sovyet birliklerine rağmen, ikinci Yugoslav direnişi ilki gibi zafere ulaştı.

1955'de Kruşçev Belgrad havaalanına inip, 7 yıldır Moskova'nın akıl almaz propaganda makinası tarafından yürütülen hakaret ve iftira kampanyası konusunda herkesin gözü önünde özür dilediği zaman, bu yaşlı Yugoslav komünist önderi Sovyet tarihinde benzeri görülmemiş bir siyasi zafer elde ediyor ve öcünü almış oluyordu.

Tito ve çevresindekiler, Stalin'e karşı muhalefeti —ki bu kayda değer ölçüde ilerici ve bir açıdan resmi olarak Stalinizmin krizini başlatan bir muhalefet idi— başarıyla örgütleyebilmek için, artık geçici olmaktan çıkmış bir direniş için gerekli mümkün olan en geniş kitle desteğini ve teorik-politik temeli bu muhalefetin yanısıra geliştirmek zorundaydılar. Bu amaca uygun olarak, daha önce sürdürüyor oldukları tarımda zorunlu kollektifleştirmeyi bir yana bırakarak işçilerin öz-yönetimi sistemini benimsediler.

Artık Yugoslav komünizmi şu sloganla özdeşleşiyordu: «Fabrikalar işçilere, topraklar köylülere.»

Yugoslav Türü İşçi Öz - Yönetimi

Yugoslav türü işçi öz-yönetimi sistemi, tarihsel düzeyde sosyalist devrimin uzun vadeli bir öz-eleştiriyi karşılama eğiliminin çarpıcı bir örneğidir. Bu eğilim, ilk olarak Marx tarafından **Louis Bonaparte'ın 18 Brumaire'inin** önsözünde öngörülmüştü. Yugoslav sistemi, Sovyetler Birliği'nde Stalin'in diktatörlüğünden bu yana yerleşmiş olan bürokratik yönetim sisteminin düzeltilmesini simgeler. Ancak bu, kısmi bir düzeltmedir.

Herşeyden önce, bu sistem, yukardan aşağıya bürokrasinin bir kesimi tarafından dayatılmıştır. Bu sistem içinde birbiri ardından yapılan değişiklikler ve dönüşümler, esas olarak, yukardan gelen insiyatiflerin sonucu oluyordu; her ne kadar bu insiyatifler ve işçi hareketi içindeki gelişmeler arasında giderek artan bariz bir karşılıklı etkileşim söz konusu olmuş olsa bile...

Üstüne üstelik bu sistem bir temel çelişkiyi içinde taşımaktaydı. Yalnızca ekonomik alanla ve daha hâlâ esas olarak tek tek fabrikalar düzeyinde sınırlı kalmış bir öz-yönetim, potansiyelinin önemli bir kısmını yitirmek durumundadır; zira siyasi iktidar tekeli hâlâ Yugoslav Komünist Partisi'nin ellerindedir. Ekonomik düzeyde zayıflamış olan bürokrasi, öcünü siyasi düzeyde alabilmektedir.

Bir numaralı Titoist kuramcı Edvard Kardelj'e göre, «aslına bakarsanız» siyasi partiler ile öz-yönetim sistemi birbirine uyuşmaz. Hernekadar adına **parti** değil de Yugoslav Komünistlerinin **Birliği** denirse de densin, bu, tam anlamıyla «tek-parti» rejiminin varlığını haklı çıkarmak için bilgiçce öne sürülen bir mazeretten başka birşey değildir.

Olumsuz bir örnek olarak Yugoslav deneyimi, IV. Enternasyonal'in programatik bir tezini doğrulamaktadır. Gerçek siyasi iktidar demokratik olarak seçilmiş işçi konseylerinin elinde olmaksızın işçi sınıfının gerçek anlamda ekonomik ve siyasi iktidarını hayata geçirmesi olası değildir. Çok-partili bir sistem olmadan, çalışan yığınlar gerçek demokratik haklara sahip olmadan, işçi konseylerinin gerçek anlamda iktidar olması sözkonusu olamaz.

Kazanımlar ve Bunların Sınırlılığı

Yugoslav öz-yönetiminin sınırlılığı ekonomik düzeyde dahi çabucak ortaya çıktı. Üretici güçlerin hâlihazırdaki gelişmişlik düzeyi veri alındığında, ekonomik kararların

merkezileştirilmesi kaçınılmaz bir gereklilik olarak belirmektedir. Ancak Yugoslav liderleri, iktidarını etkin bir biçimde hayata geçirecek işçi konseyleri kongresi tarafından yürütülecek demokratik ve bilinçli bir merkezileşmeyi reddetmektedirler. Yani onlar, kararların etkin ve geçerli bir biçimde alındığı bir öz-yönetimi reddetmektedirler.

Bunu yanlızca kendi doktrinlerine sadık kalmak uğruna değil, fakat bürokrasinin bir kanadı olarak belirleyici gücün işçi sınıfının eline geçmesini her ne pahasına olursa olsun engellemek için reddetmektedirler.

İşçi sınıfının bölünmüşlüğü ve tabakalaşması, iktidarın bürokrasinin elinde kalmasının ön-koşulu olmaya devam etmektedir.

İşte bu nedenden dolayı, üst düzeyde engelledikleri merkezileşme, azçok kendiliğinden bir şekilde, kendini tabanda, yani pazar ve rekâbet düzeyinde ortaya koymaktadır. Yugoslav öz-yönetimi en rezilâne ekonomik, politik ve toplumsal çelişkileri içinde barındıran bir «pazar sosyalizmi» mitini giderek geliştirdi. 1968-1972 krizi bu çelişkileri, özellikle kitlesel işsizliğin ve toplumsal eşitsizliğin «gerçekten» patlak vermesi, toplumsallaşmış ekonominin gözeneklerinin içinde ilkel sermaye birikimine geri dönüş ile, o dönem için doruğuna çıkardı.

Yugoslav öz-yönetiminin bürokrasinin ortaya çıkardığı bir ürün olmasına, binlerce aksaklık ve çelişki tarafından kıskıvrak çembere alınmış olmasına rağmen, yine de herşeye rağmen Stalin döneminin Sovyetler Birliği'nde yerleşmiş ve daha sonra diğer işçi devletlerinde de ortaya çıkmış bürokratik yönetime göre daha ileri bir adımdır.

Bu sistemin olumlu yanı, işçi sınıfının öz-savunma alanını nitel olarak genişletmesidir. Yugoslavya'da öbür işçi devletlerine oranla grevlerin, işçi sınıfının muhalefet niteliği taşıyan gösterilerinin sayısı daha fazla ve işçi demokrasisi nitel olarak daha gelişkindir.

Tabii ki bu farklılık yeterli olmaktan çok uzaktır. Marksistler ve komünistler de dahil olmak üzere muhalifler üzerindeki siyasi baskı varlığını sürdürmeye devam ediyor. Belgrad Üniversite'sinin marksist profesörleri üzerinde sürdürülen baskıda da olduğu gibi, sık sık, öz-yönetimin aynı ilkelerinin sinsi bir biçimde uygulandığını da görüyoruz.

Ancak bu gerçek bir farklılıktır. Yugoslav işçileri sık sık gururla ülkelerinin dünyada yöneticilerin işçileri değil, işçilerin yöneticileri işten attıkları tek ülke olduğunu söylüyorlar. Buna ne sosyalizm, ne de hatta sosyalist demokrasi denebilir daha. Ancak bu böyle bile olsa hiçte küçük bir başarı değildir.

Tito'dan Sonra Yugoslavya

Tito'nun ölümü, ardında, tam da Yugoslav öz-yönetim sisteminin barındırdığı çelişkilerle sarsılmış durumda olan bir YKP hükümeti bırakacak. Göreli bir özerkliğe sahip bir dizi güç harekete geçmiş durumda. Bir dizi çelişkili toplumsal ve politik özlem kendilerini nerdeyse apaçık bir şekilde ortaya koyuyorlar.

Birçok ulusun bulunduğu bu ülkede derinleşen toplumsal eşitsizlikler uluslar arasındaki çelişkilerin derinleşmesine yolu açtı. Bürokrasinin yanısıra parti liderliği de kendi içinde ulusal farklılıklar temelinde bölünmüş durumda. Yalnızca ordu Tito'nun bonapartist otoritesi altında göreli bir bütünlüğe sahip.

Tito'nun ölümüyle birlikte, bazı güçlerin özerklik çizgisini derinleştirme yolundaki özlemleri ve diğerlerinin merkeziyetçiliği güçlendirmek yolundaki eğilimleri, yabancı müdahalesinin olasılığını arttırabilir. Sovyet bürokrasisi ve Amerikan emperyalizmi (özellikle İtalya'daki NATO taburları yardımıyla) Akdeniz'deki güç ilişkilerini değiştirmek için Yugoslav rejiminin içine düştüğü krizden yararlanmaya

çalışabilirler. Dahası, yüce bir tarafsız hakemin bulunmaması koşullarında işçi sınıfı ve planlamayı, tam istihdamı sorgulayan bürokrasi içindeki güçler (ki bu güçler nihai olarak kapitalizmin restore edilmesi yönünde eğilimlerin ortaya çıkmasına neden olacaktır) arasındaki çelişki keskinleşecektir.

Uluslararası devrimci hareketin yanısıra, Yugoslav marksistleri gelecek mücadelelerin getireceği riskleri anlamak zorundadır. Elde edilmiş kazanımları, işçi devletini ve öz-yönetimi tüm düşmanlara karşı yılmadan savunmak zorundayız. Ancak, biz bu kazanımları demokratik olarak seçilmiş işçi konseylerinin dolaysız siyasi ve iktisadi iktidarı yolundaki kararlı mücadelenin bir parçası olarak, proleter demokrasisinin tam ve katıksız yeşermesi için verilen mücadelenin bir parçası olarak, proletaryanın bağımsız sınıf yöntemleriyle savunuruz.

INTERCONTINENTAL PRESS
INPRECOR
31 MART 1980

Çalışma Belgesi Olmayan Türkiye'li Konfeksiyon İşçilerinin Mücadelesi

Larbi HAMDANE

8 Şubat günü, Fransız televizyonunda, «FRENCH CONFECTION» başlıklı bir program yayınlandı. Programda, Paris'in göbeğinde faaliyet gösteren yüzlerce gizli atölye konu ediliyor, bu atölyelerde, «Hazır-giyim» ve konfeksiyon işkolunda çalışan ve çoğunluğu Türk ve Yugoslav olan yabancı işçilerin, ileri bir kapitalist ülkede maruz kaldıkları başka bir çağın sömürüsü anlatılıyordu:

«Bu işçiler, suyu, elektriği ve tuvaleti olmayan tek göz odalarda yaşarlar. Hatta bazıları, atölyelerde yaşarlar ve makinaların yanında uyurlar. Kötü beslenme ve buna eklenen kötü yaşam koşulları, doktorların da kabul ettiği gibi tüberkülozu sık rastlanan bir olgu haline getirmiştir... Patronların dayattığı hızlı çalışma temposu sun'i ölü sezonlar yaratmaktadır: günde 12-15 saatlik çalışma kapasitesiyle birlikte, üretim 6 ay üzerinde yoğunlaşır. Yoğun çalışma döneminin bitiminde, atölyeler kapılarını, tazminat ve işsizlik sigortası alamayan işçilerin üzerine kapar; onlara da atölyelerin yeniden açılacağı tarihi beklemek kalır. Yalnızlık, bu işçileri, ailelerini yanlarına getirmeye zorlar. Aileleri de aynı atölyelerde yatar

kalkar, çalışır ve yaşarlar. «Sans papiers»'lerin çocukları da okula gidemezler». (1)

Ücretler sefil bir düzeydedir: çoğunlukla SMIC*'ten daha düşüktür-üstelik günde 12-15 saatlik bir çalışma karşılığı ve senede yalnızca altı ay için. İşçiler parça başı ücret alır: üretene 12-20 FF kazandıran bir elbise «hazır-giyim» mağazalarında 300-400 FF'a alıcı bulur.

Bu duyulmamış çift katlı sömürüye, konfeksiyonda çalışan Türkiye'li «Sans papiers»'ler artık yeter dediler. İçlerinden 17'si televizyon yayınının oluşturduğu kamuoyundan da yararlanarak, 11 Şubat'ta başlayan bir açlık grevi örgütlediler. Talepleri şunlardı: durumlarının düzeltilmesi, ikâmet izni ve çalışma belgesi verilmesi. Mücadele bir yandan, CGT'nin tersine, «sans papiers»'leri sendikalize etmeyi kabul eden CFDT'nin, diğer yandan da içinde birçok özerk yabancı örgütleri barındıran bir destekleme komitesinin, aralarında ASTI ve MRAP gibi kuruluşlar olan göçmen emekçilerle dayanışma derneklerinin, Sosyalist Parti, Birleşik Sosyalist Parti, OCT, LCR gibi siyasi örgütlerin ve mesleki örgütlerinin desteğini kazandı.

Mücadelenin Alanı

Öncelikle bu mücadelenin göçmen işçilerin mücadelesindeki göreli bir gerileme dönemine rastladığını belirtmek gerek. Bunalım bağlamında, tüm Avrupa burjuvazileri gibi, Fransız burjuvazisi de, göçün durdurulması ve mümkün olan en sıkı kontrolu için gerekli politikayı uygulamakta. Böylece, şu anda olduğu gibi, göçmen emeği uysal bir el emeği haline getirmek, bu emekçileri sürekli güvensizlik içinde, sıkı bir kontrol altında tutabilmek, patronun gereksinimleri uyarınca bir işten alıp bir diğer işkoluna koyabilmek ve gerektikçe toplu halde sınırdışı edebilmek için bir dizi yasa tasarısı ve önlemler paketi hazırlamaktadır : sınırdışı edilme konusunda Bon-

---

(1) Konfeksiyonda çalışan Belgesiz İşçiler Komitesi muhabirinden aktarılmıştır.

(*) SMIC: asgari ücret: 2500 f.f. «Sans papiers»: 'çalışma kartı olmayan' anlamında.

Bu duyulmamış çiftkatlı sömürüye, konfeksiyonda çalı-

net yasası, ikâmet ve çalışma izni hakkında Stoleru tasarısı, yurtlarda barınma konusunda Ornano tasarısı, yabancı öğrencilere karşı Bonnet genelgesi, ve hepsini tamamlamak için göçmen işçileri ve ailelerini fişlemek üzere enformasyon bürosu kurma tasarısı. Yine de, bu olağanüstü yasalar bütünü, işçi hareketinin bağrındaki çoğunluğu kapsayan örgütlerin, tümüyle başarısızlığa uğrayan bir tek girişimi dışında bugüne dek başka hiçbir ciddi muhalefetle karşılaşmadı. Geçen dönemde de KP, SP, CGT, CFDT, Sancotra'da yurt kiraları grevinin kırılmasına kayıtsız kalarak, göçmen işçilerin mücadelelerini bölünmeyle karşı karşıya bırakmıştı.

Şu iki etmen de Türkiye kökenli işçilerin mücadelelerinin yükselmesini açıklamakta yardımcı olabilir: öncelikle, Fransa'daki göçmen işçi sayısı içinde bir azınlık oluşturan Türkiye'li işçilerin (4 milyonda yaklaşık 80 bin) çoğunluğu hareketli işkollarında, özellikle konfeksiyonda —en az 25 bin kişi— çalışmakta ve coğrafi olarak da Paris'in içinde yoğunlaşmaktadırlar; diğer yandan, politik düzeyleri diğer milliyetlerden işçilere göre daha yüksektir. Bunun nedeni de, Türkiye'deki politik gelenekler ve aynı zamanda Türkiye'deki siyasi ortama bağımlı olarak işçi sınıfının bağrından kopup gelen işçilerin bir kısmının politik nedenlerle göç etmesidir. (2)

«Sans papiers»lerin grev örgütlemesi ilgi çekicidir; zira bu mücadele, hükümetin, burjuva yasaya aykırı durumda işçilerin sayısını çoğaltmaya baktığı bir döneme rastlamıştır. CFDT'ye göre, yalnızca Bonnet yasası 400 bin işçiyi «evlerinde» gizlenmeye mahkum edecek, çünkü bir polis baskınında ele geçmek, bu işçiler için anında sınır dışı edilmek anlamına gelecektir.

"French Confection"

Fransa'ya Türk göçü yakın zamanlarda başladı. 70'li yılların başlarında, konfeksiyon işkolundaki patronlar, işçi yazdırmak için işçi ajanlarını Türkiye'ye yollamaya koyuldular. Bu işçi ajanlarının büyük çoğunluğu, bu işkolunda kalifiye ol-

---

(2) Belgesiz işçilerin mücadelesi başlıca «Devrimci Yol» hareketinin militanları tarafından yürütülmektedir, Bkz. «Inprecor». No. 71, s. 15.

muş işçilerden oluşuyor, bu da yeni işçi adayları üzerinde, iş sözleşmesinin gerçekleşeceği yolunda yeterli göz boyayıcı etkiyi yaratıyordu. Tabii Fransa'ya vardıklarında, kendilerini gizli bir atölye, sağlık koşulları çok kötü bir oda ve çalışma ve ikâmet izin belgeleri olmaksızın yaşanacak bir hayat bekliyordu. Göçün membaı, Türkiye'deki ekonomik ve politik durum nedeniyle tükenmemiş olan el-emeği idi.

Üç dört bin civarında toptancı, Sentier'nin Paris mahallesi trafiğinin göbeğindedir. Bunlar perakendecilere tüm Paris'i ve çevresini ağlarıyla sarmış olan çok sayıda atölyenin ürünlerini satarlar.

Genel olarak, «hazır-giyim» sektörü oldukça kalıplaşmış bir yapı arzeder: işçilerin «düzenli» olduğu, ancak aynı şekilde çift katlı sömürüldükleri yasalara uygun işyerleri ve gizli ve yarı gizli küçük atölyeler. Patron gizli olur ya da olmayabilir, ve bazan işçilerin bir kısmı «düzenli» bir kısmı da «Sans papiers»'dir. «Düzenliler» diğerlerini gizlemek için işe alınmışlardır. CFDT'nin tahminlerine göre, gizli atölyelerin «hazır-giyim» sektöründeki katılımı % 40 kadardır.

Toptancı ve parekendeciden sonra, bu işte kâr edenlerin başında meşru girişimci sıfatıyla bulunan ve toptancıya kestiği fatura sayesinde gizli atölyelerin üstünü mükemmel bir biçimde örten ve böylece bunların ürünlerini «saklayan» ve atölyesi olmayan faturacı bulunur. Bu sırada faturacı, % 5'inden fazlasını asla devlete ödemeyeceği % 17,6'lık bir TVA'yı kendine ayırır. Kaçırılan TVA'ların tutarı 80 milyon FF civarındadır. Bu meblâğ, polisin ve hükümetin gayet yakından bildiği bu alışverişe göz yummasına engel olmamıştır. Böylece, bir polis baskınında ortaya çıkarılan bir atölye kapatılıp, gizli çalışanlar bir süre poliste oyalandıktan sonra, çoğunlukla aynı atölye bir başka yerde yeniden açılıyor, işçileri de yeniden işbaşı yaparak gizliliğe dönüyorlardı.

Bununla birlikte, 1975'lerden başlayarak, bunalım ve yeni göçmen politikası uyarınca polis denetimi ve sınırdışı etme önlemleri sıkılaştıkça, zaten dayanılmaz boyutlarda olan çalışma ve yaşama koşullarına bir de korku eklendi.

Stoleru Tasarısı ve Mücadelenin Evreleri

Çalışma bakanlığı el zanaatları ve göçmen işçi dairesi müsteşarı Stoléru, «french-confection» hakkındaki televizyon programının kendisi ve İçişleri Bakanı Bonnet tarafından «yönlendirildiğini pişkin bir biçimde bizzat açıkladı. Bu caniyane yasaların isimbabalarının amacı bir taşla iki kuş vurmak: ilki, skandalı ortaya çıkarıyor havası yaratıp bugünlerde oldukça revaçta olduğu üzere, kendilerine «insan hakları koruyucusu» süsü vermek; ikincisi ve daha da önemlisi, gizli çalışmanın boyutlarını vergi kaçırma olayı gibi göstererek, denetleme ve sınır dışı etme politikalarını kamuoyu nezdinde haklı çıkartmak...

Stoléru'den yapılan şu alıntılar oldukça çarpıcıdır: *«Paris, Seine nehri üzerinde bir Hong-Kong olmayacak... Sentier bölgesini sağlıklı koşullara kavuşturmalıyız... Fransa dünyadaki işsizlik sorununu çözmeye memur değildir...»*

Stoléru ve Bonnet'nin hiç hesaba katmadıkları «sans papiers»lerin başlattığı mücadele oldu. 3 haftadan beri süren açlık grevi, basın kampanyası, CFDT mitingleri, her seferinde oldukça mücadeleci birkaç bin Türkiye'li işçiyi bir araya getiren destekleme geceleri, 2500 «sans papiers»'nin Sentier meydanındaki gösterileri ve grevleri, Stoléru'yü sorunu ele almak zorunda bıraktı. Önce, yalnız 17 işçinin ve birkaç «sosyal vak'a»nın durumlarının düzeltilmesini kabul eden Stoléru, sonunda CFDT, konfeksiyon patronlarının da katıldığı «sans papiers» komiteleri ve kendi vatandaşları ile aniden ilgilenmeye başlayan Türkiye büyükelçiliği (3) ile pazarlığa oturmayı kabul etti.

Pazarlığın son günlerine geldiğimiz şu sıralarda, hükümetin önerileri kabul edilemezliklerini koruyorlar: 1976'dan önce gelenler için (% 25), iş bulurlarsa çalışma ve ikâmet izni verilmesi; diğerleri için de, her birinin durumunun teker teker ele alınacağı dosyalara sahip olma hakkı. Kısaca kon-

---

(3) Büyükelçilik işçilerin sömürülmesine dolaysız olarak katılıyordu. Bir işçinin pasatortunun süresinin uzatılması 300 ff'a patlıyordu!

feksiyonda çalışan «sans papiers»nin tek güvencesi, halâ, örgütü ve mücadeleciliğidir.

Fransız İşçi Hareketinin Tutumu

Ne KP ne de CGT destekleme hareketine katılmadı: CGT «sans papiers»leri sandikaya kabul etmeyi reddetti, CGT Paris Bölgesi Birliği ise Stoléru'yü, kendilerini pazarlığa davet etmemesi nedeniyle protesto etti. KP ise Paris belediye başkanının da katıldığı bir türüyüşte belediye danışmanlarını yürütmekle ve *Humanité*'de çıkan ve işçilerin durumunun içler acısı olduğunu, ancak hükümetin, gizli atölyeleri, genel olarak göçmen işçiler üzerindeki baskıyı beslemek için kapattırmadığını açıklayan kısa bir makaleyle yetindi.

İşçi sınıfının birliğini bölmek ve şovenist bir politika izlemek: bu iki nokta Fransız Komünist Partisi'nin uzun yıllardan bu yana izlediği politikanın temel taşlarını oluşturmaktadır.

SP ise, büyük bir katılım göstererek Komite'deki yerini aldı ve aktif olarak çalıştı. Tabii art niyetli reklamcılar da oradaydı. Mitterand, Rocard'la polemiğe girmeyi ve açlık grevi yapanların elini sıkarken fotoğraf çektirmeyi ihmal etmedi. Ama yine de SP, Sol'un 1978'deki yenilgisinden sonra, birleşik eylemlere yöneliyor: SP'yi IVG yasalarına karşı kampanya yürütürken görmüştük, bugünlerde de göçmenlere karşı mücadele eden birlik çerçevesinde görüyoruz. CFDT'ye gelince, o da mücadelede belirleyici bir rol oynadı ve oynamakta devam ediyor. Olumlu yönde, «sans papiers»leri sendikaya kaydederek, mücadelenin merkezi ve kitlesel bir karakter kazanmasına yardım ederken, olumsuz yönde, komiteye katılmayı reddederek, Fransız işçileri harekete geçirmek konusunda önemli hiçbir girişimde bulunmamakta ve böylece tek merkezli birleşik bir hareket perspektifini kabul etmediğini kanıtlamaktadır. Bugünkü yönelişine uygun olarak, CFDT, mücadeleyi tümüyle sendikal ve yerel sınırlar içinde tutmaya ve politik iktidarı hedefleyen her türlü genişleme mantığına karşı koymaya çaba harcıyor.

Olağanüstü Durum Yasalarına Karşı Merkezi Bir Kampanyaya Doğru

Stoléru ile yapılan pazarlıkların sonucu ne olursa olsun, Sentier'de hiçbir şey önceki gibi olmayacak; işçiler için mücadelelerinin kazanımı, örgütleridir; kitle halinde sendikaya kayıtlanmalarıdır; «sans papiers»ler sindikleri atölyelerinden ve kovuklarından, gün ışığında kitlesel bir biçimde mücadele etmek üzere çıktılar ve güçlerinin bilincindeler. Mücadeleleri Türkiye kökenli tüm göçmen işçilere ve tüm yabancı işçilere örnek oldu: daha şimdiden 11 Türkiye'li yapı işçisi Clermont-Ferrand'da açlık grevine gidiyor; başkaları birçok büyük kentte sendikalara kayıtlanıyor. Bu kazanımların güvence altına alınmasının tek koşulu, mücadelenin genişlemesi ve Fransız işçilerinin ve örgütlerinin desteğini sağlamasıdır. Başka göçmen işçiler 'düzenlilik' için, kendilerine karşı tezgâhlanan yasaların lâğvedilmesi için mücadeleye katılmalıdır. LCR (IV. Enternasyonal'in Fransız Seksiyonu) bunun için çalışmakta, partileri, sendikaları, özerk göçmen örgütlerini ve dayanışma derneklerini bir araya getirmeye ve bu ortak birleşik kuruluşun yerel ve ulusal çaptaki eşgüdümünü sağlamaya özen göstermektedir. Yasalara karşı birleşik kampanyayı yürütmek ve Nisan ayındaki parlamento tartışmaları esnasında ulusal çapta insiyatif kullanmak için ileri!

INPRECOR
12 Mart 1980

Hugo Blanco'nun Adaylığı ve Sınıfın Bağımsızlığı İçin Mücadele

Jean - Pierre BEÄUVAİS

Devrimci solun birliği (ARI), yalnızca kırk gün yaşayabildi. Bu geniş ittifak 17 Ocak günü, yoldaşımız Hugo Blanco'nun, 18 Mayıs günü yapılacak olan Cumhurbaşkanlığı seçimi için koyduğu adaylığı desteklemek üzere kurulmuştu. Askeri diktatörlüğün aday listelerinin son bildirilme tarihi olarak saptadığı günden iki gün önce ARI, karmaşa ve sancılarla bölünüyordu. İşçi sınıfının ve sömürülen kitlelerin önemli kesimleri ARI'yı mümkün olan her yerde destekleyerek, ARI'nın şahsında buldukları politik kimliklerini, ifade ediyorlardı. Onun bayrağı altında toplananlar bir fethi kaybetmenin acısını duyuyorlar bugün. Bugün ARI'yı oluşturmuş olan partilerin genel merkezlerine ve lokallerine Peru'nun dört bir yanından bazen bir zaferi kaybetmenin üzüntüsünü belirten yüzlerce telgraf yağıyor. ARI'nın içindeki birleşik gruplar bugün üç ayrı aday listesi çıkartıyorlar. Bunlardan biri IV. Enternasyonal'in Peru seksiyonu PRT (Devrimci İşçi Partisi)'nin, Hugo Blanco'nun adaylığını destekleyen listesi. Bu yeni durum, son haftalarda bitmek bilmeyen seçim dedikoduları ile daha da karmaşık ve kafa bulandırıcı bir hal almaya başladı.

Burjuvazinin Krizi :
Burjuvazi Onbir Aday Gösteriyor.

Burjuvazinin Cumhurbaşkanlığı seçimi için gösterdiği onbir aday oniki yıllık askeri diktatörlük döneminden sonra kendisinin içine düştüğü bunalımı açığa çıkarmaktadır. Kimileri oldukça marjinal çıkar gruplarını temsil eden adayların sayısının çokluğunun ötesinde, bu krizin derinliği, burjuvazinin iki büyük gücünün bugünkü içsel durumuyla açığa çıktı. Bu iki güç APRA ve Accion Popular (Halk Hareketi)dir.

Bu iki büyük parti Cumhurbaşkanlığı, iki başkan yardımcılığı, ve parlamento üyeleri için aday listelerini son dakikada resmen açıkladı. Bu listelerin yayınlanması akımlar, klikler ve grupçukların ortaya çıkmasına ve aralarındaki çelişkilerin ve çatışmaların derinleşmesine neden oldu. APRA içinde, örneğin, Armando Villanueva'nın adaylığına muhalefet etmek üzere gelişen hareketlilik fizik zor yoluyla (!) hesap kapatmalara (!) varan çatışmalara yol açtı. Villanueva başkan adayı ve parti başkanı Haya de la Torre'nin gölgesindeki adamdı. Aynı şekilde Townsend'in başkan yardımcılığı da benzer çatışmalara yolaçtı. Accion Popular'a gelince, parti içindeki çelişki ve çatışmalar benzer boyutlara ulaşmadıysa da bu noktya varıncaya kadar, bir dizi çelişkili resmi açıklama, son dakikada iptal edilen basın toplantıları, sürekli hizip pazarlıkları gibisine karmaşık ve bulanık olaylara tanık olduk. Bütün bu hengameden sonra nihayet Belaunde Terry, 1968 askeri diktatörlüğü tarafından devrilen eski cumhurbaşkanı, adaylığını koydu ve avanesinin adlarını taşıyan başkan yardımcılığı ve parlamento üyeliği aday listesini açıkladı.

Her iki parti için de generaller kimi zaman uzlaşma yapılması için baskılar yaparak, kimi zaman bazı adayları tercih ettiklerini açıkça belirterek duruma dolaysız müdahalelerde bulundular.

Generaller, emperyalizm ve burjuvazinin gitgide sayıları artan değişik kesimleri, ülkenin içinde bulunduğu durumla daha da derinleşen ve kendini onbir adayla ifade eden krizin, Bolivya'nın yakından tanıdığı geçen seneki seçimlerde ortaya çıkan «Bolivya tipi» bir seçim öncesi karışıklıktan kuşku duymaktadırlar.

Güçsüz Bir Sivil Hükümete Doğru Mu?

Seçim yasası gereğince, bir aday geçerli oyların % 36'sını almadıkça seçilmiş kabul edilmez. Bu durumda, cumhurbaşkanını ve yardımcılarını seçmek parlamentoya kalır. Başlıca iki adaydan, Villanueva (ARPA) ve Belaunde (AP)'dan biri % 36'lık oyu sağlayabilecek mi? Bugünkü durumda hiçbir şey bunun kadar belirsiz değildir. Peru burjuvazisinin tümünün çıkarları doğrultusunda «etkili» bir yürütme ve manevra kapasitesine sahip bir aday seçmek üzere parlamento içinde çoğunluk birlik oluşturabilecek mi? Yalnızca ortaya çıkmakla kalmayıp, mülk sahibi sınıfların tüm meşguliyetlerinin odak noktası haline gelen bu sorular, askeri diktatörlüğün planlarının —büyük bölümünün— bundan böyle sökmeyeceğini kanıtlamaktadır.

Dört yıldan beri, kitle desteği sağlayabilecek ve temel olarak ARPA'ya dayanacak sivil ve dural bir rejim kurma yolundaki ağır ve dolambaçlı süreç, bugüne kadar askeri diktatörlüğün ömrünü uzatmaktan başka bir işe yaramadı. Bu süreç burjuvazinin politik önderlik bunalımını çözme yolunda herhangibir başlangıç noktası yakalayabilmesine izin vermedi. 1968 yılında bunalımın ezilen kitleleri burjuvaziden kopartan etkilerini durdurmak üzere iktidarı ele geçiren generaller oniki yıllık diktatörlükleri boyunca bunalımı derinleştirmeten başka bir şey yapamadılar.

Generallerin gözünde bu durum olabileceklerin en kötüsüdür. 1975 - 76 döneminden bu yana ülkeyi kasıp kavuran ekonomik bunalımın kurbanı olan Peru'lu sömürülen kitle-

lerin hareketlenmesi ve radikalizasyonu karşısında diktatörlüğün artan yalnızlığının bir çözümü görünen sivil rejime dönüş planları da suya düşmek üzeredir. Peru'nun geleneksel mallarının (Bakır, gümüş) dünya pazarında kaydettiği artış geçici bir iyileşmeye yol açtıysa da kapitalizmin dünya çapındaki krizinin derinleştirdiği bunalımın asal nedenleri olduğu gibi durmaktadır. Ücretlilerin eline geçen para % 35 dolayında —son beş yıl içinde— değer kaybetmiştir ve demagoji açısından oldukça zengin bir görüntü arzeden seçim konuşmalarının ötesinde, burjuvazinin adaylarının IMF'nin dayattığı şu andaki ekonomik politikadan köklü bir farkla ayrılan bir hedefleri yoktur.

Güçlü, otorite sahibi, parlamentonun güçlü çoğunluğuna dayanan ve seçim döneminde düzeyi yükselmiş olan kitle hareketliliğiyle «ciddi bir biçimde» karşı karşıya gelebilecek ve bu hareketliliği kanalize edebilecek bir sivil hükümet kurulması ihtimali oldukça düşüktür. Seçim öncesi dönemin altını çizen bulanıklık ve karmaşa bu perspektifin ortaya koyduğu görüntüde yatmaktadır.

Yaşanan olaylar karşısında, generallerin kışlalarına dönme planları, durumun tatminkâr bir çözümü olamayacaktır. Ordunun çoğunluğu hâlâ bu perspektife tâbiyse de, diktatörlüğün güçlendirlimesi ve korunması —ya da bölünmüş siviller yönetme konusundaki yeteneksizliklerini kanıtlar kanıtlamaz bir hükümet darbesi yapma— planları peşinde olanların sayısı gitgide artmaktadır.

Bu ortam solun bağrında bölünmelerin, özellikle *Unidad de Izquierda* (Solun Birilği)'nin parçalanmasının gerçekleşmesinde ağırlığını koydu.

"Solun Birliği"nin Parçalanışı

Unidad de Izquierda; Peru'daki sendikal örgütler içinde en çok temsil hakkına sahip olan CGTP'nin yönetiminde çoğunluğu elinde tutan Peru Komünist Partisi Unidad (Birlik), burjuva karakterli bir kuruluş olan ve içinde, askeri

diktatörlüğün ilk yıllarında yürüttüğü reform politikasına uygun bir perspektife sahip olan eski generalleri de barındıran Devrimci Sosyalist Parti ve *FOCEP*'in sınıfın bağımsızlığını savunan çizgisini terkederek Genaro Ledesma önderliğinde örgütlenen bir *FOCEP* azınlığı tarafından oluşturulan bir seçim cephesiydi. Bu cephenin başkan adayı Ledesma'dan başkası değildi. Adayların bildirilmesi için gösterilen son tarihten birkaç gün önce, bu cephe dağıldı : ayrılık bir yandan *FOCEP* - Ledesma, bir yandan da PKP ve PDSP'nin adayların dağılımı konusunda anlaşamamaları nedeniyle ortaya çıkmıştı. Beklenmedik olayların ardından burjuva basına yansıyan karşılıklı hakaretlerden anlaşılan odur ki, ayrılığın insiyatifi PKP'dedir. Belirtilen gerekçe, PKP için «gerçekten çok az şey ifade eden» Ledesma ve arkadaşlarının, parlamento sandalyeleri için korkunç bir iştahla gözlerinin dönmüş olduğudur. Ancak gerçek neden çok daha politiktir. Burjuvazinin aşikâr önderlik krizinin derinleşmesi karşısında, *Unidad de Izquierda,* program ve yapı itibariyle burjuvazi ile işbirliği içinde olanların oluşturduğu cephe, azınlıkta olmasına rağmen kısa vadede önemli bir rol oynayabilirdi. Somut oarak söylemek gerekirse, KP için yeni bir yol vardı, o da, *APRA*'nın ayak oyunlarına ve adayı Villanueva'nın «sorumlu» olabilecek bir sol hareketle işbirliğine gidebileceklerini söylediği göz kırpmalarına bir cevap vermek gerekiyordu. Cumhurbaşkanı seçiminin parlamento tarafından üstlenilmesi durumunda, KP'nin bu konuda resmi bir tavrı olmamasına rağmen, PDSP gibi, *APRA*'ya oylarını sunmakta tereddüt etmeyecektir. Üsteilk bu işgüzârlığı, *APRA*'nın Sovyetler Birliği ve diktatörlük arasında gerçekleştirilen önemli ticari anlaşmaları desteklemekteki hassasiyetinden daha fazla olacaktır. Ledesma oportünist olmasına rağmen, böyle bir politikayı yürütebilecek güvenceyi vermiyordu. KP'nin —ve bu arada, pek de etkin olmamasına rağmen, PDSP'nin— Ledesma'yı seçme nedenleri, onun *FOCEP*'in adını kullanarak beraberinde getirebileceği oyların miktarını ve Ledesma'nın acil ve etkin bir sınıf uzlaşmacı politikayı yürütebilecek ye-

tenekte oluşu idi. Ledesma ve onun *FOCEP* - artığı avanesi, *«Unidad de Izquierda»* adlı seçim ittifakının güvertesini hiçbir gerekçe bahane edemeden terkettiler. Şimdi cephenin yeni adayı, askeri diktatörlüğün ilk yıllarında oldukça ün salan ve KP Genel Sekreteri Jorge del Parado'nun has adamı ve yardımcısı konumunda olan eski general yeni militan Leonidas Rodriguez'dir. Bir zamanlar baskı görevini başarıyla yerine getiren Leonidas Rodriguez, Peru'lu emekçiler üzerinde gerçek bir provokasyon etkisi yapacaktır!

Ledesma'ya gelince, yalnızlığı ve sarsılan prestiji, onu Maoizm'in çeşitli kesimleriyle yaptığı kısa süreli temaslar sonucunda adaylığını *FOCEP* adına yalnız başına koymak durumunda bıraktı. Seçim kampanyasını, «CİA ajanı» olarak nitelediği Hugo Blanco'ya saldırarak açtı. Stalincilerle flört etmek, ona kampanya malzemesi geliştirmek yolunda ilginç fikirler kazandırmış görünüyor...

Unidad de Izquierda'nın parçalanışı tamamlanırken *ARI*'nın bunalımı başladı. Bunalım güçlü değişiklikler arzeden yorumların açığa çıkmasıyla gerçeklik kazandı.

ARI'nın Etkinliği ve Bunalımı

Devrimci Solun Birliği (ARI), maoist örgütlerin bir bölümünü, merkezcileri ve —kendini Bolşevik Fraksiyon olarak adlandıran PST (Sosyalist Emekçi Partisi) dışında— Peru Troçkistlerini kapsıyordu. Temel olarak PRT (Devrimci İşçi Partisi - IV. Enternasyonal'in Peru seksiyonu) ve UDP (Demokratik Halk Birliği)'nin bir kesiminin kullandığı insiyatif sonucunda, birçok merkezci ve maoist örgütün katılımıyla gerçekleştirilmiş olan *ARI*'nın yanısıra; bir yanda maoizmin diğer kesimlerini kapsayan *UNIR*, bir yanda da UDP-PRT'nin birliğine katılan POMR Troçkistleri (CORQI'ye katılanlar) bulunuyordu.

Geçen dönemde, ARI'nın kurulmasında iki önemli etmen rol oynamıştı: özellikle işçi hareketinin ve köylülüğün öncü

kesimlerini kapsayan Peru kitlelerinin birleşik iradesi ve baskısı; «Candidato natural de los hambrientos» (açlar ordusunun doğal adayı) Hugo Blanco'nun tanınmış bir sima olması.

Yaratıldığı andan itibaren, ezilen kitlelerin birleşik, hareketli ve örgütlü bir kadrosunun belirli bir düzeyde taleplerine cevap vermesi nedeniyle, *ARI*'nın etkinliği hissedilir bir biçimde büyüktü. Başka birçokları gibi, şu örnek de durumu yeterince aydınlatabilecek niteliktedir: Peru'nun en önemli demir-çelik kompleksi olan Chimbote'daki sendika seçimlerinin yapıldığı 22-23 Şubat günleri, *ARI* üyesi örgüt militanları birleşik bir liste hazırlayıp bunu ittifak adına açıkladılar. *APRA*'nın sendikal aygıtının kalesi olan bu bölgede sol, ilk kez geçen yıl birkaç oy farkla seçimi kazanmıştı. Bu kez kendini *ARI* taraftarı olarak tanıtan liste, üçte ikilik bir çoğunluğu kazandı.

Gerçekten de *ARI*, Peru kitleleri için ikili bir zafer anlamı taşıyordu: Herşeyden önce, işçi hareketi içinde ve devrimciler arasında oldukça yaygın olan sekterliğe karşı bir zaferdi. Peru'da sekterliğin nedenleri oldukça çeşitidir: Maoist akımın önemi ve diktatörlüğün en ağır koşulları yaşanırken ve hareket gizliliğini muhafaza etmek zorundayken yaşadığı kriz ve parçalanış, bunlardan biridir. Bir başkası, maoist ve merkezci grupların kitlelerle girdiği ilişkilerdeki özel bağlar idi. Burada popülist bir propagandanın arkasına gizlenen manipülatör zihniyetin yarattığı sayısız sekter pratiğin kaynağı olan bu ilişkilerin altını çizmekte yarar var. Ve en nihayet, uzun bir dönem gizli ya da yarı-gizli çalışmış olan örgütlerin *tümünün*, yeni politik ortama ayak uyduramamalarının yarattığı güçlükler sayılabilir. Sekterizmin sonuçları fecidir, öyle ki sonunda en alçakgönüllü birleşik cephe taktikleri bile gerçekleştirilemez. Bu bağlamda *ARI*'nın yaratılması, bir güçlenme kaydederek ifade bulmasını gerçekleştirme görevini yerine getirebilmek bakımından oldukça önemli bir adımdı.

Bu arada, *ARI*'nın oluşturulması, üzerine yükseldiği *politik temelleri nedeniyle de bir zaferdi.* Kesinlikle belirtmek gerek, bu temeller, *ARI*'yı oluşturan farklı grupların programatik ayrılıkları nedeniyle, *sınırlıydı ve sınırlı olmaktan başka bir durum da söz konusu olamazdı.* Ancak bu sınırlar, Peru gibi proletaryanın politik bağımsızlığının gerçekleştirilmek zorunda olduğu bir ülke bağlamında, *hayati olan meseleyi* içine alıyordu.

Bu genişlikte bir ittifakın, kitlelerin daha yakın bir geçmişte hareketlenerek öne sürdüğü taleplerin tümünü hesaba katıp, programına alabilmesidir hayati olan. Ve bilhassa, kendini *her türlü burjuva kuruluşu dıştalayan ve hiçbir burjuva örgütle uzlaşmaz bir kadro* olarak; başka bir deyişle kendini sınıfın bağımsızlığını gerçekleştirecek bir kadro olarak —ve en somut ve en açık bir biçimde— tanıtan bir ittifakın varlığıdır hayati olan.

ARI üyesi her örgütün hakkı olan kendi programını savunabilme ve «Emekçilerden oluşan, patronsuz ve generalsiz bir hükümet için ileri» formülasyonunun yorulmak bilmez savunucusu, baş aday ve *ARI* sözcüsü Hugo Blanco'yu destekleme görevi bu temel kazanımları güvence altına alıyor ve geliştiriyordu.

Önsaflarında PST (Bolşevik Fraksiyon'un Örgütü)'nin bulunduğu bir avuç sekterin tavrı hilâfına Peru'lu sömürülenler ve açlar ordusu, *ARI*'yı kendi zaferleri olarak selâmladılar ve parçalanışını da kendi bozgunları olarak kabul ettiler. Bunu çok iyi biçimde ve hemen anlayan burjuvazi ve generaller, *ARI*'yı 18 Mayıs seçimlerindeki —ve daha sonrasında da— başdüşmanları ilân ettiler ve özellikle maoist kesimleri dürterek *ARI* üzerinde çeşitli baskılar uyguladılar.

ARI'dan ayrılan ve *UNIR* adlı cepheye katılan *Patria Roja* (Kızıl Vatan) adlı maoist grup, bu saldırıların en güçlüsünü gerçekleştirdi. *ARI*'ya katıldıktan birkaç gün sonra, bu kesim askeri diktatörlük tarafından legal olarak tanındı, bu

da onun tek başına seçime katılabilmesinin ön koşulu oldu. Bu andan başlayarak, *ARI* içinde provokatörcü bir saldırı başlattı. Hedefi, *ARI*'nın karakterini değiştirmekti. *ARS* adlı bir burjuva grupçuğun —bu grup, ta en başında, ilk görüşmelerde, açık bir dille *ARI*'nın bünyesine kabul edilmemişti— delegelerini fiilen toplantılara katarak, kendi hükümet formülasyonunu —Demokratik, bağlantısız, halk hükümeti— *ARI*'ya dayatarak *ARI*'nın demokratik merkeziyetçilik temelinde çalışmasını ve böylece Troçkist etkinin azaltılmasını (Bravo!) isteyerek ortalığı bulandırdı. Nihayet, başlangıçta saptanan ilkeleri hiçe sayarak, taşrada kendi militanlarını *ARI* adayları olarak ilan etti. Bu karışıklığın ardında yatan politik eksen gayet berraktı: *ya ARI bir sınıf işbirliği cephesine dönüşecek, ya da ortadan kalkacaktı.*

Böyle bir saldırıyla karşı karşıya kalan ve bünyesinde temel olarak *Patria Roja* ile anlaşan başka maoist kesimleri barındıran UDP (Demokratik Halk Birliği) ve çoğunluğunun, sınıfın bağımsızlığı konusunda kafaları karışık olan merkezciler tümüyle felç olmuş durumda ve parçalanmanın eşiğindeydiler. Yalnızca PRT ve POMR, o da ilk başlarda olmak koşuluyla, *ARI*'nın başlangıçtaki politik ve örgütsel temellerini savunan mücadeleyi yürüttüler. Aday bildirim süresinin dolmasına birkaç gün kalmıştı ve maoistlerin etkileri ve saldırıları sürecek gibi görünüyordu —ancak *ARS* kesin olarak defedilmiş ve *ARI*'nın temelleri yeniden güçlendirilmişti ki, POMR, kendini PST ve POMR'un birliğini uyumlaştırma göreviyle donatmış bulunan «CORQI - Bolşevik Fraksiyon eşit dağılımlı komisyonu» üzerine aldığı tavrı köklü bir biçimde değiştirdi. Böylece POMR, mücadeleyi *ARI*'nın bağrında terkediyor ve PST'nin sekter çizgisine katılıyordu. Bu fırsatı ele geçiren maoistler, yeniden saldırıya geçtiler. Bu kez talepleri —bilhassa önemli bir sayıda parlamento adayının— *ARI* içinde hegemonyalarını (politik ve örgütsel) etkin kılmak istiyorlar ve sekter olarak niteledikleri Troçkistleri reddediyorlardı.

Hugo Blanco, PRT'nin Adayı

Aday bildirim süresinin bitiminden kırksekiz saat önce, yani kendi listelerini ve örgütünü oluşturmak ve seçimlere katılmak için gerekli minimum süre zarfında ve üç gün üç gece süren maraton-toplantıların ardından —ki bu toplantılarda bir anlaşmaya varılamazdı— PRT, bütün engellemelere rağmen diktatörlükten söküp alınan meşrulaşma hakkının tanıdığı olanaklardan yararlanarak kendi adı ve programı ile birlikte seçimlere kendi adaylarıyla katılma kararı aldı. Bu çerçevede, Hugo Blanco PRT'nin başkan adayı oluyordu. Buna paralel olarak *Patria Roja* ve *UNIR* maoistleri kendi aday listelerini oluşturuyorlardı. Adayları, *SUTEP* (öğretmen sendikası) yönetim kurulu üyesi Horacio Zeballos oldu. UDP'den ayrılan maoistler, bu listeyle bütünleştiler. Geriye kalan ve tümünü *MIR* (Devrimci Sol Hareket) ve *Vanguardia Revolucionaria* (Devrimci Öncü) gibi merkezci akımların oluşturduğu kesim, UDP adı altında, ve *MIR*'den Carlos Malpica önderliğinde ve onun başkan adaylığında kendi listeleri ve adaylarıyla seçimlere katılma kararı aldı.

ARI'nın biriği için son dakikaya kadar mücadele veren yoldaşlarımız için seçenek açıktı: *ya geniş ancak sınırlı —hayati olanı içeren, yani sınıfın bağımsızlaştırılması perspektifini içeren bir sınır— **bir program temeline birlik, ya da** PRT'nin kendi programı temelinde, kendi adaylığı.* Her türlü ara çözüm, örneğin UDP içindeki geriye kalan merkezcilerle yapılacak yeni bir ittifak, yanılsamacı birlik niteliği yüzünden zayıf ve *ARI*'nın kitleler üzerinde uyandırması gereken görüntüyü uyandırabilmekten uzak bir politik hata olabilirdi ancak.

Bu yeni çerçevede, POMR ve PST, PRT'nin seçim kampanyasına katılmayı ve onun adı altında —başka bir seçim cephesi oluşturmak için zaman yoktu— ve programının çizdiği sınırlar dahilinde, Hugo Blanco'nun başkan adaylığının ardından, Ricardo Napuri ve Enrique Fernandez'in başkan yardımcılığı adaylığını koymayı hemen kabul ettiler.

ARI'nın parçalanması, bu kez Peru'da, sınıfın bağımsızlaştırılması görevinin önemini bir kez daha ortaya koydu. Latin Amerika'nın diğer ülkeleri gibi Peru'da da bu görevi gerçekleştirmek için zorlu bir mücadele vermek gerekiyor. Hugo Blanco'nun «Emekçilerden oluşan, patronsuz generalsiz bir hükümet için...» yürüttüğü ve Troçkist bir program üzerine kurulu politikanın yarattığı kitlesel etkinlik, bu doğrultuda oldukça önemli bir adım oldu.

Bu görevi yerine getirmek ve onu somut bir biçimde desteklemek, IV. Enternasyonalin tüm militanlarının ve tüm devrimci marksistlerin en önde gelen uluslararası görevidir.

Lima, 6 Mart 1980

Inprecor sayı 72-73
20 MART 1980

El Salvardor: Cunta'nın Reformları ve Bölgedeki Emperyalist Askeri Aygıtın Güçlendirilmesi

Michel ROVERE

Salvador'da, 15 Ekim 1979'da General Romero'yu devirerek iktidara gelen askeri cunta, hükümeti destekleyen ve ona katılan hıristiyan demokratların yardımı ve Amerikan emperyalizminin desteğiyle, kitle hareketliliği ile önüne geçilemez bir nitelik alan saldırıları karşılamak üzere iki alanda hazırlıklar yapmak niyetinde.

1 — Zor ve reklam yoluyla, büyük toprakların millileştirilmesini, bankanın millileştirilmesini içeren bir «reform» tasarısı hazırladığını açıklayarak, askeri rejim kitle hareketinin hedefini saptırmaya, özellikle burjuva muhalefetin (Kilise, MNR-Devrimci Ulusal Hareket) ve işçi hareketinin reformist kesimlerinin (KP) bu yeni karar karşısında durumlarını ve tavırlarını bir kez daha gözden geçirmeye zorlamaya ve böylece aşırı solun yalnız kalma sürecini hızlandırmaya çabalamaktadır.

2 — Ancak baskının bilançosu (1 Mart'tan bu yana 114 ölü) ve ulusal çapta yürütülen gerçek bir iç savaş için hazırlıklar, bölgesel ölçekte de emperyalist müdahalenin yürüttüğü hazırlıklar, Washington'un, Orta-Amerika burjuvazileri-

nin ve Salvador'daki rejimin, demiri tavında tutmak istediklerini kanıtlıyor. Aslında hazırlandıkları hesaplaşma, merkezi bir hesaplaşmadır. Bu hesaplaşma, Salvador'lu emekçi ve köylü kitlelerin hareketini ve devrimci aşırı-solu boğmayı hedeflemektedir.

Le Monde gazetesinin yolladığı özel muhabirin sorularını cevaplandıran Salvador Cumhurbaşkanı, Hıristiyan Demokrat Napoleon Duarte, son durumu açıkça ortaya koyuyordu: *«adam kaçırma olaylarını çoğaltarak, toprakları ve işletmeleri işgal ederek, tehditlerini ve saldırılarını çoğaltarak halkı isyana teşvik eden devrimci gruplar, bu tarım ülkesindeki tarım üreticilerinin üretme şevkini ve güvencesini ortadan kaldırmaktadır. Sanayicilerimiz sendikal talepler karşısında yatırım yapmak istemektedirler».*

Aynı Napoleon Duarte daha ileride generallerin açıkladığı reformları pişkin bir dille şöyle niteliyor: «bu tedbirler anti-oligarşik bir görünüm arzediyorlar. Bunlar halk için yük olacaktır. Toplumumuzun yapısını değiştirmek artık acil görevimiz haline geldi». (1)

Sınırlı Bir Toprak Reformu

Hükümetin açıkladığı reform programının başlıca tedbiri olan toprak reformu, sınırlıdır ve bu haliyle kapitalist sistemi rasyonel bir hale getirmekten öte bir anlamı yoktur. Bu reform, yoksul köylülüğün ve tarım proletaryasının kitle hareketinin gelişimini engellemeyi hedefleyen tedbirlerle birlikte ele alınmakta ve tezgahlanmaktadır.

Reformun bu evresinde yalnızca 500 hektarın üzerindeki topraklar kamulaştırılacak, hatta bu reformun en yüksek aşamalarında, 100-150 hektarı geçen topraklar verimlilikleri gözönüne alınarak kamulaştırılmayabilecektir. Toprakları kamulaştırılan toprak sahiplerinin zararları «Devlet borçlanma tah-

---

(1) 13 Mart 80 tarihli «Le Monde».

viliyle» karşılanacak ve bunlar sanayiye yatırım yaptıkları ölçüde paraları ödenecektir. Bu tedbir Peru'lu 'reformist' generallerinkiyle aynıdır.

Ancak Salvador Ordusu'nun sözkonusu 90 Latifundia'yı işgal etmesi, başta ORDEN olmak üzere, kırsal bölgelerde aşırı-sağın tahkimat yaptığı yerlerde ordunun hazır bulunması, ve diğer baskı tedbirleri, askeri cuntanın, kamulaştırmaya gidilen yerlerde 14 ailenin oluşturduğu toprak oligarşisinin başlatabileceği olayların, büyük boyutlara ulaşmasından çekindiğini göstermektedir.

Bankaların millileştirilmesi de aynı doğrultuyu izlemektedir. «Reformlarını» uygulayabilmek için, askeri cuntanın banka ve finans olanaklarına sahip olmak zorunluluğu vardır. Bu arada, yabancı bankaların, özellikle ABD bankalarının dokunulmazlıklarını korumakta olduklarını söylemek gerek. Bunların mevduat hacimlerinin % 94'ü, kamu fonlarıyla oluşturulmakta ve 14 ailelik oligarşinin yatırım ihtiyaçlarını karşılamak üzere yararlanmaları sağlanmaktaydı.

İç Savaş Hazırlığı

Ancak Salvador burjuvazisinin ve emperyalizmin Salvador'daki gerçek politikası, askeri hazırlıklar vasıtasıyla belirlenmekte. İlgili çekici olan bir başka nokta ise Askeri Cuntanın, toprak reformunu ilân edebilmek için sıkıyönetim ilan etmesidir.

ABD, cuntaya milyonlarca dolarlık hafif ve zırhlı silâh vermiştir. Bu silahlar, isyan hareketlerine karşı etkin olduklarından tercih edilen silâhlardandır. ABD danışmanlarından onlarcası, askeri eğitmenler, Salvador'a akın akın gelmeye başladılar. Daha şimdiden yankee danışmanların Salvador ordusunun «vahşi» toprakları ele geçirme harekatına katıldığını bildiren tanıklar var. San Salvador'daki ABD büyükelçiliği —etrafı kum torbalarla çevrilmiştir— binasında 200 deniz

komandosu bulunmakta ve bunlar gerekli olduğunda isyana karşı kullanılmak üzere bekletilmektedir. (2)

Buna ORDEN'in ya da *Beyaz Savaşçılar Birliği*'nin yanısıra, oligarşi tarafından finanse edilen ve devlet aygıtının geniş kesimleri tarafından desteklenen yeni bir aşırı sağ terörist örgütü olan OLC (Komünizme karşı kurtuluş örgütü)'nün kuruluşunu da eklemek gerekiyor Bu sırada, ABD generalleri Orta Amerika başkentlerini gezmekte, özellikle Honduras ve Guatemala gezilerinden, Salvador'u çevreleyen bir askeri tecrit kordonu çıkartmayı planlamaktadırlar. Guatemala'da bulunan kamplarda Somozist, İsrailli ve Viet-nam'lı paralı askerler, karşı devrimin vurucu güçlerini eğitiyorlar (bu kampların en ünlüsü Kastillo Armas'ın —1954 yılında *United Fruit* ve CIA'nin yardımıyla Arbens hükümetini, Honduras ve Somozist Nikaragua'da da kamp yaptıktan sonra Honduras'a geçerek deviren Armas— hareketi MLN'nin bu günkü lideri Sandoval'ın topraklarında faaliyet gösteren kamptır) (3).

---

(2) Son yirmiiki yıllık süre içinde ABD Salvador'a, 16 milyar dolarlık askeri yardım yaptı (5 milyarlık askeri malzeme, 6 milyarlık silâh satışı ve 6 milyarlık eğitim yardımı). 1957'den 1980'e kadar, ABD tarafından, özel olarak şehirdeki isyanlara karşı mücadele, askeri eğitim, anti-gerilla şok birimlerinin kurulması gibi amaçlar için 1971 Salvador'lu subay eğitildi (kaynak: CYNTHİA Arson, İnstitut d'Etudes Politiques). 17 yılda, 448 Salvador'lu Polis aynı şekilde ABD danışmanları tarafından eğitildi ve gene aynı danışmanlar, Salvador'da polis okulunu kurdular. Başkent San Salvador'da ABD bilgi toplama ajansları Orta Amerika'daki devrimci muhalefet hareketleri ve örgütler hakkındaki bilgileri merkezileştirmek görevi sürdüren bir büro kurdular. Daha birkaç gün önce, 36 Amerikan ajanı, muhalefetin iyi haber alan kaynaklarının bildirdiğine göre, aşırı sol örgütlere karşı provokasyon ve örgüte sızma görevlerini yerine getirmek üzere, San Salvador'a geldiler.

Latin Amerika burjuvazileri, Nikaragua'da geçtiğimiz dönemde meydana gelen olaylardan ürkmüş olarak, ve tüm Orta Amerika'daki durumun muhtemel gelişmelerinden kaygı duyarak, Salvador cuntasının ardında safları sıklaştırıyorlar. ANDEN paktı ülkeleri ve özel olarak Venezuela, San Salvador hükümetini desteklediklerini açık bir biçimde ifade ettiler. Bir kaç gün önce, Venezuela savunma bakanı, cunta'ya bir ziyarette bulundu. Böyle bir bağlamda, uluslararası dayanışma sorunu ayrı bir önem kazanır.

Üstelik, bu sorunun önemi, Salvador devrimiyle dayanışma, Orta Amerika'da karşı devrimin bir zaferiyle dolaysız bir biçimde ilgili olacak Nikaragua devrimi ve Küba işçi devletini savunmaktır, gibi dar bir görev anlayışıyla sınırlı kalmayı aşar.

Bu sayıda, 28 Şubat Halk Birliği genel sekreteri ile gerçekleştirilen bir röportajı belge olarak yayınlıyoruz.

Bir başka *Inprecor*'da, Salvador'da devrimci dalganın karakteristikleri ve değişik akımların geçen 10 Ocak'ta oluşturdukları devrimci koordinasyonun kuruluşunun ardından izlenen politika üzerine daha ayrıntılı olarak duracağız.

---

(3) Üç haftadır, Guatemala askeri diktatörlüğü, ülkede faaliyet gösteren gerilla örgütlerini ezmek üzere, bu güne dek Guatemala'da görülmemiş bir operasyon başlatarak, bu örgütlerin destek gördüğü yerli (kızılderili) halkın yaşadığı bölgeleri abluka altına aldılar. Aynı zamanda, Doğu bögelerindeki taşra kentlerine yığınak yapan rejim, adlarını Maya savaş tanrısından alan Guatemal'lı yeşil bereli «Kaibiles» askerlerini Salvador sınırına yerleştirdi. İsyana karşı bastırma eylemi konusunda uzmanlaşmış olan bu birlikler, ABD danışmanları ve Güney Vietnam'lı paralı askerlerle desteklenmektedir (kaynak: Gramma).

Lp 28 Genel Sekreteri Leonicio Pinchinte ile Yapılan Röportaj

(IV. Enternasyonal'in Meksika seksiyonu PRT'nin yayın organı **Bandera Socialista**'dan kısaltılarak aktarılmıştır.)

Bandera Socialista: 22 Ocak'ta gerçekleştirilen büyük gösterinin ve bunun bu gün Salvador'da tanık olduğumuz devrimci sürece getirdiği sonuçların anlamını açıklayabilir misin? (1)

Leonicio Pinchinte: Anlamlı görünen, ülkemizdeki devrimci güçlerin kapasiteleri ve bu güçlerin gerçekleştirdikleri birliğin düzeyidir denebilir.

Bunun politik alandaki sonuçlarına gelince, gösteri oligarşiye ve tüm gerici kesimlere indirilen bir darbe oldu; genişliği, meselenin birkaç «silâhlı grubun sorunlar yaratması»ndan ibaret olmadığını kanıtladı. Aslında, bu fikre yalnızca oligarşi ve gerici kesimler rağbet ediyorlardı. Gösteri, halkın çoğunluğunu bir araya toplayan gerçek bir kitle hareketinin söz konusu olduğunu gösterdi. Bir başka düşüncenin altını çizmek gerekiyor: Bu kitlesel katılım, devrimci ve sosyalist bir alternatifin gelişmesini kolaylaştırdı. Zaten gösteri, böylesi bir ruhla düzenlenmişti.

---

(1) Son 22 Ocak'ta, 1932 köylü isyanını kutlamak üzere, 10 Ocak'ta oluşturulan Devrimci Koordinasyon (BPR, FAPU, LP 28 ve UDN)'un düzenlediği 200.000 kişilik olağanüstü katılım sağlanan bir gösteri yapıldı. Polis korteje ateş açtı, 60 kişi öldü.

22 Ocak halk hareketinin bir başka sonucu da, halkın hem hareketliliğinde hem de devrimci örgütlerin birliği konusunda, bu güne dek görülmemiş bir özgüven kazanmış olmasıdır. (2) Üstelik, 22 Ocak gösterisi, kitlelerin öz örgütlenmesi konusunda olağanüstü bir sıçramaya yol açmıştır.

Burjuvazi ve Ordu İçinde Bölünmeler

B.S. : Salvador'daki cunta, 22 Ocak gösterisine yapılan saldırıyla uzak yakın hiç bir ilişkileri olmadığını ve bu konuda aşırı sağ örgütlerin sorumlu olduğunu öne sürdü. Cuntanın bu tavrı, sence hakim sınıfların değişik kesimleri ve bu kesimlerle ordu arasında ayrılıklar olduğunu kanıtlamaz mı?

LP: Devrimci ve halk örgütlerinin birliğinin süreci başladığı anda, hakim sınıflar tehlikeyi gördüler. Bu nedenle, 22 Ocak'tan günlerce öncesinden başlatılan bir dizi saldırıyla halkın katılımını düşürmeye çabaladılar; örneğin, hareketlenme çağrısı yapıldığı gün baskı tedbirleri, başta geleneksel olarak iyi örgütlenmiş Chalatenago bölgesinde olmak üzere, çağrının etkin olduğu tüm bölgelerde gözle görünür bir biçimde arttı ve 21 Ocak günü polis baskınları çoğaldı. Hareketliliği engelemeyi ve sonuçlarının yaratacağı moral gücü önceden göçertmeyi öngörüyorlardı. Vakit kazanmaya ve birlik sürecinin konsolide olmasını engellemeye çalışıyorlardı diye düşünüyoruz. Ancak başarılı olamadıklarını söyleyelim. Zira 22 Ocak halk hareketi, ülkemiz tarihinin tanıdığı en büyük hareketlenme oldu.

Ülkemizin bugünkü durumunda oligarşinin kimi kesimleri krize baskı tedbirleriyle bir çözüm getirmek gerekti-

---

(2) Bir önceki dipnotta adı geçen üç büyük devrimci örgüt ve UDN (Salvador KP'sinin legal örgütü)'nin oluşturduğu birlikten sözediyor.

ğini düşünüyorlar; 1932'de 30000 kişiyi katlettikleri günlerdeki gibi, kontrol ettikleri silahlı grupları kullanmak istiyorlar. (3) Oligarşinin bir başka kesimi ise politik manevralar tezgâhlamayı öngörmektedir. Böylece kitlelerin gözünde politik görüntüsünü daha iyi bir hale getirmeyi ve daha sonra hareketi ezmeyi planlamaktadır. Ancak, bu iki kesimin ayrılığı temel değildir ve önünde sonunda ikisinin de hedefleri aynıdır.

Silâhlı Kuvvetler'e gelince, toplumda varolan çelişkiler ordunun bağrına yansıyor, tıpkı burjuvazinin iççelişkilerinin ordu içine yansıması gibi. Ordu içinde reformist bir akım var. Bununla birlikte, ordu bir kurum olarak halk lehinde hiçbir girişimde bulunmamıştır.

BS: Politikanızın ayırdedici bir başka özelliği de küçük sanayicilere ve benzer katmanlara yönelik, halk hareketine katılma çağrısıdır. Böyle bir çağrıyı hangi temellere otutuyorsun ve bu katmanlar devrimci süreçte nasıl bir rol oynayabilirler?

LP: Gerçekten de esas olarak, kendi emeği sayesinde yaşayan küçük işletmecilere ve tüccarlara böyle bir çağrı yapıyoruz. Eğer, bugün düşman oligarişidir ilkesinden hareket edecek olursak, krizin sarstığı başka tabakaları da ona karşı harekete geçirmeliyiz. Biz bu katmanların yönetici bir rol oynayacaklarından değil, bugünkü ortamda Oligarşiyle aynı çıkarları paylaşmadıklarından sürece katılmaları gerektiğini düşünüyoruz. Bunlar diktatörlüğü kovmamıza yardım edebilirler diye düşünüyoruz. Bunların katılmasıyla önemli bir güç değişikliği olacak diye bir düşüncemiz kesinlikle yok. Ancak 22 Ocak'ta halka saldırıl-

(3) 22 Ocak 1932'de, Salvador KP'si (Sandino'nun eski teğmeni, Farabundo Marti tarafından 1931'de kurulmuştur) «kahve plantasyonları»nda çalışan tarım proletaryasının başlattığı bir isyanı örgütledi. İki gün içinde, Salvador Ordusu ayaklananları 30.000 ölü verilen bir bastırma eylemi ile eziyor ve KP'nin ve tüm sendikaların yöneticilerini tasfiye ediyordu.

ması üzerine bu kesimler halk örgütlerine ve devrimcilere doğru yönelmeye başladılar ve bizim de bu tavır değişikliğine bir cevap vermemiz gerekiyordu.

Kilisenin Tavrı

BS: Halkın mücadelesi karşısında, Salvador katolik hiyerarşisinin çoğunluğunun tavrının elverişliliği iyi bilinir. Bununla birlikte, cuntayı iktidara getiren askeri darbeden beri, kilise ile devrimciler arasında anlaşmazlıklar olduğu gözleniyor. Şu anda, katolik hiyerarşisinin tavrının ne olduğunu açıklayabilir misin?

LP: Diktatörlüğü reformist bir maske takarak, onun alameti farikasını daha prestijli bir düzeye getirme amacını taşıyan emperyalist manevra, ilk zamanlarda, kiliseyi ikna etti. Böylece kilise, cuntaya karşı eleştirel bir tavır alan halk örgütlerini ve hareketini mahkum etti. Ancak biz, bu eleştirileri cevaplandırdık ve etkisiz hale getirdik. Cunta'nın, sivil bankaların hükümeti terketmesiyle (4) başlayan krizi, sürekli baskı ve demagojik reform vaadlerinin yerine getirilmemesi, kilise'ye devrimcilerin haklı olduğunu gösterdi. Bu ona, Cunta'nın gerçek bir toplumsal dönüşümü engellemek için emperyalizmin çıkarları uğruna manevra peşinde olduğunu kanıtladı. Kilise, hareketin bundan böyle barışçıl yollar takip etmesi gerektiğini söylüyordu. 22 Ocak katliamından sonra —oldukça kitlesel

---

(4) 15 Ekim hükümet darbesiyle kurulan askeri cunta hükümetine katılanlar arasında, «Fora Popular» (Halk Cephesi)ın başlıca partileri, MNR (II. Enternasyonal üyesi burjuva partisi), Hıristiyan Demokratlar ve UDN vardı. FAPU ve LP 28 («Fora Popular»ın diğer üyeleri) ve BPR, emperyalist manevra diye niteledikleri darbeye karşı çıktılar. 1979 Kasımı'nda, MNR ve UDN hükümeti terketmek zorunda kaldılar, çünkü Cunta'nın reform yapamayacağını ve baskıdan vazgeçemeyeceği ayan beyan ortaya çıkmıştı.

etkinliğe sahip— ilerici kesim tutum değiştirdi. Biz de bundan yararlanıyoruz.

BS: Senin bakış açından, bugün Salvador devriminin önündeki başlıca engeller nelerdir?

LP: Bir devrim için gerekli temel nesnel ve öznel koşullar bulunmaktadır; bununla birlikte, devrimi hazırlamak gerekiyor. Bugün bizler, bir isyan dalgasının eşiğindeyiz. Başlıca Salvador'lu kitlelerin dövüşkenliği, reformist planlara pabuç bırakmamaları ve ekonomik kriz sayesinde reformist manevra başarısızlığa uğradı ve çarçabuk gözden düştü. Ekonomik bunalım çözülmek şöyle dursun gitgide derinleşiyordu.

Bugün, solda olduğu kadar sağda da birleşmeleri hızlandıran, ayrı kampları eleyen bir dönemde bulunuyoruz. Hristiyan Demokrat'ların yeni hükümete katılma kararları, onların yanında yeraldığını gösterdi. Kriz, herkesin safını belirlemek zorunda bıraktı. Buna karşılık, emperyalizmin manevralarını ve cuntayı bir zamanlar destekleyenler (MNR, UDN) bugün ona muhalefet ediyor. Kimi demokrat şahıslar da muhalefete katılıyor. MNR'nin durumu ise daha farklı. Bu örgüt tümüyle devrim safında yer almadıysa da, halk hareketine büyük yardımlar yaptı. Emperyalist manevranın şapa oturması için sonuna dek gitmek zorunda olduğumuzu düşünüyoruz ve bu yolda aşamalar kaydettik.

Ayaklanma Vakti Yaklaşıyor

Devrimci bir durum yaşadığımızı savunuyoruz. Bir isyan mekanik bir süreçten doğmaz ama yaklaşıyor diyebilirim. Bu diyalektik bir süreçtir. Ve, müdahale biçimimize göre, bu süreci hızlandırmak ya da yavaşlatmak bizim elimizde. Bu konuda hesaba katılması gereken en önemli nokta devrimci örgütlerin birliği konusudur. Bugünkü ortamda, bu sorun teorik olmaktan çok pratik bir nitelik kazanmıştır: bugün, böyle bir birliğin ideolojik koşulları vardır. Çok temkinli olmak zorundayız, zira hesaba katmak

zorunda olduğumuz birçok etmen var; örneğin devrimci örgütlerin organik birliği sağlanmadan isyan koşulları olgunlaşabilir ve gerçekleşebilir.

Dövüşte yol katetmek için önemli bir başka koşul da, kitle hareketinin örgütlenmesidir —kimi koşullarda da yeniden örgütlenmesi. Bizce, iktidarın fethedilmesi için en önemli koşullardan birisi kitlelerin örgütlülüğü ve katılımıdır.

BS: Öyleyse, bugünkü rejimin tasarılarını uygulama olanağı olmadığını savunuyorsun değil mi?

LP: Deyim yerindeyse, böyle bir olanak sözkonusu değil. Bu noktada, ülkemizdeki üretici güçlerle toplumsal üretim ilişkileri arasındaki karşıtlığa tanık oluyoruz. Ekonomik açıdan bakıldığında, bunalım çok ağırdır. Ekonomimiz tarım ürünlerinin ihracına dayalıdır. Ekonomimiz, emperyalizmle sıkı bağları olan oligarşi tarafından yönetilmektedir. Bunlar, köklü yapısal değişiklikler getirmekten acizdirler. Yoksulluk ve sömürü düzeyi çok yüksektir; bundan reformist çözümlerin yaşama şansı yoktur sonucunu çıkarsayabiilriz.

Halkımızın dövüşkenlik ve örgütlenme düzeyi, emperyalizmin tasarılarını boşa çıkartacak başlıca etmen olarak gözüküyor.

ABD Emperyalizminin Tehdidi

BS: Kuzey Amerika Emperyalizmi, yalnızca bugünkü cuntaya ve hükümete verdiği destek nedeniyle değil, dolaysız bir askeri müdahale olasılığı gözönüne alındığında da, karşı konulması gereken bir engeldir. Bu konuda ne düşünüyorsun?

LP: Gerçekten de, yalnızca politik müdahaleyle yetinmeyen emperyalizm, son günlerde askeri yardım yoluyla, askeri olarak da müdahale ediyor. Bugünkü ortamda, gitgide müdahale etme hazırlıkları içinde oldukları açıkça gözlenmektedir; bunu nasıl yapacaklarını kestiremiyoruz —belki bir askeri müdahale sözkonusu olabilir— ancak emin olduğumuz nokta bir ülkenin egemenliklerinden

çıkıp anti-emperyalist bir bölgesel kale olmasına gözyummayacaklardır. Son aylarda, Acajutla limanı yoluyla 60 tondan fazla silah geldiğini ve bunların **Guardia Nacional** (Ulusal Muhafız)'e ve Salvador Ordusu'na dağıtıldığını biliyoruz. 18 Aralık'ta, **El Porvenir** adlı tarım işletmesindeki grevi bastıran Salvador Ordusu'na Yenkee deniz komandoları yardım etti; Ordu kuvvetlerine taktik veriyorlar ve bastırma harekâtının inceliklerini gösteriyorlardı. Sonuç olarak, tüm politik olanakları tükendiğinde, vahşi askeri müdahale yoluna başvurmak zorunda kalacaklarını söyleyebiliriz.

BS: Sana göre Salvador halkının mücadelesine omuz vermek için tüm dünyadaki devrimci ve demokratik güçlerin görevleri nelerdir?

LP: Tüm dünyadaki devrimci ve demokrat yoldaşlarımıza çağrıda bulunuyor ve ülkemizde emperyalizmin ve cuntanın işlediği suçları güçlü bir biçimde protesto etmelerini bekliyoruz. Ülkemizdeki durumu, ve herşeyin ötesinde, ülkemizi kurtarma yalanları uydurarak halkımızı ve en mücadeleci yoldaşlarımızı katleden cuntanın manevralarını heryerde anlatmalarını istiyoruz.

Aynı zamanda her mücadelede olduğu gibi, yalnızca politik ve moral destekle yetinilmemesi gerektiğini ve maddî ve malî yardım yapılması gerektiğini de vurgulayalım. Tüm dünyada dayanışma komiteleri kurulması için çağrıda bulunuyoruz. Bu çağrı tabiyatıyle tüm politik ve sendikal örgütleri ve genel olarak tüm kitle örgütlerini de kapsamaktadır. Mücadelemizi güçlendirmek ve ilerletmek için oluşturduğumuz birliğin sürecini tanıtmalarını da bekliyoruz.

Sonuç olarak, mücadele içinde hareketlilik kazanmış ve bütünleşmiş bir halk oluduğumuzu, ve onlara yoldaşca selâmlarımızı gönderdiğimizi bildirirken, başka halkların gerçek kurtuluşları için mücadelelerinde başarıya ulaşmalarını diliyoruz.

(Başlık, ara başlıklar ve dipnotlar Inprecor *redaksiyon kuruluna aittir)*

Inprecor, 20 Mart 1980

(Sosyalist İşçi Partisi)

HKS'nin Seçim Platformu

Çe Bayed Kerd (Ne Yamalı)
29.12.1979 Özel Sayı

(Geçen Sayıdan Devam)

İran'daki halk kesimlerinin çoğunluğunu birleştiren talep, hükümetin başkanlık seçiminde halkların siyasal özgürlüğünü tanıması ve buna saygı göstermesidir.

Emekçilerin ve ezilen kitlelerin seçim kampanyasına müdahale etmesinin üçüncü önemli veçhesi bizzat seçim tarzına bağlıdır. Halkların siyasal egemenliğini gaspetmekten başka bir hedefi olmayan iktidardaki klik, bir kez seçim yaptırmak zorunda kaldığında doğal olarak, olası olan en gerici ve en anti-demokratik seçim tarzını önerecektir. Bu seçimlerde, aday gösterme hakkı, kampanya düzenleme hakkı, kapalı oy hakkı, seçim işlemlerini denetleme hakkı, oylama sonuçlarını denetleme hakkı, tüm bu haklar halka verilmedi; bu gerici yöntem, kendini demokrasiye karşı ilan eden, Ulemâ Meclisi seçimlerini ve referandumları da aynı şekilde düzenleyen bir rejim için bir yenilik değildir. Aslında, her defasında seçim tarzı biraz daha anti-demokratik ve gerici olmakta. Bu yöntemlere karşı bir mücadele örgütlemeli ve iktidardaki klik bu seçimler sırasında demokrasiye uymak zorunda kalmalıdır. Ezilen kitlelerin en temel demokratik taleplerinden biri demokratik seçim hakkıdır. Böyle bir mücadele yürütmek için bir seçim kampanyasından daha mükemmel bir olanak var mıdır?

Rejimin anti-demokratik yöntemlerine karşı mücadele etmek için doğru yöntem sadece bunları teşhir etmek-

ten ve seçimlere katılmamak için bunları bahane etmekten ibaret değildir. Egemen sınıfın anti-demokratik bir seçim tarzını dayatmadaki başlıca amacı, muhalefetin seçime katılmasını engellemektir. Bu yüzden seçime katılmamak, bir dizi insana bu seçimin niteliğini fiili olarak açıklayabilir; fakat iktidardaki kliğin amaçlarına karşı çıkmak üzere yalnız hiçbir şey yapılmamakla kalmadı üstelik tuzağa da düşüldü. **Anti-demokratik seçimlere doğru yöntem katılmamak değil, demokratik seçimler için mücadele etmektir.** (4)

Elde edilecek her olanak bu yolda kullanılmalıdır. Aday gösterme, seçim kampanyaları düzenleme özgürlüğü, kapalı oy, oy sandıklarının ve oy sayımlarının denetimi, ancak bunları talep eden bir mücadele başlatıldığında dayatılabilir.

Rejime, anti-demokratik seçimleri ve referandumları dayatma fırsatı veren başlıca nedenlerden biri, ilerici ve devrimci güçlerin demokratik seçim talebi doğrultusunda mücadele yürütmemeleridir.

Bu sorunların somut bir biçimde her ortaya çıkışında, bu güçler, seferberlikler sağlamak yerine, seçimleri teşhir etmekle ve katılmayı reddetmekle yetindiler. Başkanlık ve **Meclis** seçimlerinde, demokratik seçim hakkı etrafında bir mücadele başlatmanın en uygun koşulları biraraya gelmiş durumdadır. Emekçileri ve ezilen kitleleri savunan güçler, bu mücadeleyi körüklemek ve kitleleri hareket geçirmek üzere her şeyi yapmalıdırlar. Şurası her ne pahasına olursa olsun, açık bir gerçektir ki zafer bir anda kazanılmaz. Fakat bu mücadele, başlamak zorundadır. Her mücadelede, kitleler, bir sonraki mücadeleyi yürütmek üzere belli deneyimler kazanırlar.

Seçim kampanyası sırasında, emekçilere ve ezilen kitlelere dayanan güçlerin görevlerinin ana ekseni, devrimci bir eylem programı çerçevesinde propaganda yap-

---

(4) Fedayinler, geleneksel olarak, ya çekimserlik ya da çeşitli seçim yoklamalarını boykot tavrını geliştirdiler. Başkanlık seçimlerinde de, Humeyni'nin ve dinsel hiyerarşinin baskılarıyla çekilen Mücahidin'lerin adayını desteklediler.

maktır. Seçim kampanyalarında, özellikle de başkanlık ve parlamento seçimi kampanyalarında, geniş kitlelerin ülkenin siyasal ve toplumsal sorunlarına duyarlılıkları artar. Kendilerini yanıltmak ve yeni bir kapitalist rejimi kabul etmeye zorlamak üzere egemen sınıfların değişik katman ve kesimlerinin önerdikleri değişik çözümler, emekçileri, devrimci çözümler aramaya iter. Bu nedenle böyle bir durumda bunalımı çözmek üzere devrimci bir eylem programı çerçevesinde kampanya yapmak, yalnızca zorunlu değil, fakat yapılacak en etkili şeydir de. Ezilen kitlelerin, değişik sınıflar tarafından önerilen çözümleri kıyaslayabilmeleri için, koşullar yaratmak gereklidir. Bu alanı terketmenin ve devrimci bir çözüm üzerine yapılacak propagandanın önemini gözardı etmenin tek sonucu, kitleleri silahsız bırakmak ve gerici tasarıların kucağına itmektir.

Dolayısıyla, seçimler sırasında tüm çabalar, toplumumuzun güncel sorunlarına sunulacak işçi çözümleri önerileri üzerine yoğunlaştırılmalıdır. Egemen sınıfların programı açıktır: Kapitalist sistemi korumak ve emekçi ve ezilen kitleleri baskı altında tutmak. Buna karşı işçi sınıfı, kendi öz programını öne çıkarmalıdır: kapitalistlerin ve hükümetin yeteneksizliklerine, önerdikleri zavallı perspektiflere karşı emekçi sınıfların eylem programı, ezilenlerin bütününü, bugün İran işçi sınıfının yanına çekiyor. Bugün özel olarak anti-emperyalist hareketliliklerin bir kez daha devrimin güncelliği sorununu gündeme getirdiği bir sırada, emperyalist boyunduruğu kesin olarak parçalamak doğrultusunda bir işçi çözümü önerilmesi hayatidir. Seçim dönemi, rejimin sözde anti-emperyalist mücadelelerini kapsayan bilançoyu halka anlatmanın ve emperyalizmin gerçek anlamda etkisizleştirilmesini sağlayacak önlemlerin belirtilmesinin en uygun anıdır. Devrimci güçler böylesi olanaklardan vazgeçemezler. Emekçi kitlelerin tüm bilinçli ve mücadeleci kesimleri, devrimci güçlerin, programlarını açık bir dille anlatmalarını beklemektedirler.

Partimiz kendi programını yayınladı. «Emekçilerin ve ezilen kitlelerin eylem programı». (metinin sonunda ek.) Bizim İranlı emekçiler için önerdiklerimiz şunlardır: dev-

rimci bir eylem programı etrafında sürekli bir mücadele yürüterek yalnızca sizler, ezilenlerin bütününün taleplerini fiili olarak gerçekleştirebilirsiniz. Sadece sizin bağımsız mücadelelerinizin ve siyasal yönelişlerinizin boyutları devrimin yolunu açacaktır; bir başkanın seçilmesi, toplumumuzun sorunlarından hiçbirini çözemeyecektir. Siyasal mücadele alanlarını ve özellikle egemen sınıfların işgal ettikleri alanları bırakamazsınız ve bırakmamalısınız. Katılın ve mücadele edin. Mücadele, seçimler sırasında ve seçimlerden sonra da devam eder, sizin bağımsız mücadeleleriniz devam etmelidir. Kendi mücadelerinizin olduğu gibi, rejimin manevraları ve aldığı önlemlerin de yaratmış olduğu tüm olanakları, mücadelelerinizi genişletmek üzere kullanmalısınız.

3. Birleşik Konsey

Emekçiler ve ezilen kitleler üzerine dayanan güçler, yukarda sıralanan görevleri yerine getirebilirler mi? Görevlerinin tümüyle bilincinde olsalar dahi, bunu başarabileceklerini sanmıyoruz. Olmayışı tarihsel ve nesnel nedenlere bağlı olan etkili bir devrimci işçi partisinin eksikliği, işçi güçlerinin parça parça olmasına, işçi örgütlerinin, gruplarının ve partilerinin faaliyetlerinin etkili olamadığı bir duruma yolaçtı. Bu sorunu çözmek üzere bir yol bulunmalıdır.

Doğal olarak farklı grupların varolması bir ölçüde kaçınılmazdır, bu yadsınamaz. Fakat şurası da bir gerçek ki, emekçi sınıfların ve ezilen kitlelerin faaliyetleri devrimci bir kitle partisinin yaratılmasını bekleyerek askıda bırakılamaz. Kapitalistlere, onların, çıkarlarını savunan yeni iktidara, genel olarak devlete karşı mücadele devam etmelidir. Bu mücadelelerde, emekçilerin ve ezilen kitlelerin hayati çıkarları sık sık ortaya çıkmaktadır. Bu yüzden emekçi kitleler eylemde birliğin, egemen sınıfın saldırılarına direnmek için birliğin, saldırıya geçmek için birliğin zorunluluğunu güçlü bir biçimde hissederler. Kitlelere dayanan güçler, kitlelerin bu hayati zorunluluğunun önüne me-

kanik bir biçimde örgütsel engeller koyamazlar ve koymamalıdırlar.

Sonuç olarak, işçi sınıfının yanında olduklarını söyleyen tüm güçler için en önemli görevlerden birisi de, **birleşik işçi cephesinin** kurulması için mücadele etmektir. Bu doğrultudaki ilk adım olarak, biz bir devrimci işçi örgütleri konseyi oluşturulmasını öneriyoruz. Bu konsey, başkanlık seçimleri sırasında eylem birliğinin koşullarını hazırlayabilecektir.

Açıktır ki temel siyasal özgürlükleri elde etmek, seçimlerin anti-demokratik niteliğini teşhir etmek ve hükümetin işçi örgütlerinin faaliyetlerine dayattığı tüm sınırlamaları kaldırmak için verilecek etkili bir mücadele, her örgüt tarafından birbirinden bağımsız olarak yürütülürse olanaksız olacaktır. Fakat bu örgütler eylemde birleşmeyi başarabilirlerse, özgür ve demokratik seçimler için verilecek mücadelelerde büyük zaferler elde etmek mümkün olacaktır.

Gerçek bir Kurucu Meclis oluşturmak ve güncel bunalıma bir işçi çözümü önermek için verilecek mücadele temel ve hayatidir. Varolan hiçbir güç, tek başına bunu yürütemez. Buna karşılık somut bir eylem programı üzerinde birliği sağlayabilir ve bir cephe oluşturabilirlerse, sayısız zaferin kazanılacağı mutlaktır.

Bu güçler, işçi örgütlerinin birleşik konseyini oluşturarak, yukarıda sıralanan görevleri yerine getirmek üzere uygun koşulları yaratacaklardır; eğer anlaşmalar sağlanırsa, o zaman birleşik bir mücadeleyi hemen başlatmak için tüm alanlar hazırlanmış olacaktır.

Varolan farklı grupların arasındaki görüş ayrılıklarının, böyle bir yapının kurulma koşullarını ortadan kaldıracak kadar büyük olduğu şeklinde bir itirazda bulunulabilir. Fakat böyle bir konseyin kurulmasının ön koşulu, hiç bir şekilde, varolan siyasal, programatik ve ideolojik görüş ayrılıklarının giderilmesi değildir. Şunu açıkça belirtelim ki, önerilen, siyasal örgütlerin **ortak bir siyasal program** üzerinde birleşik cephesidir. Hedef, bir dizi **ortak somut talepler** çerçevesinde mücadele etmek üzere bir birleşik cephe oluşturmaktır. Bu konseye katılacak tüm

güçler örgütsel ve siyasal olarak bütünsel bağımsızlıklarını koruyabilirler ve korumalıdırlar; ortak eylemler için gerçekleştirilecek beraberlikleri, asla kendi öz siyasal programlarının diğerlerinin lehine terkedilmesi anlamına gelmemelidir. Birlik içinde yürütülecek mücadeleler boyunca, her örgüt için diğerlerini eleştirme hakkı saklıdır.

Varolan grupların sayıları **bile** böyle bir konseyi hızla oluşturmayı önler, şeklinde bir itirazda bulunulabilir. Şurası açıktır ki, yalnızca az sayıdaki gruplar yüzeysel olarak bir Konsey kurmaya çalışırlarsa, bunun getireceği sonuçlar bir felaket olur. Şu da bir gerçek ki, **Halkın Fedaileri** gibi belli başlı örgütler bu konseyin oluşturulmasını onaylamalıdır; onlar olmadan bu konsey hedeflerine başarıyla ulaşamaz. Üstelik şurası da mutlak olarak açıktır ki, işçi sınıfının en ileri kesimlerinde büyük bir etkileri olan **Fedayinler,** bu konseyin kurulması gerekliliğini anlar ve oluşturulması için insiyatif kullanırlarsa, konsey yalnızca en hızlı bir biçimde kurulmayacak, fakat başarısı da güvence altında olacaktır.

Bu nedenle, biz **Fedayinleri** bu öneri üzerinde görüş bildirmeye ve olumlu bulurlarsa bu yönde acil bir çağrıda bulunmaya davet ediyoruz. Aynı şekilde emekçileri ve ezilen kitleleri savunan tüm örgütleri bu talep üzerinde bizimle birlik yapmaya çağırıyoruz. Mücadele için birleşik bir cephenin kurulması, kapitalistlerin çıkarlarını savunan bu rejimin almış olduğu önlemlere direnmenin gerekliliğini anlayan tüm ezilen ve sömürülen kesimlerin talebidir. Biz bu sorun üzerine tavırlarımızı açıkladık. Emekçilerin ve ezilen kitlelerin, onların çıkarlarını savunduklarını bildiren siyasal gruplardan sabırla beklediği, sorumlu davranmaları, eylem içinde emekçilerin birliğini gerçekleştirmeleri ve tavırlarını açık olarak anlatmalarıdır.

Emekçilerin Eylem Programının Başlıca Noktaları

Toplumun şu anki krizini çözüme kavuşturmak üzere önerilerimiz şunlardır:

— Gereksinimi olan herkese iş,
— Tüm işsizler için işsizlik tazminatı,
— Ucuz konut hakkı ve herkes için parasız sağlık hizmeti,
— Her düzeyde parasız öğrenim,
— Haftada azami 40 iş saati ve iki günlük tatil,
— İşsizlikle mücadele etmek için, ücretlerde kısıntı olmaksızın iş saatlerinde oynak merdiven sistemi,
— Enflasyonun etkileriyle mücadele etmek üzere fiyat artışlarına koşut olarak ücretlerde otomatik oynak merdiven,
— Ayda 30.000 riyallik (yaklaşık 30.000 TL) asgari ücret,
— Halkın gereksinimlerini karşılamak ve işsizliği yoketmek üzere geniş toplumsal programların yapılması,
— Ticari gizliliğin kaldırılması ve hesap defterlerinin açılması,
— Sanayinin tüm sektörlerinde işçi denetimi,
— İran'daki emperyalist sermayelere el konması,
— Büyük sınai işletmelerin tazminatsız ulusallaştırılması,
— Dış ticaretin ve ulusal ticaretin kilit sektörlerinin ulusallaştırılması,
— Dış borçların silinmesi,
— Diplomatik gizliliğin kaldırılması,
— Emperyalist devletler ile geçmişte yapılmış aske-

ri-siyasal, ve iktisadi anlaşmaların feshi ve tutanaklarının yayınlanması,

— Dünyanın her tarafındaki anti-emperyalist mücadelelere maddi ve siyasal destek,

— Her türlü emperyalist askeri müdahaleye karşı İran halklarının genel silahlanması ve seferberliği,

— SAVAK ajanları ve işbirlikçilerinin ve şu veya bu biçimde emperyalizmle işbirliği yapmış herkesin tam listesinin yayınlanması,

— Topraklara el konması,

— Köylülerin devlete, tefecilere ya da büyük toprak sahiplerine olan borçlarının kaldırılması,

— Tüm büyük tarımsal-sınai şirketlerin köylülerin denetiminde ulusallaştırılması,

— Tüm İran ezilen uluslarının kendi kaderlerini tayin etme hakkının tanınması,

— Ezilen ulusların topraklarında, geçmiş adaletsizlikleri karşılamak üzere toplumsal projelerin gerçekleştirilmesi,

— Tüm ezilen uluslar için ulusal meclis kurma hakkı,

— Kadınlar için tam hukuksal, toplumsal, siyasal ve iktisadi eşitlik,

— Kadınlara uygulanan tüm farklı muamelelerin kaldırılması,

— Askerler için medeni ve siyasal haklar,

— Askeri hiyerarşinin kaldırılması ve ordunun bütününün demokratikleştirilmesi,

— Tam ifade ve düşünce özgürlüğü, tüm dinlere eşitlik,

— Tüm köy ve kentlerde sendikalar, işletme Konseyleri, yerel ve ulusal *şuralar* için özgürlük,

— İmam konseylerinin dağıtılması ve mahalli demokratik komitelerin kurulması,

— Demokratik ve devrimci bir Kurucu Meclis'in oluşturulması,

— Bir işçi ve köylü hükümeti için,

İLERİ!

NE YAPMALI

Sayı:4 • Nisan 1980 • 50 Lira

Vladimir İliç LENİN
1870–1980